

НАРЪЧНИК НА ИКОНОМИСТА

1/2016 г.

Авторски колектив:

проф. д-р Надя Костова, д.е.с.

Димитър Желязков, д.е.с.

Цветана Янкова

Лорета Цветкова

Зорница Димитрова

Вержиния Заркова

Гл. редактор: Роза Тотева

23 ГОДИНИ
ИЗДАТЕЛСТВО “ПЛУТОН-1” - ПЛОВДИВ

СЪДЪРЖАНИЕ

ПО ЗАКОНА ЗА КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ

Попълване и подаване на годишната данъчна декларация за облагане с корпоративен данък за 2015 г. Цветана Янкова	3
1. <i>Кръг на лицата, задължени да подават ГДД</i>	3
2. <i>Попълване на годишната данъчна декларация</i>	4
3. <i>Подаване на годишна данъчна декларация</i>	18
4. <i>Подаване на годишен отчет за дейността (статистически отчет)</i>	18

ПО ЗАКОНА ЗА ДАНЪЦИТЕ ВЪРХУ ДОХОДИТЕ НА ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА

Особености при попълването на годишната данъчна декларация за доходи, придобити през 2015 г. Лорета Цветкова	19
1. <i>Образец 2001</i>	20
2. <i>Образец 2081 (Приложение № 8)</i>	21
3. <i>Образец 2010 (Приложение № 10)</i>	23
4. <i>Ползване на отстъпка от 5 на сто върху данъка за донасяне по ГДД</i>	26

ПО ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛНИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

Промените в ДОПК, в сила от 1 януари 2016 г. Зорница Димитрова	29
---	----

СЧЕТОВОДНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Отчитане дейността на предприятията - земеделски производители Проф. д-р Надя Костова	36
<i>I. Отчитане на земеделската дейност според СС 41 Селско стопанство и МСС 41 Земеделие</i>	36
1.1. Дефиниране на биологичните активи и на селскостопанската продукция.....	36
1.2. Признаване и оценяване на биологичните активи и на селскостопанската продукция.....	38
1.3. Подходи за определяне на справедливата стойност на биологичните активи и на селскостопанската продукция при първоначалното им признаване и при последващото оценяване на биологичните активи по справедлива стойност.....	39
1.4. Счетоводно отчитане на селскостопанската продукция от растениевъдство.....	40
1.5. Счетоводно отчитане на селскостопанската продукция от животновъдство.....	44
1.6. Счетоводно отчитане на биологичните активи от животновъдство.....	47
1.7. Счетоводно отчитане на биологичните активи от растениевъдство.....	56
<i>II. Счетоводни записвания във връзка с правителствени дарения, предоставени на земеделските производители</i>	61
2.1. Подходи за отчитане на биологични активи.....	61
2.2. Отчитане на правителствени дарения за придобиване на биологични активи, които се отчитат по справедлива стойност.....	61
2.3. Отчитане на правителствени дарения за придобиване на биологични активи, които се отчитат по себестойност.....	62
2.4. Отчитане на правителствени дарения - компенсация за минали разходи или загуби	63
2.5. Отчитане на правителствени дарения за финансиране на текущата дейност	64
2.6. Отчитане на директни плащания и доплащания към земеделските стопани.....	64
<i>III. Някои особености в отчетността</i>	64
Инвентаризацията съгласно новия ЗСЧ д.е.с. Димитър Желязков	67

СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

Промени в Наредба Н-8/2005 г., в сила от 01.01.2016 г. Зорница Димитрова	73
Определяне на окончателния размер на осигурителния доход на самоосигуряващите се лица за 2015 г. Верджиния Заркова	79
Справка за минимални размери на осигурителния доход за 2016 г.	98

ПО ЗАКОНА ЗА КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ

ПОПЪЛВАНЕ И ПОДАВАНЕ НА ГОДИШНАТА ДАНЪЧНА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОБЛАГАНЕ С КОРПОРАТИВЕН ДАНЪК ЗА 2015 Г.

Цветана Янкова, данъчен експерт

За разлика от миналата година, когато беше утвърден нов образец на Годишна данъчна декларация по чл. 92 от ЗКПО за данъчния финансов резултат и дължимия годишен корпоративен данък (ГДД), образецът на декларацията за 2015 г. съдържа незначителни промени.

С цел улеснение при попълването на ГДД ще разгледаме всички елементи на образца, като ще обърнем внимание на онези от тях, които съдържат определени специфики.

I. На първо място ще се спрем на **кръга от лица, които са задължени да подават ГДД:**

- ✓ Основната група лица са **местните юридически лица - търговски дружества**, които подлежат на облагане с корпоративен данък и/или с данък върху разходите. Те подават декларация и в случаите, когато за съответната година не са извършвали дейност и не са отчели приходи или разходи по смисъла на счетоводното законодателство. В този случай се подава образец 1010а.
- ✓ **Неперсонифицираните дружества и осигурителните каси**, създадени на основание чл. 8 от КСО, също са задължени да подават ГДД, както е посочено в т. 1. Съгласно чл. 2, ал. 2 от ЗКПО тези лица са приравнени на юридически лица.
- ✓ **Местните юридически лица, които не са търговци** (например юридически лица с нестопанска цел) подават ГДД само в случаите, когато осъществяват сделки по чл. 1 от Търговския закон и/или отдаване под наем на движимо и недвижимо имущество, и/или са данъчно задължени за данък върху разходите по чл. 204, т. 2 от ЗКПО за социалните разходи, предоставени в натура.
- ✓ **Чуждестранните юридически лица** подават ГДД, когато осъществяват стопанска дейност в страната чрез **място на стопанска дейност**.

- ✓ Лицата, които подлежат на облагане както с корпоративен данък, така и с алтернативен данък, подават ГДД по чл. 92 от ЗКПО само за резултатите от дейността си, подлежаща на облагане с корпоративен данък.

Не е налице задължение за подаване на ГДД от лицата, които не се облагат с корпоративен данък на основание чл. 174, 175, 176 и 176а от ЗКПО, освен ако тези лица не са данъчно задължени за данъка върху социалните разходи, предоставени в натура. В тези случаи те следва да декларират данъка върху разходите на основание чл. 217, ал. 1 от ЗКПО, където е постановено, че дължимият данък върху разходите се декларира с годишната данъчна декларация, подавана от данъчно задълженото лице. Казано с други думи, ако посочените лица не бяха освободени от корпоративен данък, те следваше да подават ГДД по чл. 92 от ЗКПО, от което следва, че това е ГДД, с която те трябва да декларират дължимия данък върху разходите.

В случаите, когато лицето е задължено да подава както ГДД по чл. 92, така и друга ГДД по ЗКПО (например в случаите по чл. 218 от ЗКПО), то следва да декларира данъка върху разходите само в ГДД по чл. 92. В противен случай, задължението за данъка върху разходите ще се дублира.

II. Попълване на Годишната данъчна декларация

Образецът се състои от следните елементи:

1. Образец 1010 - това е основната част на декларацията. Този елемент може да бъде подаден самостоятелно, ако за съответното данъчно задължено лице не са налице основания за попълване на останалите елементи, които са следните:

1.1. Образец 1011 - Приложение № 1 за ползване на данъчни облекчения под формата на преотстъпване на корпоративен данък или чрез признаване за данъчни цели на счетоводни разходи за дарения или стипендии.

Приложението се попълва и подава само от данъчно задължените лица, които:

- а) ползват преотстъпване на корпоративен данък по реда на глава двадесет и втора от ЗКПО;
- б) са извършили разходи за дарения, които се признават за данъчни цели по реда на чл. 31 от ЗКПО;
- в) са приложили чл. 177а от ЗКПО (данъчно стимулиране при предоставяне на стипендии).

1.2. Образец 1012 - Приложение № 2 за печалби (доходи), обложени в чужбина, за които се прилага метод за избягване на двойното данъчно облагане.

Приложението се попълва и подава само когато е налице място на стопанска дейност в чужбина и/или са получени доходи от източници в чужбина и са приложени методи за избягване на двойното данъчно облагане.

2. Данъчно задължените лица, които не са извършвали дейност и не са отчели приходи или разходи съгласно счетоводното законодателство за съответната година, попълват **Образец 1010а** (а не 1010).

3. Указания за попълване и подаване на декларацията - следва да се има предвид, че част от правилата за попълване на отделни части на декларацията са разписани в указанията, а не към съответните таблици в декларацията.

По отношение на попълването на всеки един от отделните елементи на образца на декларацията са налице следните особености:

А. Образец 1010:

Ключовите моменти в този образец са следните:

• **Част I - Данни за декларацията**

Налице е една нова особеност по отношение на попълването на тази част, която е свързана с изменение на ЗКПО, което влиза в сила от 01.01.2016 г., но намира отражение в образца, защото същият се подава през течение на годината в случаите на обявяване в ликвидация или несъстоятелност, преобразуване на дружества и т.н.

Касае са за следното:

Съгласно чл. 159 от ЗКПО към датата на вписването в търговския регистър на прекратяването се дължи корпоративен данък. Същият се определя на базата на данъчната печалба за периода от началото на годината до датата на вписване на прекратяването, като при определянето му се приспадат внесените авансови вноски от началото на годината до датата на вписване на прекратяването.

На основание чл. 160, ал. 1 от ЗКПО (изм., ДВ, бр. 95/2015 г., в сила от 01.01.2016 г.) дължимият корпоративен данък по чл. 159 се декларира и внася в 30-дневен срок от датата на вписване на прекратяването. В този случай на ред 1.2 от част I на образец 1010/1010а се отбелязва чл. 160, ал. 1.

- **Част III - Данни за дейността на данъчно задълженото лице**

Попълването на тази част не предполага особена сложност, но доколкото има промени в нея спрямо образца за предходната година, те следва да бъдат засегнати.

Промените касаят единствено лицата, които преотстъпват корпоративен данък по реда на чл. 184 при условията на чл. 189 от ЗКПО (ред 6.1), както и земеделските стопани, които преотстъпват корпоративен данък по реда на чл. 189б от същия закон (ред 7.1).

До настоящия момент и двете групи данъчно задължени лица имаха задължение единствено да потвърдят в данъчната декларация, че продължават да извършват дейността си за периодите, както следва:

- ✓ Лицата, преотстъпващи данък при условията на чл. 189 от ЗКПО, са задължени да продължат дейността, свързана с първоначалната инвестиция, за период поне 5 години след завършването ѝ;
- ✓ Лицата, преотстъпващи данък при условията на чл. 189б от ЗКПО са задължени да продължат дейността по производство на непреработена растителна и животинска продукция за период поне 3 години след годината на преотстъпване.

С оглед проследяване на изпълнението на това изискване във времето са въведени нови редове, в които да се посочват годините на завършване на първоначалната инвестиция, съответно на преотстъпване на данък по реда на чл. 189б от ЗКПО, както следва:

<p>6. Дейността, свързана с първоначалната инвестиция, се осъществява в съответната община за период от поне 5 години след годината на завършване на първоначалната инвестиция съгласно чл. 189, ал.1, т. 4 от ЗКПО в сила до 31.12.2013 г. и/или чл. 189, т. 3, б. „в“ от ЗКПО в сила от 01.01.2016 г. <i>(Изпълнението на това условие се декларира след завършване на първоначалната инвестиция. В случаите на преобразуване на данъчно задълженото лице този ред се попълва от правоприемника. В случай че сте отбелязали този ред, попълнете ред 6.1)</i></p>	☐
<p>6.1. Година на завършване на първоначалната инвестиция, по отношение на която е налице задължение за продължаване на дейността за период поне 5 години след годината на завършване на първоначалната инвестиция <i>(Тези данни се декларират на основание чл.189, ал. 1, т. 4 от ЗКПО в сила до 31.12.2013 г. и/или чл. 189, т. 3, б. „в“ от ЗКПО в сила от 01.01.2016 г. При повече от една първоначална инвестиция за периода от 2007 г. до годината, за която се подава настоящата декларация, попълнете допълнителна справка в същата форма.)</i></p>	20... г.
<p>7. Дейността по чл. 189б, ал. 1 (производство на непреработена растителна и животинска продукция) продължава да се осъществява за период от поне три години след годината на преотстъпване <i>(Тези данни се декларират на основание чл.189б, ал. 2, т. 3 от ЗКПО. В случаите на преобразуване на данъчно задълженото лице този ред се попълва от правоприемника. В случай че сте отбелязали този ред, попълнете ред 7.1)</i></p>	☐

<p>7.1. Година на преотстъпване на корпоративен данък, по отношение на която е налице задължение за продължаване на дейността за период поне 3 години след годината на преотстъпване (При повече от една година на преотстъпване за периода от 2007 г. до годината, за която се подава настоящата декларация, попълнете допълнителна справка в същата форма.)</p>	<p>20... г.</p>
--	-----------------

Друг нов момент е изричното уточнение, че в случаите на преобразуване на дружества, когато за преобразуващото се дружество е било налице задължение за продължаване на дейността, то този ангажимент се прехвърля върху правоприемника за сроковете, посочени в чл. 189 или чл. 189б от ЗКПО. В тези случаи правоприемникът е този, който следва да попълни ред 6.1, съответно ред 7.1 от част III.

• **Част V – Определяне на данъчния финансов резултат и дължимия корпоративен данък**

В тази част се попълват **част от увеличенията и намаленията на счетоводния финансов резултат**, които предвижда ЗКПО.

Останалите възможни увеличения и намаления са отразени в т.нар. **помощни справки**, които са разработени от НАП за улеснение на данъчно задължените лица. Те са публикувани на интернет страницата на НАП. **Тези помощни справки не са част от образеца на данъчната декларация и не се подават заедно с нея.** Справките са разработени във формат Excel, за да се улесни изчисляването на съответните стойности, тъй като продукти за попълване на тези справки не се предлагат от НАП под формата на електронна услуга или баркод.

Помощни справки са разработени и за:

- данъчните амортизируеми активи;
- пренасяне на данъчни загуби;
- регулиране на слабата капитализация.

За илюстриране на случаите, при които най-вероятно ще се прибегне до използването на помощните справки, може да послужи следната извадка от образец 1010, където е направена препратка към съответните помощни справки:

**Част V – Определяне на данъчния финансов резултат
и дължимия корпоративен данък**

ПРЕОБРАЗУВАНЕ НА СЧЕТОВОДНИЯ ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ							
№	А. УВЕЛИЧЕНИЯ	ШИФЪР	СУМА	№	Б. НАМАЛЕНИЯ	ШИ- ФЪР	СУМА
1	Годишни счетоводни разходи за амортизации (чл.54, ал.2)	7010		1	Годишни данъчни амортизации (чл.54, ал.1) - <i>вж. помощна справка „Амортизиреми активи“, публикувана на интернет страницата на НАП – www.nap.bg</i>	8010	
6	Разходи за лихви от прилагане на режима на слаба капитализация (чл.43, ал.1) - <i>вж. помощна справка „Регулиране на слабата капитализация“, публикувана на интернет страницата на НАП – www.nap.bg</i>	7060		7	Признаване за данъчни цели на непризнати разходи за лихви от прилагане на режима на слаба капитализация (чл.43, ал.2) - <i>вж. помощна справка „Регулиране на слабата капитализация“, публикувана на интернет страницата на НАП – www.nap.bg</i>	8070	
				12	<i>Вж. помощна справка „Пренасяне на данъчни загуби“, публикувана на интернет страницата на НАП – www.nap.bg</i> Приспадане на данъчна загуба, в т.ч.:	8120	
				12.1	данъчна загуба от източник в страната	8121	
				12.2	данъчна загуба от източник в чужбина при прилагане на метода „освобождение с прогресия“	8122	
				12.3	данъчна загуба от източник в чужбина при прилагане на метода „данъчен кредит“	8123	
10	Други увеличения на счетоводния финансов резултат - <i>вж. помощна справка „Други увеличения и намаления на счетоводния финансов резултат по реда на ЗКПО“, публикувана на интернет страницата на НАП – www.nap.bg</i>	7100		13	Други намаления на счетоводния финансов резултат - <i>вж. помощна справка „Други увеличения и намаления на счетоводния финансов резултат по реда на ЗКПО“, публикувана на интернет страницата на НАП – www.nap.bg</i>	8130	

В заключение следва да се посочи, че добър подход би бил попълнените помощни справки, данните от които са намерили отражение в обобщен вид в данъчната декларация, да бъдат съхранявани от данъчно задълженото лице за целите на последващия контрол.

- **Част VI - Деклариране на взаимоотношения със свързани лица**

Тази част на ГДД е идентична на вече познатата от образеца на ГДД за 2014 г. С оглед на това само ще напомним основните правила за попълването ѝ:

Понятията, използвани за целите на попълване на част VI, са счетоводни понятия като: **счетоводни приходи, счетоводни разходи, вземания, задължения и салдо**. Това безспорно са понятия, които не следва да предизвикват въпроси относно тяхното съдържание и смисъл сред гилдията на счетоводителите.

Отделно от това в указанията за попълване на декларацията са посочени моментите, към които следва да е налице свързаност, а именно:

- По отношение на счетоводните приходи и разходи от взаимоотношения със свързани лица - изисква се попълване на данни, когато лицата са свързани към момента на признаване (начисляване) на прихода/разхода съгласно счетоводното законодателство.
- По отношение на салдата на вземанията и задълженията от/към свързани лица - данни се попълват, когато лицата са свързани към 31.12.2015 г.

Пример, илюстриращ попълването на част VI:

1. На 30.08.2015 г. „X“ ООД е сключило договор с „У“ ЕООД за продажба на стоки на стойност 100 ед. и към датата на сключване на договора двете дружества са свързани лица. Продажбата се реализира на 10.10.2015 г. (приемаме, че на тази дата е следвало да бъде признат счетоводният приход от продажбата), когато двете дружества вече не са свързани лица.

Тази позиция не намира отражение в част VI, защото към момента на признаване на счетоводните приходи двете дружества не са свързани лица.

2. На 03.04.2015 г. „X“ ООД е закупило материали от свързано лице на стойност 300 ед. През м. V, VI и VII материалите са вложени в производство на продукция, която е продадена до края на годината (т.е. стойността на материалите участва в разходната част на отчета за приходите и разходите за 2015 г. под формата на себестойност на продадената продукция).

Тази позиция намира отражение на ред 2 от част VI, тъй като са налице счетоводни разходи, произтичащи от взаимоотношения със свързани лица:

2	Общ размер на счетоводните разходи от взаимоотношения със свързани лица, в т.ч.:	300
---	--	-----

3. Към 31.12.2015 г. „Х“ ООД има салдо в размер на 50 ед. по вземане от клиент, с когото към момента на възникване на вземането са били свързани лица, но към 31.12.2015 г. не са свързани лица.

Тази позиция не намира отражение в част VI, защото към 31.12.2015 г. лицата не са свързани.

4. Към 31.12. 2015 г. е налице салдо в размер на 40 ед. с произход даден аванс на „С“ АД за изпълнение на услуга, с което „Х“ ООД не е било свързано лице към момента на сключване на договора за услуга, но към 31.12.2015 г. двете дружества вече са свързани лица.

Тази позиция намира отражение на ред 3 от част VI, тъй като към 31.12.2015 г. лицата са свързани:

3	Вземания от свързани лица – салдо (остатък) към 31 декември на съответната година, в т.ч.:	40
---	--	----

5. Към 31.12. 2015 г. е налице салдо на задължение по заем от свързано лице в размер на 500 ед. главница и 10 ед. лихва. Към момента на отпускане на заема лицата не са били свързани, но стават такива на 25.10.2015 г. За годината е отчетен разход за лихви по заема в размер на 70 ед. като 40 ед. са начислени до 25.10.2015 г., а 30 ед. - след тази дата.

Тази позиция намира отражение на ред 2 и на ред 4 от част VI, защото са налице начислени разходи за лихви през период, през който лицата вече се явяват свързани, както и е налице салдо по заем към 31.12.2015 г., към която дата заемодателят и заемополучателят са свързани лица:

2	Общ размер на счетоводните разходи от взаимоотношения със свързани лица, в т.ч.:	30
4	Задължения към свързани лица – салдо (остатък) към 31 декември на съответната година, в т.ч.:	500 + 10

6. Към 31.12.2015 г. е налице задължение в размер на 20 ед. по договор за управление с управителя на дружеството, който е и съдружник в същото. За годината по този договор са начислени разходи в размер на 250 ед.

Тази позиция следва да се отрази на ред 2 и на ред 4 от част VI поради причините, описани към т. 5 - свързаност между управителя, който е и съдружник, и дружеството към момента на начисляване на разходите и към 31.12.2015 г., когато е налице салдо по задължението по договора за управление:

2	Общ размер на счетоводните разходи от взаимоотношения със свързани лица, в т.ч.:	250
4	Задължения към свързани лица – салдо (остатък) към 31 декември на съответната година, в т.ч.:	20

7. *Отчетен е разход в размер на 60 ед. за консултантска услуга, извършена от юридическо лице от юрисдикция с преференциален данъчен режим по смисъла на § 1, т. 64 от ДР на ЗКПО. Към момента на начисляване на разхода дружеството и чуждестранното юридическо лице се явяват свързани лица по смисъла на § 1, т. 3, б. „н” от ДР на ЗКПО.*

В този случай се попълва както ред 2 - поради това, че лицата се явяват свързани лица по смисъла на § 1, т. 3, б. „н” от ДОПК към момента на начисляване на разхода, така и ред 2.1, тъй като извършителят на услугата е от държава с преференциален данъчен режим по смисъла на § 1, т. 64 от ДР на ЗКПО:

2	Общ размер на счетоводните разходи от взаимоотношения със свързани лица, в т.ч.:	60
2.1	- с лица от юрисдикции с преференциален данъчен режим	60

8. *През месец юни 2015 г. от свързано лице е закупен амортизируем дълготраен материален актив (машина) с цена на придобиване 1000 ед. За периода до края на годината са начислени счетоводни разходи за амортизации в размер на 50 ед. Продавачът и купувачът продължават да са свързани лица и след покупко-продажбата на машината.*

Този случай е малко по-особен, доколкото следва да бъде съобразено, че счетоводните разходи, които са с произход от взаимоотношения между свързани лица, всъщност са разходите за амортизации¹. Размерът на тези разходи се посочва на ред 2:

2	Общ размер на счетоводните разходи от взаимоотношения със свързани лица, в т.ч.:	50
---	--	----

9. *През 2015 г. е завършена и въведена в експлоатация сграда, която е построена по стопански начин. В първоначалната ѝ стойност, която е в размер на 20 000 ед. са включени разходи както от свързани лица в размер на 5000 ед., така и от трети лица – 15 000 ед. Начислените счетоводни разходи за амортизации за годината са в размер на 500 ед.*

¹Вж. писмо изх. № М-94-Т-87/27.03.2015 г. на НАП, публикувано в системата „Въпроси и отговори”.

Този случай също съдържа специфики с оглед на това, че от една страна в част VI следва да бъдат отразени счетоводни разходи за амортизации и от друга, че следва да се посочи само частта от тези разходи, произтичаща от взаимоотношения със свързани лица. За целта следва да бъде приложен разумен счетоводен метод за определяне на тази част от разходите². Например - разпределяне на разходите посредством използване на коефициент, формиран като съотношение между разходите, участващи в първоначалната стойност на актива, които са с произход от взаимоотношения със свързани лица, и цялата първоначална стойност на актива. С този коефициент следва да бъдат умножени счетоводните разходи за амортизации, за да се определи сумата, която следва да се впише на ред 2 от част VI:

$$K = 5000 / 15000 = 0,25;$$

$$500 \times 0,25 = 125$$

2	Общ размер на счетоводните разходи от взаимоотношения със свързани лица, в т.ч.:	125
---	--	-----

• **Част VII - Деклариране на извършено скрито разпределение на печалбата**

Сумите с характер на скрито разпределение на печалбата и тази година подлежат на деклариране в част VII на образец 1010. Декларирането им предотвратява вероятността от налагане на административна санкция като основание за това е разпоредбата на чл. 267, ал. 2 от ЗКПО.

С оглед коректно попълване на тази част следва да се има предвид определението за свързани лица по § 1, т. 3 от ДР на ДОПК като по-особеният момент е свързан с интерпретирането на б. „н“ и „о“ от т. 3 на § 1 от ДР на същия кодекс. Доколкото коментарът на дефиницията за свързани лица не е тема на настоящия материал, по-долу ще бъде представен само един безспорен случай, който с оглед б. „о“ на т. 3 от § 1 на ДОПК следва да намери отражение в част VII на декларацията.

Пример: През м. юни 2015 г. местно дружество получава посредническа услуга на стойност 500 ед. от чуждестранно дружество, попадащо в хипотезата на § 1, т. 3, б. „н“ от ДР на ДОПК. Установява се, че въпросната услуга не е свързана с дейността на местното дружество. В този случай:

1. С отчетения разход в размер на 500 ед. следва да се извърши преобразуване на счетоводния финансов резултат по реда на чл. 26, т. 11 от ЗКПО; Ако не се касаеше за разход, а за сума, която не е отчетена като разход, това преобразуване на счетоводния финансов резултат нямаше да се извършва.

² Този въпрос също е разгледан в писмо изх. № М-94-Т-87/27.03.2015 г. на НАП.

2. Сумата от 500 ед. се смята за дивидент по смисъла на § 1, т. 4, б. „в“ от ДР на ЗКПО и е следвало същата да бъде обложена по реда на чл. 194 от същия закон с данък върху дивидентите в размер на 5 на сто. Важно е да се има предвид, че на основание чл. 202, ал. 1 от ЗКПО този данък е бил дължим в срок до 31.07.2015 г. с оглед на това, че разходът с характер на скрито разпределение на печалбата е начислен през м. юни.
3. За да не се стигне до налагане на административно наказание, сумата от 500 ед. следва да се декларира в част VII на образец 1010. Впрочем тази сума (тъй като представлява счетоводен разход) следва да бъде посочена и на ред 10 *“Други увеличения на счетоводния финансов резултат”* от колона А на част V на декларацията.

В случая сумата от 500 ед., тъй като се оказва несвързана с дейността на дружеството, се смята за скрито разпределение на печалбата в полза на свързано с неговия собственик лице по силата на § 1, т. 3, б. „н“ и „о“ от ДР на ДОПК.

- **Част IX - Деклариране на вида и размера на авансовите вноски**

Нов момент в тази справка е, че от данъчно задължените лица, които преотстъпват корпоративен данък, се очаква изрично да потвърдят това обстоятелство като отбележат „Да“ на ред 5.

Б. Образец 1011

Както вече беше посочено по-горе, това е приложението, с което се декларира ползването на данъчни облекчения под формата на преотстъпване на корпоративен данък или чрез признаване за данъчни цели на счетоводни разходи за дарения или стипендии.

- **Част I - Преотстъпване на корпоративен данък**

На първо място следва да се посочи, че са променени кодовете на основанията за преотстъпване като са създадени два отделни кода за преотстъпване на данък по реда на чл. 184 от ЗКПО, както следва:

Код 03 - чл. 184 във връзка с чл. 188 - *Данъчно облекчение, представляващо минимална помощ;*

Код 04 - чл. 184 във връзка с чл. 189 - *Данъчно облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие.*

По тази причина за преотстъпването на данък по реда на чл. 189б - *Данъчно облекчение, представляващо държавна помощ за земеделски стопани, кодът вече е 05.*

В справка 1 - Деклариране на поредността на преотстъпване на корпоративен данък е добавена нова колона (4.4) в която да се декларира преотстъпеният данък, генериран от дейност в различни общини. Тази информация се попълва от лицата, ползващи преотстъпване по код 03 или код 04.

В справка 2 - Минимални помощи не са налице промени. Най-същественият проблем, който може да възникне във връзка с попълването на справката, е изискването да се декларира дали данъчно задълженото лице е „**едно и също предприятие**“ по смисъла на § 1, т. 71 от ДР на ЗКПО във връзка с чл. 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013. В случай на положителен отговор се декларира и размерът на помощите, в т.ч. корпоративният данък, за последните три години, включително 2015 г, предоставяни на предприятията, представляващи едно и също предприятие.

Декларирането на този размер се извършва от първото подало годишна данъчна декларация данъчно задължено лице, представляващо едно и също предприятие. Информацията от неговата декларация ползва останалите данъчно задължени лица, представляващи едно и също предприятие.

Най-съществената промяна в сравнение с миналата година е по отношение на декларирането на ползването на преотстъпване на корпоративен данък при условията на **държавна помощ за регионално развитие - справки 3 и 4.**

Съгласно § 14 от ПЗР на ЗИДЗКПО (обн., ДВ, бр. 100 от 2013 г.; изм., бр. 105 от 2014 г., бр. 22 от 2015 г. и бр. 95 от 2015 г.) данъчното облекчение по чл. 184, представляващо държавна помощ за регионално развитие, може да се прилага за проекти за първоначална инвестиция, които са започнали след влизането в сила на схемата за държавна помощ и след подаването на формуляр за кандидатстване за помощ, но преди 1 януари 2021 г. (вж. Решение С(2015) 6174 от 14.09.2015 г. на Европейската комисия относно „Държавна помощ SA.39869 (2014/N) - България. Схема за освобождаване от корпоративен данък съгласно член 184 от Закона за корпоративното подоходно облагане“).

Корпоративният данък за 2015 г. се преотстъпва, в случай че е подаден **формуляр за кандидатстване** (подава се в **Българската агенция за инвестиции**) в срок **от 1 януари 2016 г. до 29 февруари 2016 г.**, налице е **одобрение от страна на Българската агенция за инвестиции до 31 март 2016 г.** и са изпълнени всички условия на ЗКПО за прилагане на данъчното облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие, като се прилага списъкът на общините с равнище на безработица със или над 25 на сто по-високо от средното за страната за 2014 г.

В случай, че е налице **одобрение от страна на БАИ до 31.03.2016 г.**

данъчно задълженото лице ще може да се възползва от преотстъпване на данък за 2015 г. и в този случай следва да попълни **справка 3** от част I.

Справка 4 не е променена. Тя се попълва само от лица, получили положително решение от Европейската комисия за реализиране на голям инвестиционен проект. Към настоящия момент не са е установено, че някое данъчно задължено лице прилага този ред.

Земеделските стопани, ползващи преотстъпване на корпоративен данък по реда на чл. 189б от ЗКПО, попълват **справка 5 - Данъчно облекчение за земеделски стопани**.

В тази справка е предвидено данъчно задълженото лице да потвърди, че към датата на предоставяне на помощта (31 декември 2015 г.) лице не е голямо предприятие по смисъла на § 1, т. 74 от ДР на ЗКПО (**нов ред 1 в справка 5**). За целите на деклариране на това обстоятелство следва да се има предвид, че на основание чл. 182, ал. 5, т. 2 от ЗКПО данъчно облекчение, представляващо държавна помощ за земеделски стопани, не се прилага по отношение на големи предприятия.

Съгласно § 1, т. 74 от ДР на ЗКПО „големи предприятия“ за целите на чл. 189б са предприятия, които не отговарят на критериите, определени в приложение I на Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията (ОВ, L 193/1 от 1 юли 2014 г.). Според чл. 2, т. 1 от Приложение I „Определение за микро-, малки и средни предприятия“ на Регламент 702/2014 категорията на микро-, малките и средните предприятия обхваща предприятията, в които работят по-малко от 250 души, чийто годишен оборот не надхвърля 50 млн. евро и/или чието годишно балансово число не надхвърля 43 млн. евро. При определяне на тези показатели следва да се имат предвид и правилата, регламентирани в останалите разпоредби на Приложение I с оглед на това, че § 1, т. 74 от ДР на ЗКПО препраща към цялото Приложение I, а не само към чл. 2 от същото. В чл. 3 от Приложение I са посочени видовете предприятия, които са взети предвид при определяне на числеността на персонала и финансовите показатели (по чл. 2), а именно: „самостоятелно предприятие“, „предприятия партньори“ и „свързани предприятия“. Следователно, ако са налице хипотезите за „предприятия партньори“ или „свързани предприятия“, се изследва числеността на персонала и финансовите показатели **за цялата група**, а не само за предприятието, желаещо да преотстъпва корпоративен данък.

В **част II** (данъчно признати разходи за дарения) не са налице промени. Чрез нея се определя данъчно признатият размер на счетоводните разходи

за дарения, а превишението над този размер, както и изцяло непризнатите разходи за дарения се посочват на ред 10 „Други увеличения на счетоводния финансов резултат“ от колона А на част V на образец 1010.

В част III (данъчно признати разходи за стипендии) също не са налице промени и доколкото попълването на тази справка не е свързано с никакви особености, то няма да бъде обсъждано.

В. Образец 1012:

Това е приложение, което се попълва и подава само когато е налице място на стопанска дейност в чужбина и/или са получени доходи от източници в чужбина и са приложени методи за избягване на двойното данъчно облагане.

В приложението е създадена справка, в която се попълват данни за печалби и доходи от източници в чужбина, а резултативните суми се прехвърлят на ред 12 от част V на образец 1010.

За целите на изчисляване на стойностите, когато се налице данъчни загуби, следва да се обърне внимание на даденото указание и примера към справка 1 на образец 1012:

Пример: „X“ АД има място на стопанска дейност в чужбина, от което е реализирало данъчна загуба в размер на 5000 лв. Приложимият метод за избягване на двойното данъчно облагане за печалбите от този източник е „освобождаване с прогресия“. От друг източник в чужбина е получило доход в размер на 15000 лв. и е заплатило данък в чужбина в размер на 250 лв. Приложимият метод за избягване на двойното данъчно облагане спрямо този доход е данъчен кредит. Данъчният финансов резултат на дружеството за 2015 г. от всички източници (както от България, така и от чужбина) е данъчна загуба в размер на 1000 лв. При тези данни данъчната декларация на „X“ АД ще изглежда по следния начин:

Образец 1010, Част V

ДАНЪЧЕН ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ (р. 6.1 или р. 6.2 + р. 7 от колона А – р. 8 от колона Б) <i>/Ако получената разлика е > 0, попълнете ред 9.1; Ако получената разлика е ≤ 0, попълнете ред 9.2/</i>			
9.1	ДАНЪЧНА ПЕЧАЛБА	0910	
9.2	ДАНЪЧНА ЗАГУБА	0920	1000
10	ДАНЪЧНА СТАВКА	1000	10 %
11	ПОЛАГАЩ СЕ КОРПОРАТИВЕН ДАНЪК (р. 9.1 x р. 10)	1100	0
12	ПОЛАГАЩ СЕ КОРПОРАТИВЕН ДАНЪК при прилагане на методи за избягване на двойно данъчно облагане (р. 3 или ред 5 от справка 1 на образец 1012 - Приложение № 2)	1200	150

Образец 1012, Справка 1

№	ПОКАЗАТЕЛИ	ШИФЪР	СУМА
1	ДАНЪЧЕН ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ от източници в чужбина, за които се прилага методът "Освобождаване с прогресия"		
1.1	Данъчна печалба	1001	
1.2	Данъчна загуба	1002	5000
2	ДАНЪЧНА ПЕЧАЛБА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ РАЗМЕРА НА КОРПОРАТИВНИЯ ДАНЪК при прилагане на метода "Освобождаване с прогресия" (р. 9.1 или р. 9.2 от част V на образец 1010 - р. 1.1 - р.1.2) В случай, че получената разлика е отрицателна величина, на този ред се записва нула.	2000	4000
3	ПОЛАГАЩ СЕ КОРПОРАТИВЕН ДАНЪК при прилагане на метода "Освобождаване с прогресия" (р. 2 x 10 %)	3000	400
4	РАЗМЕР НА ПРИЗНАТИЯ ДАНЪЧЕН КРЕДИТ ЗА УДЪРЖАНИЯ ДАНЪК В ЧУЖБИНА	4000	250
5	ПОЛАГАЩ СЕ КОРПОРАТИВЕН ДАНЪК, намален с размера на удържания в чужбина данък, за който е признат данъчен кредит (р. 11 от част V на образец 1010 или р. 3 – р. 4)	5000	150

Сумата на данъчната загуба на ред 1.2 от тази справка или на ред 9.2 от част V на образец 1010 се посочва в абсолютна стойност на посочените редове, но участва със знак минус при изчисленията, предвидени на ред 2. **Пример:** На ред 9.2 от част V на образец 1010 е посочена данъчна загуба в размер на 100 ед., на ред 1.2 от тази справка е посочена данъчна загуба в размер на 200 ед. Сумата на ред 2 се определя по следния начин: $- 100 - (- 200) = - 100 + 200 = 100$ ед.

Образец 1012, Справка 2

№ по ред	Държава	Вид доход	Приложен метод		Брутен размер на дохода/прихода от съответната държава	Данъчен финансов резултат от съответната държава	Дължим данък по ЗКПО	Платен данък в чужбина	Размер на данъчния кредит
			Освобождение с прогресия	Данъчен кредит					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	XXX	МСД	☐ x	☐	6000	- 5000	0	100	-
2.	ууу	Наем на недвижимо имущество	☐	☐ x	15000	10000	1000	250	250
3.			☐	☐					
4.			☐	☐					
5.	Всичко:	x	x	x	x	x			

В колона 7 на таблицата се записва данъчният финансов резултат, реализиран в съответната държава и формиран съгласно българското вътрешно законодателство.
Размерът на данъчния кредит, посочен на ред 5 в колона 10, не може да превишава сумата, посочена на ред 11 от част V на образец 1010, съответно на ред 3 от справка 1 на това приложение.

III. Подаване на годишната данъчна декларация

Както и досега, начините за подаване на ГДД са няколко:

- Чрез интернет - с електронен подпис;
- На хартиен носител - на място в ТД на НАП по регистрацията на данъчно задълженото лице;
- На хартиен носител - чрез лицензиран пощенски оператор.

При подаване на ГДД на хартиен носител следва да се има предвид, че са налице следните опции - образецът да бъде получен от офисите на НАП, да бъде разпечатан от интернет страницата на НАП или да бъде изтеглен също от страницата на НАП образец на ГДД с **баркод**. Последният вариант значително улеснява попълването, тъй като създава възможност за автоматично попълване на изчислителните полета, а и контролира попълнената информация и предупреждава за допуснати грешки.

IV. Подаване на годишен отчет за дейността (статистическия отчет)

И тази година подаването на годишен отчет за дейността (ГОД) следва да се извърши по реда на съвместната заповед на изпълнителния директор на НАП и председателя на НСИ, която се публикува на интернет страниците на двете институции непосредствено след издаването ѝ.

Основният акцент, който следва да бъде поставен върху тази тема в аспекта на подаване на годишната данъчна декларация по чл. 92 от ЗКПО, е следният:

- Ако ГДД се подава чрез интернет с електронен подпис, в нея трябва да се впише входящият номер на ГОД, генериран при подаване на същия с квалифициран електронен подпис – т.е. подаването на ГОД трябва да предшества подаването на ГДД;
- Ако ГДД се подава на хартиен носител (както на място в НАП, така и чрез лицензиран пощенски оператор, тя трябва да е придружена от ГОД. В този случай входящият номер на ГДД се вписва и като входящ номер на ГОД.

ПО ЗАКОНА ЗА ДАНЪЦИТЕ ВЪРХУ ДОХОДИТЕ НА ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА

ОСОБЕНОСТИ ПРИ ПОПЪЛВАНЕТО НА ГОДИШНАТА ДАНЪЧНА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ДОХОДИ, ПРИДОБИТИ ПРЕЗ 2015 Г.

Лорета Цветкова, данъчен експерт

Със заповед № ЗМФ - 1306/18.12.2015 г. министърът на финансите утвърди нови образци на годишната данъчна декларация по чл. 50 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ), която ще се подава за 2015 г. За първи път утвърдените образци включват само някои от съставните части на декларацията, а не целия формуляр, каквато беше досегашната практика. В тази връзка ще припомня, че образците на годишната данъчна декларация и приложенията към нея вече не са обвързани с конкретна календарна година и това дава възможност изменения да се правят само там, където е необходимо, с оглед промените в данъчното законодателство и в частност - ЗДДФЛ.

Като цяло структурата на данъчната декларация е запазена такава, каквато беше и за предходната 2014 година. Отпада единствено специалният образец, предназначен за лицата, които имаха право да ползват данъчното облекчение за доходи, непревишаващи минималната работна заплата (образец 2001б). Поради отмяна на правното основание за ползване на облекчението (чл. 22б от ЗДДФЛ), за настоящата 2015 г. този формуляр няма да се попълва.

Новите образци от годишната данъчна декларация, утвърдени с цитираната по-горе заповед на министъра на финансите, са общо осем и включват: образец 2001; образец 2011 (Приложение № 1 доходи от трудови правоотношения); образец 2021 (Приложение № 2 доходи от стопанска дейност като едноличен търговец и доходи от друга стопанска дейност по чл. 29а от ЗДДФЛ); образец 2031 (Приложение № 3 доходи от друга стопанска дейност); образец 2041 (Приложение № 4 доходи от наем или от друго възмездно предоставяне за ползване на права или имущество); образец 2081 (Приложение № 8 притежавани акции, дялови участия в дружества, място на стопанска дейност, определена база и недвижима собственост в чужбина, доходи по чл. 38 от ЗДДФЛ от източници в чужбина, подлежащи на деклариране и данък, подлежащ на приспадане по

реда на чл. 78 от ЗДДФЛ); образец 2091 (Приложение № 9 прилагане на методите за избягване на двойното данъчно облагане) и образец 2010 (Приложение № 10 ползване на данъчни облекчения). Промени са направени и в Справката за окончателния размер на осигурителния доход (образец 2004), която се подава с годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ. Новият формуляр е утвърден от министъра на финансите със Заповед № ЗМФ-1307/18.12.2015 г. и от управителя на Националния осигурителен институт със Заповед № 1016-40-607/16.12.2015 г.

Останалите образци (приложения) от годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ не са променени и запазват напълно вида си, в който бяха утвърдени от министъра на финансите в края на предходната 2014 г. Това са: образец 2051 (Приложение № 5 доходи от прехвърляне на права или имущество); образец 2061 (Приложение № 6 доходи от други източници по чл. 35 от ЗДДФЛ); образец 2071 (Приложение № 7 доходи от дейности, подлежащи на облагане с патентен данък по реда на ЗМДТ); образец 2020 (Приложение № 11 предоставени/получени парични заеми) и образец 2030 (Приложение № 12 преизчисляване на окончателния данък за доходи по чл. 37 от ЗДДФЛ на чуждестранни физически лица).

Настоящата разработка обръща специално внимание на особеностите, свързани с декларирането на доходите за 2015 г., като разглежда по-съществените промени във формулярите, резултат от измененията и допълненията на данъчния закон, действащи от началото на тази година.

► **Образец 2001**

Това е основният образец от формуляра на годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ - в него се посочват данните на декларатора и се формира данъкът върху общата годишна данъчна основа. На първо място промените тук са свързани с двете нови данъчни облекчения (данъчното облекчение за деца и данъчното облекчение за деца с увреждания), които физическите лица могат да ползват за доходи, придобити след 01.01.2015 г. На основание чл. 23, т. 8 и 9 от ЗДДФЛ, тези данъчни облекчения се ползват с подаване на годишна данъчна декларация, към която се прилагат:

- ✓ декларация по чл. 22в, ал. 8 (образец 2005) - за данъчното облекчение за деца; когато данъчното облекчение се ползва от чуждестранно физическо лице - местно на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, към декларацията се прилагат копия на официални документи, доказващи наличието на условията за ползване на данъчното облекчение

за деца, както и техният превод на български език, извършен от заклет преводач;

- ✓ декларация по чл. 22г, ал. 7 (образец 2006), както и копие на валидно решение на ТЕЛК/НЕЛК – за данъчното облекчение за деца с увреждания; когато данъчното облекчение се ползва от чуждестранно физическо лице - местно на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, към декларацията се прилагат и копия на официални документи, доказващи наличието на условията за ползване на данъчното облекчение за деца с увреждания, както и техният превод на български език, извършен от заклет преводач.

Необходимо е да се има предвид, че лицата, които са ползвали данъчно облекчение за деца и/или за деца с увреждания при своя работодател по основно трудово правоотношение, но са задължени да подават годишна данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ за 2015 г., трябва отново да попълват и прилагат всички описани по-горе документи.

Важно е да се поясни също и това, че двете нови декларации - образец 2005 и образец 2006, които бяха утвърдени от министъра на финансите със Заповед № ЗМФ-1077 от 09.11.2015 г., не се подават в НАП като отделен документ, а заедно с годишната данъчна декларация. За целта те са добавени в част III от образец 2001, където се отбелязват всички приложения към формуляра.

Друг нов момент в образец 2001 е възможността част II (Данни за упълномощеното лице или законният представител) да се попълва и когато декларацията по чл. 50 от ЗДДФЛ се подава от пълномощник в офис на НАП, като не е необходимо това лице да представя друг писмен документ (пълномощно). За сравнение - в миналогодишния вариант на образец 2001 част II се попълваше само когато декларацията се подаваше от чуждестранно физическо лице чрез пълномощник с постоянен адрес в страната или от законен представител, когато деклараторът е малолетно, непълнолетно или поставено под запрещение лице.

Останалите промени в образец 2001 са редакционни: актуализирани препратки; въвеждане на ЛН (личен номер) за идентификация на лица, които са граждани на държави – членки на ЕС, актуализирани указания.

► **Образец 2081 (Приложение № 8)**

На пръв поглед измененията в това приложение са незначителни, но са в резултат от една съществена промяна в данъчния закон, действаща от

01.01.2015 г., която се очаква значително да увеличи броят на лицата, имащи задължението да го подават. Ето защо считам, че ще е полезно да си припомним основанията и реда за попълване на данните в този формуляр.

На основание чл. 50, ал. 1, т. 3 и 4 от ЗДДФЛ, местните физически лица са задължени да декларират:

- ✓ придобитите през годината от източник в чужбина доходи от дивиденди и ликвидационни дялове;
- ✓ доходи, подлежащи на облагане с окончателен данък по реда на чл. 38, ал. 5, т. 2, ал. 8 и ал. 13, когато са реализирани от източник в чужбина; както и
- ✓ притежаваните акции и дялови участия в дружества, място на стопанска дейност, определена база и недвижима собственост в чужбина.

Като цяло това задължение не е новост за местните физически лица, но от 01.01.2015 г. се разшири обхватът на доходите от лихви по банкови сметки, подлежащи на облагане с окончателен данък по чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ. Според редакцията на закона, действаща за предходната 2014 г., облагаеми с окончателен данък по чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ бяха само доходите от лихви по депозитни банкови сметки и съответно в Приложение № 8 местните физически лица бяха длъжни да описват само лихвите по депозитни банкови сметки в чужбина.

От началото на 2015 г. облагаеми по реда на чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ са лихвите по всички банкови сметки на местни физически лица. Това означава, че в Приложение № 8 от годишната данъчна декларация за 2015 г. местните физически лица трябва да декларират придобитите през годината лихви по банкови сметки от източници в чужбина, независимо от вида на банковата сметка (спестовна, разплащателна, депозитна или друг вид) и без оглед размера на получената лихва. Необходимите данни се попълват в част VII на образец 2081 и имат само информативен характер, т.е. не участват при определянето на дължимия по декларацията данък върху общата годишна данъчна основа.

Пример: Местно физическо лице има разплащателна банкова сметка във Великобритания. На 23.12.2015 г. банката заверява сметката на лицето с начислената за годината лихва в размер на 25 GBP.

На основание чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ brutната сума на доходите от лихви по банкови сметки на местни физически лица се облага с окончателен данък. Тъй като платецът на дохода не е търговска банка или клон на чуждестранна банка в страната, на основание чл. 67, ал. 1 във връзка с чл. 65, ал. 9 от ЗДДФЛ, физическото лице е задължено да определи и

внесе дължимия окончателен данък в срок до края на месеца, следващ тримесечието на придобиване на дохода - в случая до 31.01.2016 г. В същия срок физическото лице трябва да декларира дължимия данък в декларацията по чл. 55, ал. 1 от ЗДДФЛ (образец 4001).

В конкретния пример размерът на дължимия от лицето окончателен данък по чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ е 5,34 лв.:

$$(25 \text{ GBP} \times 2,66825) \times 8 \% = 5,34 \text{ лв.}$$

За целите на примера ще допуснем, че окончателният данък е внесен от лицето на 27.01.2016 г., т.е. в рамките на законово установения срок. В същия ден лицето е подало и декларацията по чл. 55, ал. 1 от ЗДДФЛ (вж. чл. 55, ал. 2 от ЗДДФЛ).

Освен това обаче, предвид нормата на чл. 50, ал. 1, т. 3, буква „в“ от ЗДДФЛ, местното физическо лице трябва да декларира така получената лихва в годишната данъчна декларация за 2015 г. Необходимата информация се описва в част VII на Приложение № 8 по следния начин:

№	Данни за лицето, изплатило дохода		Брутна сума на дохода	Дължим данък по чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ	Намаление съгласно СИДДО или по чл. 76 от ЗДДФЛ	Внесен данък в България
	Наименование	Държава				
1	2	3	4	5	6	7
1.	Банка „XXX“	Великобритания	66,71	5,34	-	5,34

Във връзка с попълването на колона 6 следва да се уточни, че според СИДДО между България и Великобритания доходите от лихви се облагат в държавата, на която лицето - получател на дохода, е местно лице (т.е. в случая в България).

► Образец 2010 (Приложение № 10)

Приложението се попълва от физически лица, в т.ч. и еднолични търговци, които за доходи, придобити през 2015 г., ползват някое от регламентираните в ЗДДФЛ данъчни облекчения при подаването на годишната данъчна декларация. Обемът на това приложение е двукратно увеличен в сравнение с този, който имаше образецът, актуален за предходната 2014 г. (от 2 на 4 стр.). Това се дължи от една страна на дадените към приложението указания, а от друга - на новите облекчения (за деца и за

деца с увреждания), които могат да се ползват за настоящата година. За целта в приложението са обособени две нови таблици (част VI и част VII), в които се определя размерът на съответното намаление. В тази връзка са и промените, направени в част VIII на приложението (Ползване на данъчните облекчения). За по-голяма яснота относно начина на попълването им ще разгледам конкретен пример.

Пример: През 2015 г. местно физическо лице упражнява стопанска дейност като едноличен търговец и съответно на ред 4 в Част IV от Приложение № 2 е формирало годишна данъчна основа по чл. 28, ал. 1 от ЗДДФЛ в размер на 12 435,80 лв. Освен това, през течение на годината лицето е получило възнаграждение по извънтрудово правоотношение, което не е свързано с упражняваната от него стопанска дейност като едноличен търговец и на ред 9 в Част I на Приложение № 3 е формирало годишна данъчна основа в размер на 700 лв. Лицето не е придобивало други доходи, подлежащи на облагане с данък върху общата годишна данъчна основа, т.е. сумата на годишните данъчни основи по чл. 17 от ЗДДФЛ, посочена на ред 1 в част IV на образец 2001 също е 700 лв.

За целите на примера ще допуснем, че това лице е родител на три деца, които не са навършили пълнолетие и едно от децата е с 65 на сто вид и степен на увреждане, установени с влязло в сила решение на компетентен орган (ТЕЛК). Лицето има декларация от другия родител, че последният няма да ползва въпросните данъчни облекчения за 2015 г. Допускаме също, че са изпълнени всички условия по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ и физическото лице има право да приложи данъчните облекчения за деца и за деца с увреждания за 2015 г. За целта то е попълнило необходимите данни в декларациите по чл. 22в, ал. 8 и чл. 22г, ал. 9 от ЗДДФЛ, които са приложени към годишната му данъчна декларация. Освен това е необходимо да се попълни Приложение № 10, като в тази връзка лицето ще трябва да се придържа към следната последователност от действия:

- ✓ Определя размера на данъчното облекчение за деца - за целта попълва ред 3 в част VI от Приложение № 10, като отбелязва сумата от 600 лв.;
- ✓ Определя размера на данъчното облекчение за деца с увреждания, който в конкретния случай е 2000 лв. и вписва тази сума на ред 1 в част VII от Приложение № 10;
- ✓ Изчислява общият размер на данъчните облекчения, с който се намалява сумата от годишните данъчни основи по чл. 17 от ЗДДФЛ и общият размер на данъчните облекчения, с който се намалява годишната данъчна основа по чл. 28 от ЗДДФЛ за доходите от сто-

панска дейност като едноличен търговец. За целта попълва част VIII от Приложение № 10 (Ползване на данъчните облекчения) по следния начин:

№	Вид на данъчното облекчение	Размер на данъчното облекчение	Размер на данъчното облекчение, с който се намалява сумата от годишните данъчни основи по чл. 17 от ЗДДФЛ	Размер на данъчното облекчение, с който се намалява годишната данъчна основа по чл. 28 от ЗДДФЛ
1	2	3	4	5
1	Данъчно облекчение за намалена работоспособност			
2	Данъчно облекчение за лични вноски за допълнително доброволно осигуряване	x		
3	Данъчно облекчение за лични вноски за доброволно здравно осигуряване и застраховки „Живот“	x		
4	Данъчно облекчение за лични вноски за осигурителен стаж при пенсиониране			
5	Данъчно облекчение за дарения	x		x
6	Данъчно облекчение за млади семейства	x		x
7	Данъчно облекчение за деца	600	600	
8	Данъчно облекчение за деца с увреждания	2000	100	1900
9	Данъчни облекчения при прилагане на метод за избягване на двойното данъчно облагане „Освобождаване с прогресия“	x		x
10	Общо:	x	700	1900
			Тази сума се вписва на ред 2 в Част IV на образец 2001	Тази сума се вписва на ред 5 в Част IV от Приложение № 2

Незначителни промени са направени и в Част V на приложението, която се попълва за целите на данъчното облекчение за млади семейства, но няма да се спирам на тях, тъй като не са свързани с промени в реда и условията за ползване на данъчното облекчение. Разпоредбата на чл. 22а от ЗДДФЛ, в която е регламентирано това облекчение, не е променена от края на 2009 г., т.е. лицата следва да го прилагат по начин, аналогичен на този от предходни данъчни години.

Новите моменти в Приложения № 1, 3, 4 и 9 са несъществени, поради което считам, че не се нуждаят от специален коментар. Що се отнася до промените в Приложение № 2 - те са съобразени с направените във

формуляра на годишната данъчна декларация по чл. 92 от Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО), които не са обект на настоящия материал.

В заключение ще припомня, че срокът за подаване на годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ за 2015 г. по правило изтича на 30 април 2016 г., но тъй като това е събота (т.е. неприсъствен ден), срокът се удължава до следващия след него присъствен ден, т.е. формулярът може да се подава в срок до 3 май 2016 г., включително (вж. чл. 22, ал. 7 от ДОПК). След тази дата лицата могат да бъдат санкционирани на основание чл. 80 от ЗДДФЛ.

Според визираната административно-наказателна разпоредба, лице, което не подаде в срок данъчна декларация по този закон, се наказва с глоба или с имуществена санкция в размер до 500 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание, като при повторно нарушение глобата, съответно имуществената санкция, е до 1000 лв. Глоба се налага и на лице, което не посочи или невярно посочи данни или обстоятелства в данъчна декларация, водещи до определяне на данъка в по-малък размер или до освобождаване от данък - в тези случаи глобата е до 1000 лв., а при повторно нарушение - до 2000 лв.

Ползване на отстъпка от 5 на сто върху данъка за довносяне по Годишната данъчна декларация

На основание чл. 53, ал. 2 от ЗДДФЛ, право на отстъпка от 5 на сто от дължимия по годишната данъчна декларация данък за 2015 г. (ред 8 в част IV на образец 2001 и ред 17 в Част IV на образец 2021) имат физически лица, включително еднолични търговци, които едновременно отговарят на следните условия:

- ✓ до 31.03.2016 г. са подали по електронен път годишната си данъчна декларация. В тази връзка следва да се уточни, че както и за предходната година, електронното подаване на годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ за 2015 г. ще се осъществява с квалифициран електронен подпис или с персонален идентификационен код (ПИК);
- ✓ към момента на подаване на декларацията нямат подлежащи на принудително изпълнение публични задължения; и
- ✓ данъкът за довносяне е внесен в срока по чл. 67, ал. 4 от ЗДДФЛ, т.е. до 03.05.2016 г., включително, тъй като 30.04.2016 г. е неприсъствен ден, а 03.05.2016 г. е следващият след него присъствен ден.

Ако едно от изброените по-горе условия не е изпълнено, съответното физическо лице не може да прилага предвидената в закона отстъпка от 5 на сто от данъка за донасяне по годишната данъчна декларация.

Следва да се отбележи, че правилата за ползване на отстъпка по реда на цитираната разпоредба се приложиха за първи път при подаването на годишната данъчна декларация за 2014 г. Те съществено се различават от прилаганите в предходни данъчни години, поради което породиха редица въпроси в практиката. В тази връзка обръщам внимание на следното:

1. При извършването на корекции в подадена годишна данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ след 31.03.2016 г. се загубва правото на отстъпка, независимо от наличието на останалите условия. В подкрепа на това могат да бъдат изложени следните аргументи:

Според разпоредбата на чл. 104, ал. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК), след подаването на декларацията, но преди изтичането на законово установения срок за подаването ѝ, подателят има право да прави промени, свързани с декларираните данни и обстоятелства, основата и определените задължения. Промени в подадена декларация се извършват с нова декларация (чл. 104, ал. 2 от ДОПК).

Въз основа на цитираните по-горе процесуални разпоредби, в рамките на законово установения срок за подаване на годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ, данъчно задължените лица имат право по своя преценка, да извършват промени в декларираните данни и обстоятелства, основата и определените задължения, като за целта могат да подават неограничен брой формуляри. В тези случаи, т.е. когато едно физическо лице е подало повече от една годишна данъчна декларация, за действителна се приема тази, която е била подадена последна по време. Подадените преди това данъчни декларации нямат правна стойност и не пораждаат права и задължения за подателя им.

Корекции в подадена годишна данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ могат да бъдат извършвани и по инициатива на орган по приходите. В съответствие с нормата на чл. 103, ал. 1 от ДОПК при установяване на несъответствия между съдържанието на подадената декларация и изискванията за попълването ѝ или несъответствия между данните в декларацията и данните, получени от органите по приходите от трети лица или администрации, съгласно изискванията на данъчното и осигурителното законодателство за подаване на декларации или информация, подателят

се поканва да отстрани несъответствията в 14-дневен срок от получаването на съобщението. На основание чл. 103, ал. 2 от ДОПК, отстраняването на несъответствията в тези случаи също се извършва с подаването на нова декларация.

Предвид всичко казано до тук, независимо дали новата декларация е подадена по инициатива на данъчно задълженото лице или в резултат от покана, изпратена от орган по приходите, ако тя е подадена след 31 март 2016 г., вече няма да е изпълнено едно от задължителните условия, регламентирани в чл. 53, ал. 2 на ЗДДФЛ и съответно ще липсва правна възможност за ползване на отстъпката от 5 на сто.

2. Наличието на подлежащи на принудително изпълнение публични задължения се изследва към датата на подаване на годишната данъчна декларация по електронен път. В тази връзка препоръчвам преди да бъде подадена декларацията да се извърши справка в данъчно – осигурителната сметка на физическото лице. При наличието на такива задължения е необходимо да се предприемат действия за погасяването им, ако лицето желае да ползва отстъпка от 5 на сто на основание чл. 53, ал. 2 от ЗДДФЛ. В тази връзка е необходимо да се има предвид, че характеристиката на едно вземане като подлежащо на принудително изпълнение се извлича, на основание чл. 209, ал. 2 от ДОПК, от акта, с който това изискуемо и ликвидно вземане е установено, а не от фазата, в която се намира изпълнителният процес и в частност - предприети ли са действия по принудително събиране или не. Важно е да се уточни и това, че предвид нормата на чл. 171, ал. 1 от ДОПК, публичните вземания се погасяват с изтичането на 5-годишен давностен срок, считано от 1 януари на годината, следваща годината, през която е следвало да се плати публичното задължение, освен ако в закон е предвиден по-кратък срок. Необходимо е да се има предвид, че изтичането на давностния срок не е пречка за предприемането на действия по принудително изпълнение по реда на ДОПК, когато лицето не е направило изрично заявление пред НАП, че задължението му е погасено по давност, тъй като давността не се прилага служебно. Например, ако петгодишният давностен срок на конкретното публично вземане е изтекъл на 31.12.2015 г., но възражението за изтекла давност е направено от физическото лице след подаването на годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ за 2015 г., може да се каже, че това лице е имало публично задължение, подлежащо на събиране по принудителен ред към датата на подаване на декларацията, поради което няма право да ползва отстъпка от 5 на сто.

ПО ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛНИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

ПРОМЕНЕТЕ В ДАНЪЧНО-ОСИГУРИТЕЛНИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС, В СИЛА ОТ 1 ЯНУАРИ 2016 Г.

Зорница Димитрова, юрист

В брой 94 на Държавен вестник е обнародван Закон за изменение и допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК). Промените влизат в сила от 1 януари 2016 г. и в по-голямата си част целят да осигурят приложението на FATCA споразумението, подробен материал за което ще може да прочетете в следващите броеве. С настоящия материал ще ви запозная с останалите промени в ДОПК, които касаят ежедневните процедури, изпълнявани от данъчно задължените лица при внасянето на данъците и осигурителните вноски.

1. Отговорност на трето физическо лице за чужди задължения за данъци и осигурителни вноски (промяна в чл. 19 от ДОПК).

Разпоредбата на чл. 19 от ДОПК е една от малкото разпоредби в българското данъчно законодателство, които предвиждат солидарна отговорност на трето лице за чужди задължения. Тя цели гарантиране изпълнението на задълженията към фиска и дава възможност на данъчната администрация да предприеме изпълнителни действия към лицето, което де факто се облагодетелства от укриването на данъци и осигурителни вноски. С разпоредбата на чл. 19 от ДОПК законодателят дава възможност отговорността да бъде насочена към физически лица, които отговарят за управлението на търговските дружества. До 31 декември 2015 г. това са членовете на управителните органи и управителите на задължените лица. С промяната, в сила от 1 януари 2016 г., кръгът на солидарно отговорните лица е разширен, като към управителите са добавени и **прокуристите, търговските представители и търговските пълномощници** на задължените юридически лица по чл. 14, т. 1 и 2 от ДОПК.

За пълнота на изложението следва да добавя, че за да бъде ангажирана солидарната отговорност на управителите е необходимо да се

установи, че те са укрили факти и обстоятелства, които по закон са били длъжни да обявят пред органа по приходите или публичния изпълнител, поради което са възпрепятствали събирането на задължения за данъци или задължителни осигурителни вноски. Солидарната отговорност на управителите се простира само до размера на несъбраното задължение. Разпоредбата на ал. 2 от чл. 19 допълва хипотезите, при които може да бъде ангажирана солидарна отговорност със случаите, в които задълженото юридическо лице не е в състояние да плати данъците и осигурителните вноски, поради недобросъвестно извършени от управителя плащания в натура или в пари от имуществото на задълженото лице, представляващи скрито разпределение на печалбата или дивидент, както и при сключени отчуждителни сделки с имущество на задълженото лице безвъзмездно или по цени, значително по-ниски от пазарните. В този случай солидарната отговорност на управителя се простира до размера на извършените плащания, съответно до размера на намалението на имуществото.

2. Съхраняване на информация в електронен вид (чл. 38, ал. 3 от ДОПК).

Новата разпоредба на **чл.38, ал. 3** от ДОПК е създадена да отговори на все по-често задавания въпрос, в какъв срок да се съхранява счетоводната документация, създавана в електронен формат. До настоящия момент до отговора на този въпрос се стигаше по тълкувателен път, сега няма съмнение, че задължените лица, които при създаването и обработката на цялата или на част от счетоводната документация използват информационни системи, продукти или архиви, съхраняват създадените данни в електронен вид, независимо от съхранението им на друг носител, за следните периоди:

1. ведомости за заплати - 50 години;
2. счетоводни регистри и финансови отчети - 10 години;
3. документи за данъчно-осигурителен контрол - 5 години след изтичане на давностния срок за погасяване на публичното задължение, с което са свързани;
4. всички останали носители - 5 години.

Тези срокове следва да се прилагат за всички документи, свързани с определянето на задълженията за данъци или осигурителни вноски, независимо че в различни специални по своя характер закони и подзаконови нормативни актове има разпоредби в различен смисъл.

3. В чл. 74 от ДОПК се разширява кръгът от длъжностни лица, които могат да поискат разкриване на данъчно-осигурителна информация. Към

вече оправомощените лица са добавени председателят на Комисията за защита на конкуренцията или оправомощени от него длъжностни лица. Данъчно-осигурителна информация вече може да се разкрива по писмено искане на следните длъжностни лица от български и европейски институции:

1. генералния директор на Европейската служба за борба с измамите или определено от него лице - във връзка с провеждано административно разследване;

2. митнически орган във връзка с осъществяване на правомощията му, при условия и по ред, определени от изпълнителния директор на Националната агенция за приходите;

3. министъра на финансите или друг определен в закон орган във връзка с правомощията им по чл. 31 от Гражданския процесуален кодекс и чл. 3 от Закона за международния търговски арбитраж.

4. Чл. 82, ал. 3 от ДОПК е допълнен, като е регламентирано служебно вписване на данни за чуждестранните физически лица с адресна регистрация на краткосрочно и продължително пребиваващи въз основа на данните, съдържащи се в Единния регистър за чужденците, поддържан в Министерството на вътрешните работи.“

5. Важна промяна, която значително намалява административните разходи на бизнеса, е въведена с новата **алинея 11 на чл. 87** от ДОПК, съгласно която за целите на комплексното административно обслужване **компетентните органи** могат да изискват и да получават от органите по приходите удостоверения за наличие или липса на задължения на лицето с изключение на задължения по невлезли в сила актове, както и разсрочени, отсрочени или обезпечени задължения.

6. Промяната в **чл. 107, ал. 3** от ДОПК касае определянето на задължения за местни данъци. За разлика от данъчните декларации, подавани в НАП, в които лицата сами декларират задълженията си за данъци и осигурителни вноски, съгласно ЗМДТ, пред органите по приходите на общинската администрация лицата са длъжни да подават декларации, в която само описват определени обстоятелства от значение за размера на данъка, който от своя страна се определя от съответните длъжностни лица. По искане на лицето съответният орган по приходите издава акт за установяване на задължението, който като индивидуален административен акт може да се обжалва по реда на ДОПК. Новото изречение на разпоредбата дава възможност на администрацията да издаде акт за установяване на задължение служебно, когато законът не предвижда

подаването на декларация въз основа на собствени данни или на данни, получени от трети лица и организации. Производството за издаване на акт за установяване на задължение може да започне не по-късно от 5 години след изтичането на годината, в която са постъпили данни, получени от трети лица и организации (промяна в чл. 109, ал. 1 от ДОПК).

7. За първи път в ДОПК е въведен срок за извършване на проверка. Съгласно **новата ал. 5 на чл. 110** от ДОПК срокът за извършване на проверките не може да бъде по-дълъг от **6 месеца от датата на първото процесуално действие**, което се удостоверява с протокол или с връчено искане за представяне на доказателства по чл. 37, ал. 3 от ДОПК. Ако 6-месечният срок се окаже недостатъчен, той може да бъде продължен до 6 месеца с резолюция на органа, възложил проверката. Когато за резултатите от проверката се съставя протокол, същият се предоставя на лицето в 7-дневен срок от извършването ѝ. Новото изискване за предоставяне на протокола от проверката на проверяваните лица е важен инструмент за защита, тъй като те ще имат възможност да се запознаят с констатациите на органите по приходите и съответно да ангажират своята защита.

8. С промяната на **чл. 129, ал. 5** от ДОПК отпадна възможността задължените лица да подават искане за прихващане и възстановяване, когато в тяхна полза са присъдени съдебни разноски от дела, водени срещу данъчната администрация (отменена е т. 3 от цитираната разпоредба). Както всички знаем, чл. 129 от ДОПК регламентира процедурата за възстановяване на неоснователно внесени суми за данъци и осигурителни вноски. Процедурата гарантира бърз ред за възстановяване на суми, които са внесени за погасяване на публични задължения. Съдебните разноски по своя характер представляват частноправно задължение и от 2016 г. ще могат да се търсят от НАП по реда на ГПК.

9. Друга промяна свързана с възстановяването на неоснователно внесените суми за данъци, е тази на **чл. 130, ал. 1** от ДОПК, чието приложно поле се разширява до всички данъчни декларации, с които на задължените лица е дадена възможност да декларират данък за възстановяване. В тези случаи не е необходимо да се подава отделно искане за прихващане и възстановяване, органите по приходите правят преценка на декларираните факти и обстоятелства и директно възстановяват неоснователно внесените суми по посочена от лицето банкова сметка. Тази процедура важи и за надвнесените местни данъци, които биха могли да бъдат възстановени и чрез пощенски запис.

10. В чл. 169 се създава нова ал. 3а, която въвежда принципа на погасяване на данъците и осигурителните вноски, известен като „единна сметка” и спрямо реда за погасяване на местните данъци и такси. Така от 1 януари 2016 г. лицата, които имат непогасени задължения за данък сгради за няколко години, ще трябва да погасят първо най-старото от тях без да могат да избират. Този принцип на погасяване важи само до образуване на изпълнителното дело.

11. Най-важните промени в кодекса са свързани с погасителната давност.

Чл. 171, ал. 2 от ДОПК регламентира така наречената „абсолютна” погасителна давност. Това е срокът, с изтичането на който се погасяват всички публични вземания без значение от спирането и прекъсването на другите давностни срокове. Съгласно **чл. 171, ал. 2** от ДОПК с изтичането на **10-годишния** давностен срок, считано от 1 януари на годината, следваща годината, през която е следвало да се плати публичното задължение, се погасяват всички публични вземания независимо от спирането или прекъсването на давността. От това правило са въведени две изключения. При първото изключение изтичането на абсолютната давност не погасява задължението, което е отсрочено или разсрочено. Второто изключение е ново, в сила от 1 януари 2016 г. и прекратява действието на абсолютната погасителна давност, когато изпълнението е спряно по искане на длъжника. Възможността длъжникът да иска спиране на изпълнението е регламентирана в новата разпоредба на **чл. 222а** от ДОПК, която ще изясним по-долу.

Другото важно изменение е въвеждането на задължение за приходната администрация служебно да отписва всички задължения с изтекла абсолютна погасителна давност (нова разпоредба на **чл. 173, ал. 2** от ДОПК). По силата на новата разпоредба в началото на 2016 г. органите по приходите ще отпишат служебно всички непогасени задължения за данъци и осигурителни вноски, възникнали през **2005 г.** Важно е да отбележа, че независимо от отписването, публичното задължение би могло да бъде платено доброволно по силата на чл. 174 от ДОПК. Това правило е особено важно за самоосигуряващите се лица, които не могат да придобият право на пенсия поради невнасянето на осигурителни вноски за минал период. Те могат да изпълнят доброволно задълженията си дори и да са с изтекла абсолютна погасителна давност.

12. С промяната на **чл. 182** от ДОПК отпада изискването за изпращане на покана за доброволно изпълнение преди да се образува изпълнително производство. Новата разпоредба на **чл. 182, ал. 2** от ДОПК дава

възможност на органите на съответните администрации, установили публично вземане да предприемат определени действия за събирането му, като например:

1. да се уведоми длъжникът писмено, по телефона, с посещение на място, с електронно съобщение на посочен от него електронен адрес и/или по друг подходящ начин за последиците и възможните действия по събирането на вземането, в случай че не изпълни доброволно определените задължения;
2. ако задължението е по-голямо от 5000 лв. и не е представено обезпечение в размер на главницата и лихвите, да се уведомят всички органи, които по силата на нормативни актове издават лицензии или разрешения за извършване на определени дейности, за които се изисква удостоверяване на публичните задължения.

Независимо че не са нови разпоредби, важно е да се знае, че органът, установил вземането, допълнително по силата на ал. 3 от същата разпоредба може да:

1. постави на видно място в съответната администрация съобщение за длъжниците, неплатили в срок задълженията си;
2. разгласява чрез бюлетин или чрез средствата за масово осведомяване списъци на длъжници с неуредени публични задължения, включително техния размер, когато общото задължение надвишава 5000 лв.

Новите редакции на тези разпоредби дават възможност на съответните длъжностни лица да предприемат бързи действия за събиране на публичното задължение, съответно за придвижването на производството към фазата на принудителното изпълнение, ако се прецени, че съответният длъжник няма да погаси доброволно задълженията си.

13. С новата разпоредба на **чл. 202а** се въвежда възможност за електронен запор върху вземане по сметка в банка. Той се налага от публичния изпълнител при условията и по реда на чл. 450а от Гражданския процесуален кодекс.

14. Променена е процедурата за образуване на изпълнително дело по чл. 220 и 221 от ДОПК. Съгласно новата редакция на **чл. 220 ал. 1**, *„когато публичното вземане не бъде платено в срок, изпълнително производство се образува въз основа на заявление по електронен път до публичния изпълнител от публичния взыскател.“* Публичният изпълнител пристъпва към изпълнение, като е длъжен да изпрати

на длъжника съобщение, с което му дава 7-дневен срок за доброволно изпълнение (чл.221, ал.1 от ДОПК). Видно от текста на цитираните разпоредби образуването на изпълнителното дело, съответно предприемане на мерки за принудително събиране, могат да започнат **веднага след изтичане на срока за доброволно плащане на задълженията към бюджета.**

15. Новата разпоредба на **чл. 222а** дава възможност на длъжника да иска спиране на принудителното изпълнение в ограничени случаи, ако след определяне начина на продажба до датата на провеждане на търга с явно наддаване, съответно до изтичане на срока за подаване на предложенията при търга с тайно наддаване, **длъжникът внесе 20 на сто от размера на вземанията и писмено се задължи да внася на органа по принудително изпълнение всеки месец по 20 на сто от тях.** Внасянето на сумите се счита за извършено с отразяването му по съответната сметка. Когато длъжникът не плати някоя от вноските, публичният изпълнител възобновява изпълнението, без длъжникът да може да иска ново спиране.

Спиране на изпълнението не могат да искат длъжниците, когато се продава заложенa или ипотекирана вещ, както и по отношение на които е взето решение за прекратяване с ликвидация или е открито производство по несъстоятелност (ал. 3 на чл. 222а от ДОПК).

16. Останалите промени в ДОПК са свързани с опростяване и актуализиране на процедурите по публична продажба.

В заключение може да се обобщи, че промените в ДОПК, в сила от 1 януари 2016 г., без да въвеждат нови и революционни процедури, осигуряват по-бързо и ефективно установяване и събиране на публичните вземания. Тъй като по-голямата част от промените касаят процесуални норми, те ще могат да се прилагат веднага след влизането им в сила, независимо че се отнасят до събиране на вземания, възникнали преди тази дата. Това правило важи с особена сила при доброволното внасяне на задълженията за местни данъци и такси и при образуването на изпълнително дело.

СЧЕТОВОДНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

ОТЧИТАНЕ ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА - ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНИ

Проф. д-р Надя Костова - регистриран одитор

I. Отчитане на земеделската дейност според СС 41 *Селско стопанство* и МСС 41 *Земеделие*

I.1. Дефиниране на биологичните активи и на селскостопанската продукция

В хода на годишното приключване на 2015 г. предприятията, които оперират в отрасъл „Селско стопанство“, е необходимо да вземат под внимание изискванията на счетоводните стандарти (Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) и Националните стандарти за финансови отчети за малки и средни предприятия (НСФОМСП), валидни за изготвянето на годишните финансови отчети за тази година, както и актуалните норми на данъчното законодателство.

Годишното счетоводно приключване предполага съобразяване с изискванията на двата специализирани счетоводни стандарта: МСС 41 *Земеделие* и СС 41 *Селско стопанство*. В обхвата на тези два стандарта се включват три групи обекти:

- биологични активи;
- селскостопанска продукция (земеделска продукция както е наречена в МСС 41) в момента на прибиране на реколтата;
- правителствени дарения, свързани с биологични активи.

Важно значение има дефинирането на понятията „биологични активи“ и „селскостопанска продукция“, а именно:

Биологичен актив е придобито и контролирано от предприятието живо животно или растение в резултат на минали събития, от управлението на което се очаква икономическа изгода.

Селскостопанска (земеделска) продукция е първоначално придобит полезен продукт от биологичните активи на предприятието, който се идентифицира като отделен актив в момента на отделянето му от биологичния актив.

Продуктите, получени в резултат на преработката на селскостопанската продукция, не се включват в обхвата на понятието „селскостопанска

продукция“. МСС 41 и СС 41 не разглеждат тези т. нар. производни (странични) продукти. Същите са в обхвата на МСС 2 *Материални запаси* и СС 2 *Стоково-материални запаси*.

Същността на горепосочените понятия би могла да се илюстрира със следните примери:

- биологични активи:
 - ✓ от животински произход - група (стадо) животни;
 - ✓ от растителен произход - горски дървета; лозови насаждения; плодови насаждения; насаждения с царевица, ечемик и др.;
- селскостопанска продукция - добитото от биологичните активи:
 - ✓ от животински произход - мляко, месо, вълна и др.
 - ✓ от растителен произход - грозде, зърно от царевица, ечемик и др.;
- производни продукти - брашно, хляб, фуражни смеси и др.

Селскостопанската дейност може да се отнася както до растениевъдство, така и до животновъдство. На това основание биха могли да се класифицират и биологичните активи и селскостопанската продукция:

► **Растениевъдство:**

- дълготрайни (нетекущи) материални активи - биологични активи:
 - ✓ гори;
 - ✓ трайни насаждения (плододаващи и неплододаващи);
- краткотрайни (текущи) активи - селскостопанска продукция:
 - ✓ селскостопанска продукция от растениевъдство;

► **Животновъдство:**

- дълготрайни (нетекущи) материални активи - биологични активи:
 - ✓ продуктивни животни
 - ✓ родителски (репродуктивни) животни
 - ✓ работни животни;
- краткотрайни (текущи) активи - биологични активи и селскостопанска продукция:
 - ✓ млади подрастващи животни;
 - ✓ животни отглеждани за разплод;
 - ✓ животни отглеждани за угояване;
 - ✓ селскостопанска продукция от животновъдство.

Особеното е, че биологичните активи и земеделската продукция подлежат на биологична трансформация. Тя е процес, при който в резултат на растеж, стареене, продуктивност и размножаване се предизвикват различни качествени и количествени промени в животните и растенията и се създават нови активи под формата на селскостопанска продукция или други биологични активи от същото потомство.

Налице е специфика в оценяването и отчитането на биологичните активи и селскостопанската продукция, която е представена в следващата точка.

1.2. Признаване и оценяване на биологичните активи и на селскостопанската продукция

Биологичните активи се оценяват при първоначалното признаване и в края на всеки отчетен период по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажба. Допуска се оценяването на биологичните активи да бъде по себестойност само в редки случаи, когато справедливата стойност на активите не може надеждно да се оцени.

Селскостопанската продукция, добивана от биологичните активи на предприятието, при първоначалното оценяване се отчита по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата, в момента на прибиране на реколтата. СС 41 - *Селскостопанство* не допуска оценяване по себестойност.

В края на отчетния период оценяването на земеделската продукция е съгласно МСС 2 /СС 2 по нетна реализуема стойност, когато тя е по-ниска от цената на придобиване (в случая от справедливата стойност, определена при придобиването).

Справедливата стойност е сумата, за която биологичните активи и селскостопанската продукция могат да бъдат разменени в пряка сделка между информирани и желаещи осъществяването на сделката купувач и продавач към настоящия момент.

Разходите по продажба се състоят от комисиони за брокери и дилъри, такси за регулиращи агенции и стокови борси, такси и задължения по прехвърлянето. В тях не се включват транспортни и други подобни разходи, свързани с пренасянето (превозването) на активите до пазара.

За производните продукти (странични продукти), тъй като не се прилага МСС 41/ СС 41, а МСС 2/СС 2, същите се оценяват по **нетна реализуема стойност (а не по справедлива стойност)**. Тя се отчислява от стойността на основния продукт.

Прилагането на модела на справедливата стойност води до стойностни разлики, които често се наричат оценъчни разлики. Тяхното проявление е налице при следните стопански операции:

За биологичните активи:

- ✓ при признаване на биологичните активи от растителен и животински произход;
- ✓ при отчитане движението на биологичните активи от животински произход от една група в друга група;
- ✓ при отчитане увеличението на биологичните активи в резултат на биологична трансформация - прирастът на животните в животновъдството;
- ✓ при признаване на приплодите като биологичен актив;
- ✓ при преминаването на масивите от трайни насаждения (като овощни и лозови масиви), в плододаваща възраст;
- ✓ при извършване на тест за преоценка на биологичните активи по повод тяхното представяне в годишните финансови отчети по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажба.

За селскостопанската продукция

- ✓ при признаване на селскостопанската продукция в момента на нейното добиване/отделяне от биологичния актив;
- ✓ при извършване на тест за обезценка на селскостопанската продукция по повод нейното представяне в годишните финансови отчети.

1.3. Подходи за определяне на справедливата стойност на биологичните активи и на селскостопанската продукция при първоначалното им признаване и при последващото оценяване на биологичните активи по справедлива стойност

Съществуват различни подходи за определяне на справедливата стойност, които биха могли да се групират в три групи:

Първият подход предполага определяне на справедливата стойност на биологичните активи и на селскостопанската продукция на база съществуващата цена на активен пазар. Активен пазар е пазар, при който съществуват следните условия:

- а) стоките, които се търгуват, са хомогенни;
- б) желаещите продавачи и купувачи могат да бъдат открити нормално по всяко време;
- в) цените са общодостъпни.

Съгласно МСФО 13 *Оценяване по справедлива стойност*, към който препраща т.8 от МСС 41 *Земеделие*, активен пазар е: „*Пазар, на който сделките за даден актив или пасив се извършват с достатъчна честота и обем, така че се осигурява непрекъсната ценова информация*“.

Вторият подход за определяне на справедливата стойност обичайно се прилага, когато не е налице активен пазар. В този случай при определяне на справедливата стойност биха могли да се използват:

- най-скорошната цена на сделката, при условие че не е имало значително изменение на икономическите условия между датата на сделката и датата на оценката;
- пазарната цена на сходни и подобни активи;
- пазарни цени за отрасъла или сектора.

Третият подход се прилага, когато предходните подходи не са приложими за даден биологичен актив и касае основно дълготрайните материални (нетекучи) активи, които носят изгода за предприятието през повече от един отчетен период. Справедливата стойност се извежда чрез настоящата стойност на очакваните парични потоци от актива. Настоящата стойност на очакваните парични потоци от актива не включва:

- увеличението на стойността в резултат на допълнителна биологична трансформация;
- увеличението на стойността, свързано с ускоряването на бъдеща биологична трансформация, прибирането на реколтата и продажбата;
- финансирането на активи;
- разходите за данъци от печалбата;
- разходите за възстановяване на активи след прибиране на реколтата.

1.4. Счетоводно отчитане на селскостопанската продукция от растениевъдство

Необходимо е в предприятията да се осигури диференцирана информация за отделните растениевъдни дейности, особено за целите на преотстъпване на данък по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО), респективно на Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ).

Отчитането на разходите за производство и на селскостопанската продукция е целесъобразно да се извърши чрез използване на специални сметки: *с/ка Разходи за основна дейност - Растениевъдство* и *с/ка Продукция от растениевъдство с подходящи*:

- ✓ подсметки и аналитични сметки за видовете селскостопанска продукция по отделни култури - пшеница, ечемик, царевича и др., по материално-отговорни лица (МОЛ), по качества и пр.

Най-характерните записвания за отчитане на селскостопанската продукция от растениевъдство биха могли да бъдат:

1. Текущите разходи за селскостопанско производство се отчитат чрез:

Д-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи
К-т с/ка Доставкащи, Каса, Материали и др.

2. *За отнасяне на текущите разходи по направление:*

Д-т с/ка Разходи за основна дейност- Растениевъдство
ан. с/ка на съответната зърнена култура - *царевица, жито и др.*
К-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

3. *За изписване на употребеното като семе зърно от собствено производство*

Д-т с/ка Разходи за основна дейност- Растениевъдство - нова реколта
К-т с/ка Продукция от растениевъдство
ан.с/ка на съответната зърнена култура - *царевица, ечемик и др.*

4. *За признаване на добития страничен продукт (например слама и др.) - по нетна реализируема стойност:*

Д-т с/ка Продукция
ан. с/ка "Слама" и др.
К-т с/ка Разходи за основна дейност - Растениевъдство
ан.с/ка на съответната зърнена култура - *царевица, жито и др.*

5. Към момента на прибиране реколтата се оценява по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:

Когато при първоначалното признаване съществува разлика между оценката на селскостопанската продукция по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата и фактическата себестойност, възникват печалби или загуби, но не би следвало разликите да се отнасят директно в сметката за печалби и загуби от текущия отчетен период.

- **При фактическа себестойност по-ниска от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Продукция от растенивъдство

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

ан.с/ка на съответната зърнена култура - царевица, ечемик и др.

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Растениевъдство

(по себестойност)

ан.с/ка на съответната зърнена култура - царевица, жито и др.

Кт с-ка Приходи от преоценки на земеделска продукция

(с разликата)

ан.с/ка на съответ. зърнена култура - царевица, ечемик и др.

Забележка: с/ка Приходи от преоценки на земеделска продукция се приключва със с/ка Печалби и загуби от текущата година.

- **При фактическа себестойност по-висока от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Продукция от растенивъдство

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

ан.с/ка на съответната зърнена култура - царевица, ечемик и др.

Д-т с/ка Разходи от преоценки на земеделска продукция

(с разликата)

ан.с/ка на съответн. данъчна временна разлика на съответн. зърнена култура - царевица, ечемик, жито и др.

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Растениевъдство

(по себестойност)

ан.с/ка на съответн. зърнена култура - царевица, ечемик и др.

Забележка: Приключването на с/ка Разходи от преоценки на земеделска продукция може да стане чрез сметка Разходи за продажби на продукция и други общи разходи, която впоследствие се приключва чрез сметка Приходи от продажби на земеделска продукция. Приключването на сметка Разходи от преоценки на земеделска продукция не следва да става в себестойността за сметка на Разходи за основна дейност, предвид естеството на формиране на финансовия резултат и изготвянето на отчета за приходите и разходите.

6. За отнасяне на разходите от преценка:

Д-т с/ка Разходи за продажби на продукция и др.общи разходи

К-т с/ка Разходи от преоценки на земеделска продукция

ан.с/ка на съответната данъчна временна разлика на съответната зърнена култура - царевица, ечемик и др.

7. За приключване на с/ка *Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи:*

Д-т с/ка Приходи от продажби на земеделска продукция

К-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи

8. За отразяване на продажбата на земеделската продукция - по продажна стойност:

Д-т с/ка Клиенти

К-т с/ка Приходи от продажби на земеделска продукция

ан.с/ка на съответн. зърнена култура - царевица, жито и др.

9. За изписване на продадената зърнена продукция - по отчетна стойност:

Д-т с/ка Приходи от продажби на земеделска продукция

ан.с/ка на съответн. зърнена култура - царевица, жито и др.

К-т с/ка Продукция от растениевъдство

ан.с/ка на съответн. зърнена култура - царевица, ечемик и др.

10. Към 31 декември последващите оценки на наличната селскостопанска продукция се извършват по правилата на СС 2 - *Отчитане на стоково-материалните запаси*, респективно МСС 2 *Материални запаси*. В края на отчетния период селскостопанската продукция се отчита по нетна реализируема стойност, но при условие че към 31 декември отчетната стойност на продукцията е по висока от нетната реализируема стойност. В този случай следва да се направи обезценка на продукцията:

Д-т с/ка Разходи от обезценки на земеделска продукция

(с разликата)

ан.с/ка на съответната зърнена култура - царевица, ечемик и др.

К-т с/ка Продукция от растениевъдство

ан.с/ка на съответн. зърнена култура - царевица, ечемик и др.

11. За отнасяне на разходите от обезценка:

Д-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи

К-т с/ка Разходи от обезценки на земеделска продукция

ан.с/ка на съответн. зърнена култура - царевица, жито и др.

12. За приключване на с/ка *Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи:*

Д-т с/ка Приходи от продажби на земеделска продукция

К-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи

1.5. Счетоводно отчитане на селскостопанската продукция от животновъдство

Отчитането на разходите за основна дейност и на селскостопанската продукция от животновъдство следва да става чрез използване на специални сметки с подходящо наименование: с/ка *Разходи за основна дейност - Животновъдство* и с/ка *Продукция от животновъдство*, както и с целесъобразно изградени:

- ✓ подсметки и аналитични сметки за видовете селскостопанска продукция - месо, мляко и др., по МОЛ, по качества и др.

Освен за управленски цели е необходимо да бъде генерирана диференцирана информация за отделните дейности и заради изискването на ЗКПО за преотстъпването на корпоративен данък.

Най-характерните записвания за отчитане на селскостопанската продукция от животновъдство биха могли да се представят по следния начин:

1. Текущите разходи за животновъдство се отчитат чрез:

Д-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

Кт с/ка Доставчици, Каса, Материали и др.

2. За отнасяне на текущите разходи по направление:

Д-т с/ка Разходи за основна дейност- Животновъдство

ан.с/ка на съответното животновъдство – крави, овце и др.

К-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

3. За признаване на добития страничен продукт (оборски тор и др.)

- по нетна реализируема стойност:

Д-т с/ка Продукция

ан.с/ка "Оборски тор" - по нетна реализируема стойност

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство

ан.с/ка на съответното животновъдство - крави, овце и др.

4. Когато при първоначалното признаване съществува разлика между оценката на селскостопанската продукция от животновъдство по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата и фактичката себестойност, възникват печалби или загуби.

- **При фактическа себестойност по-ниска от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Продукция от животновъдство
(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - мляко, месо и др.

К-т с/ка Разходи за основна дейност– Животновъдство
(по себестойност)

ан.с/ка на съответното животновъдство - крави, овце и др.

К-т с/ка Приходи от преоценки на животновъдна продукция
(с разликата)

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - месо, мляко и др.

Забележка: с/ка Приходи от преоценки на животновъдна продукция се приключва със с/ка Печалби и загуби от текущата година.

- **При фактическа себестойност по-висока от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Продукция от животновъдство
(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - мляко, месо и др.

Д-т с/ка Разходи от преоценки на животновъдна продукция
(с разликата)

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - месо, мляко и др.

К-т с/ка Разходи за основна дейност- Животновъдство
(по себестойност)

ан.с/ка на съответното животновъдство - крави, овце и др.

Забележка: Приключването на с/ка Разходи от преоценки на животновъдна продукция може да стане чрез с/ка Разходи за продажби на продукция и др.общи разходи, която впоследствие се приключва чрез с/ка Приходи от продажба на животновъдна продукция. Предвид естеството на формиране на финансовия резултат и изготвянето на отчета за приходите и разходите е удачно приключването на с/ка Разходи от преоценки на животновъдна продукция да не бъде в себестойността за сметка на Разходи за основна дейност.

5. За отнасяне на разходите от преоценка:

Д-т с/ка Разходи за продажби на продукция и др.общи разходи

К-т с/ка Разходи от преоценки на животновъдна продукция

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция месо, мляко и др.

6. За приключване на с/ка Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи:

Д-т с/ка Приходи от продажби на животновъдна продукция

К-т с/ка Разходи за продажби на животновъдна продукция
и др. общи разходи

7. За отразяване на продажбата - по продажна стойност:

Д-т с/ка Клиенти

К-т с/ка Приходи от продажба на животновъдна продукция.

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - мляко, месо и др.

8. За изписване на продадената животновъдна продукция - по отчетна стойност:

Д-т с/ка Приходи от продажби на животновъдна продукция

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - мляко, месо и др.

К-т с/ка Продукция от животновъдство

(по отчетна стойност)

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - мляко, месо и др.

9. Към 31 декември последващите оценки на наличната животновъдна продукция се извършват по правилата на СС 2 *Отчитане на стоково-материалните запаси*, респективно МСС 2 *Материални запаси*. В края на отчетния период животновъдната продукция се отчита по нетна реализируема стойност, но при условие, че към 31.12. отчетната стойност на продукцията е по висока от нетната реализируема стойност. В този случай следва да се направи обезценка на продукцията:

Д-т с/ка Разходи от обезценки на животновъдна продукция

(с разликата, в резултат на обезценката)

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - месо, мляко и др.

К-т с/ка Продукция от животновъдството

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - месо, мляко и др.

10. За отнасяне на разходите от обезценка:

Д-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи

К-т с/ка Разходи от обезценки на животновъдна продукция

ан.с/ка на съответн. животновъдна продукция - месо, мляко и др.

11. За приключване на с/ка Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи:

Д-т с/ка Приходи от продажби на животновъдна продукция

К-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи

1.6. Счетоводно отчитане на биологичните активи от животновъдство

Отчитането на биологичните активи от животновъдство изисква използване на специални сметки: с/ка *Животновъдство* (обособена в групата на нетекущите активи (*Дълготрайни материални активи*) или в групата на текущите активи (материални запаси)), с/ка *Разходи за основна дейност - Животновъдство* и с/ка *Производство от животновъдство*.

✓ **с/ка Животновъдство** е целесъобразно да се води по групи животни. Обичайно групирането е в следните групи:

- **млади подрастващи животни** - в състава на младите животни се включват всички приплоди и закупени млади животни до зачисляването им в групата на продуктивните и работните животни или в групата на животните за угодяване;

- **животни отглеждани за угодяване** - тази група следва да включва животните, подложени на специален режим на отглеждане, включващ интензивното им угодяване за достигане на определено оптимално тегло с цел да бъдат предложени на пазара като живи или заклани животни;

- **животни отглеждани за разплод;**

- **продуктивни животни животни, достигнали определена възраст или определени продуктивни качества;**

- **родителски (репродуктивни) животни;**

В състава на продуктивните и родителските животни се включват:

а) женските животни - при получаване на първите приплоди от тях или на продукцията, отговаряща на определени качества;

б) разплодните животни - след навършване на определена възраст или след придобиване на определени качества.

- **работни животни;**

Забележка: в рамките на дадената група животни е целесъобразно животните да бъдат отчитани на подходящо аналитично ниво (например по порода, възраст, МОЛ, качества и други).

✓ **с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство** следва да се води с обособени подсметки за групите животни и със съответното аналитично ниво (порода, възраст, МОЛ, качества и други).

✓ **с/ка Производство от животновъдство** би могла да се обособи с подсметки за видовете животинска продукция - мляко, месо, вълна и други и с аналитични сметки - по МОЛ, по качества и др.

Съществува **предположение, че справедливата стойност на биологичните активи може да бъде надеждно оценена**. Това предположение обаче би могло да бъде отхвърлено още при първоначалното признаване на биологични активи, за които липсват пазарно определени цени или стойности, и за които посочените в т. 1.3. подходи за алтернативни приблизителни оценки на справедливата стойност се определят като явно ненадеждни.

В този случай (според т. 30 от МСС 41 и т.3.14 от СС 41), тези биологични активи се оценяват по тяхната себестойност (цена на придобиване), намалена с натрупаната амортизация и всички натрупани загуби от обезценка. **Според СС 41**, когато справедливата стойност на тези активи стане надеждно оценима, предприятието следва да премине към оценяване по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажба. **Според МСС 41**, предположението за определяне на справедливата стойност може да бъде опровергано само при първоначалното признаване. Предприятие, което преди това е оценило биологичен актив по справедлива стойност, намалена с разходите за продажба, продължава да го оценява по неговата справедлива стойност, намалена с разходите за продажба, до момента на изваждането му от употреба.

Очевидно е, че двата счетоводни стандарта имат принципна разлика. СС 41 позволява след отчитане по себестойност, намалена с всяка натрупана амортизация и всички натрупани загуби от обезценка да се премине към отчитане по справедлива стойност, когато тя стане надеждно оценима. Тогава предприятието започва да оценява биологичните активи по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи за продажба, като преустановява начисляването на амортизация.

На база посоченото до тук може да се обобщи, че са възможни **два подхода** - подход на признаване на **биологичните активи от животновъдство по справедлива стойност** (както когато са заведени като дълготрайни материални активи, така и когато са представени като текущи активи) или като **амортизируеми дълготрайни материални активи (нетекучи активи)**.

Първи подход: *Отчитане на биологичните активи от животновъдството по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата*

1. Текущите разходи за животновъдството се отчитат чрез:

Д-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

К-т с/ка Доставчици, Каса, Материали и др.

2. За отнасяне на текущите разходи по направление:

Д-т с/ка Разходи за основна дейност – Животновъдство
*подсметки за групите животни и съответно аналитично ниво
(порода, възраст, МОЛ, качества и други).*

К-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

3. Печалба или загуба (приходи или разходи) могат да възникнат при първоначалното признаване на биологичен актив, когато се роди друг биологичен актив. Когато при първоначалното признаване съществува разлика между оценката на биологичния актив по справедлива стойност, намалена с определените разходи по продажбата и фактическата себестойност, възникват печалби или загуби:

- **При фактическа себестойност по-ниска от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Млади животни - *по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата*

ан.с/ка на съответната група животни

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство

(по себестойност)

ан.с/ка за групите животни, със съответното аналитично ниво (порода, възраст, МОЛ, качества и други).

К-т с/ка Приходи от преоценки на биологични активи - *(с разликата)*

ан.с/ка на съответните биологични активи.

Забележка: с/ка Приходи от преоценки на биологични активи се приключва със с/ка Печалби и загуби от текущата година.

- **При фактическа себестойност по-висока от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Млади животни

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

ан.с/ка на съответната група животни

Д-т с/ка Разходи от преоценки на биологични активи - с разликата

ан.с/ка на съответните биологични активи

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство

(по себестойност)

ан.с/ка за групите животни, със съответното аналитично ниво (порода, възраст, МОЛ, качества и други)

Забележка: Приключването на с/ка Разходи от преоценки на биологични активи може да стане чрез с/ка Разходи за продажби на продукцията и др.обща разходи, която в последствие се приключва чрез с/ка Приходи от продажби на продукцията от животновъдство. Приключването на с/ка Разходи от преоценки на биологични активи не следва да става в себестойността за с/ка на Разходи за основната дейност-животновъдство, предвид естеството на формиране на финансовия резултат и изготвянето на отчета за приходите и разходите.

4. За отнасяне на разходите от обезценки:

Д-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др.обща разходи

К-т с/ка Разходи от преоценки на биологични активи

ан.с/ка на съответните биологични активи

5. За приключване на с/ка Разходи за продажби на продукцията и др. обща разходи:

Д-т с/ка Приходи от продажби на продукцията от животновъдство

К-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др.обща разходи

6. Движението на животните от групата на младите животни в друга група на краткотрайните активи също е съпроводено с тяхното заприходяване по справедлива стойност в съответната група, при което е удачно да се направят записванията:

Д-т с/ка Животни за угодяване (животни отглеждани за разплод)

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

К-т с/ка Млади животни - по отчетна стойност

К-т с/ка Приходи от преоценки на биологични активи

(с разликата между двете оценки)

ан.с/ка на съответните биологични активи

Забележка: с/ка Приходи от преоценки на биологични активи се приключва със с/ка Печалби и загуби от текущата година.

или

Д-т с/ка Животни за угодяване (животни отглеждани за разплод)

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

Д-т с/ка Разходи от преоценки на биологични активи

(с разликата между двете оценки)

ан.с/ка на съответните биологични активи

К-т с/ка Млади животни - по отчетна стойност

7. Движението на животните от групата на краткотрайните активи в групата на дълготрайните материални активи отново е съпроводено с тяхното заприходяване по справедлива стойност, при което е удачно да се направят записванията:

Д-т с/ка Дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни)

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

К-т с/ка Животни за угодяване (животни отглеждани за разплод)
(по отчетна стойност)

К-т с/ка Приходи от преоценки на биологични активи по справедлива стойност

(с разликата между двете оценки)

ан.с/ка на съответните биологични активи

или

Д-т с/ка Дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни)

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

Д-т с/ка Разходи от преоценки на биологични активи

(с разликата между двете оценки)

ан.с/ка на съответните биологични активи

К-т с/ка Животни за угодяване (животни отглеждани за разплод)

(по отчетна стойност)

Изключително важно е да се посочи, че **биологичните активи, които са включени в състава на дълготрайните материални активи и оценявани по справедлива стойност, не се амортизират**.

8. Печалба или загуба (приходи или разходи) възникват и при отчитането на прираста на животните:

Когато към момента на отчитане на прираста съществува разлика между оценката на биологичния актив по справедлива стойност, намалена с определените разходи по продажбата и фактическата себестойност, възникват печалби или загуби.

- **При фактическа себестойност по-ниска от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Животновъдство (съответната група животни)

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

ан.с/ка на съответната група животни

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство

(по себестойност)

ан.с/ка за групите животни, със съответното аналитично ниво (порода, възраст, МОЛ, качества и други)

К-т с/ка Приходи от преоценки на биологични активи

(с разликата)

ан.с/ка на съответните биологични активи

- **При фактическа себестойност по-висока от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Животновъдство (съответната група животни)

(по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата)

ан.с/ка на съответната група животни

Д-т с/ка Разходи от преоценки на биологични активи - с разликата

ан.с/ка на съответните биологични активи.

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство

(по себестойност)

ан.с/ка за групите животни и със съответното аналитично ниво (порода, възраст, МОЛ, качества и други)

9. За отнасяне на разходите от обезценка:

Д-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др.общи разходи

К-т с/ка Разходи от преоценки на биологични активи

ан.с/ка на съответните биологични активи

10. За приключване на с/ка *Разходи за продажби на продукцията и др. общи разходи:*

Д-т с/ка Приходи от продажби на продукцията от животновъдство

К-т с/ка Разходи за продажби на продукцията и др.общи разходи

11. **Към края на всеки отчетен период биологичните активи следва да се оценяват по справедлива стойност, определена към 31 декември, намалена с предварително оценените разходи по продажба.** Разликата между отчетната стойност и справедливата стойност към тази дата се отчита в текущите приходи или разходи. Счетоводните статии биха били в зависимост от това дали разликата е положителна или отрицателна.

● **При наличие на положителна разлика:**

Д-т с/ка от гр. Дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни), **или**

Д-т с/ка от гр. Краткотрайни активи (млади животни, животни за угодяване, животни отглеждани за разплод)

К-т с/ка Приходи от преоценки на биологични активи

(с разликата между двете оценки)

ан.с/ка на съответните биологични активи.

● **При наличие на отрицателна разлика:**

Д-т с/ка Разходи от преоценки на биологични активи по спр. стойност

(с разликата между двете оценки по справедлива стойност)

ан.с/ка на съответните биологични активи.

К-т с/ка от гр. Дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни), **или**

К-т с/ка от гр. Краткотрайни активи (млади животни, животни за угодяване, животни отглеждани за разплод)

Втори подход: *Отчитане на биологичните активи от животновъдството по себестойност, намалена с всяка натрупана амортизация и всички натрупани загуби от обезценка*

1. Текущите разходи за животновъдството се отчитат чрез:

Д-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

К-т с/ка Доставчици, Каса, Материали и др.

2. За отнасяне на текущите разходи по направление:

Д-т с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство

ан.с/ка за групите животни, със съответното аналитично ниво (порода, възраст, МОЛ, качества и други).

К-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

3. Когато е налице невъзможност за надеждно оценяване на справедливата стойност на биологичния актив, той се оценява по неговата себестойност. Счетоводната статия при първоначално признаване на биологичния актив по себестойност би била:

Д-т с/ка Млади животни

ан.с/ка на съответната група животни

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство

ан. с/ка за групите животни със съответн. аналитично ниво (порода, възраст, МОЛ, качества и други)

4. Движението на животните от групата на младите животни в друга група на краткотрайните активи е съпроводено с тяхното заприхождане по себестойност, при което е удачно да се направят записванията:

Д-т с/ка Животни за угодяване (животни отглеждани за разплод)

К-т с/ка Млади животни

5. Движението на животните от групата на краткотрайните активи в групата на дълготрайните материални активи е съпроводено с тяхното заприходяване по себестойност в съответната група:

Д-т с/ка Дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни)

К-т с/ка Животни за угодяване (животни отглеждани за разплод)

6. Биологични активи, включени в състава на дълготрайните материални активи, които се оценяват по себестойност, се амортизират.

За начисляването на амортизация:

Д-т с/ка Разходи за амортизация на дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни)

К-т с/ка Амортизация на дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни)

7. Когато се отчита прирастът на животните, той се оценява по себестойност:

Д-т с/ка Животновъдство (съответната група животни)

ан.с/ка на конкретната група животни

К-т с/ка Разходи за основна дейност - Животновъдство

ан.с/ка за групите животни със съответното аналитично ниво (порода, възраст, МОЛ, качества и други)

8. Към края на всеки отчетен период биологичните активи, оценявани по себестойност, намалена с начислената амортизация, следва да се тестват за обезценка. Ако е налице разлика и балансовата им стойност е по висока от нетната реализируема стойност (за биологични активи, отчитани в групата на краткотрайните активи) или от възстановимата им стойност (за биологични активи, отчитани в групата на дълготрайните материални активи), следва да се направи обезценка на биологичните активи:

Д-т с/ка Разходи от обезценки на биологични активи

(с разликата между двете оценки)

ан.с/ка на съответните биологични активи.

К-т с/ка от гр. Дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни), **или**

К-т с/ка от гр. Краткотрайни активи (млади животни, животни за угодяване, животни отглеждани за разплод)

9. В процеса на отглеждане някои животни погиват и/или се налага да бъдат бракувани. За целта е необходимо да се състави протокол за брак, който се подписва от комисия, в която участва ветеринарен лекар. Отпадъците от животински произход, за които има съмнение, че създават сериозен здравен риск за животните и хората, са "високорискови материали". Във връзка с това и с цел опазване на околната среда следва стриктно да се спазват разпоредбите на чл.5 от Наредба № 20 от 10.02.2006 г. за изискванията към дейностите, извършвани на всички етапи от събирането до обезвреждането на странични животински продукти и на продукти, получени от тях, както и тяхната употреба, пускане на пазара и транзитно преминаване. В протокола за брак е необходимо да се отрази начинът на унищожаване на трупове на умрелите животни - чрез преработване в екарисажи или чрез унищожаване (заравяне).

Ако бракът на животните е в допустимите норми, определени с вътрешен нормативен акт, предприятието не следва да прави корекция на ползвания данъчен кредит съгласно изискванията на чл.80 от ЗДДС. В професионалната литература са предложени следните показатели за „смъртност в нормални граници“ - телета - 1,8%; агнета - 2,5 - 3%; прасета - 1,8 - 2,5%; птици - 5 - 8%. На база на проведенни наблюдения в даденото предприятие за период от три-пет години и при отчитане на редица специфични фактори и условия, биха могли да се утвърдят и други норми.

За отчитане на брака на животни:

Д-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

К-т с/ка от гр. Дълготрайни материални активи (продуктивни, репродуктивни и работни животни), **или**

К-т с/ка от гр. Краткотрайни активи (млади животни, животни за угодяване, животни отглеждани за разплод)

1.7. Счетоводно отчитане на биологичните активи от растениевъдство

1.7.1. Особенности в счетоводното отчитане на неплододаващите трайни насаждения

В СС 41 *Селско стопанство* се съдържат специфични правила при отчитане на **разходите за придобиване на биологични активи, касаещи трайните насаждения**. В разпоредбите на т. 5.3. е записано, че неплододаващите трайни насаждения до прехвърлянето им в групата на плододаващите се отчитат като разходи за придобиване на дълготрайни материални активи, намалени със селскостопанската продукция, добита преди този момент, т. е. необходимо е със стойността на тази продукция да се извърши намаляване на разходите за придобиване на дълготрайните материални активи.

- **За отразяване на получената реколта по справедлива стойност би могла да се използва счетоводната статия:**

Д-т с/ка Продукция от неплододаващи трайни насаждения

К-т с/ка Разходи за придобиване на ДМА

ан. с/ка Разходи за придобиване на трайни насаждения

- **За отразяване на получения приход от продажбата на продукцията:**

Д-т с/ка Клиенти/Парични средства

К-т с/ка Приходи от продажби на продукцията от
неплододаващи трайни насаждения

- **За изписване на продадената продукция:**

Д-т с/ка Приходи от продажба на продукцията от
неплододаващи трайни насаждения

К-т с/ка Продукция от неплододаващи трайни насаждения

Особено е третирането в НСФОМСП на **полезащитните пояси, залесително-укрепителните съоръжения и други подобни до въвеждането им в експлоатация**. Според разпоредбите на т. 5.5. от СС 41 те се отнасят към неплододаващите трайни насаждения. Разходите за придобиване на полезащитните пояси, залесително-укрепителните съоръжения и други подобни до въвеждането им в експлоатация следва да бъдат отчитани като разходи за придобиване на дълготрайни материални активи.

1.7.2. Счетоводно отчитане на плододаващите трайни насаждения

Необходимо е да се осигури диференцирана информация за отделните дейности по отглеждането на трайни насаждения, особено за целите на преотстъпване на данък по реда на ЗКПО и ЗДДФЛ. Самото отчитане на плододаващите трайни насаждения е подходящо да се организира чрез използване на специални сметки:

- ✓ **с/ка Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи - трайни насаждения** - със съответното аналитично ниво по вид, сорт, възраст и други;
- ✓ **с/ка Плододаващи трайни насаждения** - със съответното аналитично ниво (вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други);
- ✓ **с/ка Разходи за основна дейност - Растениевъдство** със съответното аналитично ниво (вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други);
- ✓ **с/ка Продукция от плододаващи трайни насаждения** с аналитични сметки - по видове плододаващи трайни насаждения, видове продукция, сорт, възраст, МОЛ, качества и други.

Както беше посочено за биологичните активи от животновъдството, така и при трайните насаждения са възможни **два подхода за отчитане на плододаващите трайни насаждения** - подход на признаване по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата или като амортизируеми дълготрайни материални активи.

Първи подход: *Отчитане на плододаващите трайни насаждения по справедлива стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата*

1. Текущите разходи за трайните насаждения се отчитат чрез:
Д-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи
К-т с/ка Доставчици, Каса, Материали и др.
2. За отнасяне на текущите разходи по направление:
Д-т с/ка Разходи за придобиване на ДМА - трайни насаждения
ан.с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други
К-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

3. Печалба или загуба (приходи или разходи) могат да възникнат при първоначалното признаване на плододаващите трайни насаждения

Когато при първоначалното признаване съществува разлика между оценката на плододаващите трайни насаждения по справедлива стойност, намалена с определените разходи по продажбата и фактическата себестойност на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи - трайни насаждения, възникват печалби или загуби.

- **При фактическа себестойност по-ниска от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Плододаващи трайни насаждения

(по справедлива ст/ст, намалена с предварително определените р-ди по продажбата)

ан.с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

К-т с/ка Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи - трайни насаждения

(по себестойност)

ан.с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

К-т с/ка Приходи от преоценки на плододаващи трайни насаждения

(с разликата)

ан.с/ка на съответните плододаващи трайни насаждения

- **При фактическа себестойност по-висока от справедливата стойност, намалена с предварително определените разходи по продажбата:**

Д-т с/ка Плододаващи трайни насаждения

(по справедлива ст/ст, намалена с предварително определените р-ди по продажбата)

ан.с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

Д-т с/ка Разходи от преоценки на плододаващи трайни насаждения

(с разликата)

ан.с/ка на съответните плододаващи трайни насаждения

Кт с-ка Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи - трайни насаждения

(по себестойност)

ан.с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

Забележка: Приключването на с/ка Разходи от преоценки на плододаващи трайни насаждения може да стане чрез сметка Разходи за продажби на продукция и др.общи

разходи, която впоследствие се приключва чрез сметка Приходи от продажби на продукция от Плододаващи трайни насаждения, без да се включва в себестойността за сметка на Разходи за основна дейност - растениевъдство.

4. За отнасяне на разходите от преоценки:

Д-т с/ка Разходи за продажби на продукция и др. общи разходи

К-т с/ка Разходи от преоценки на плододаващи
трайни насаждения

ан.с/ка на съответните плододаващи трайни насаждения

5. За приключване на с/ка Разходи за продажби на продукция и др. общи разходи:

Д-т с/ка Приходи от продажби на продукция от
плододаващи трайни насаждения

К-т с/ка Разходи за продажби на продукция и др. общи разходи

Плододаващите трайни насаждения, включени в състава на дълготрайните материални активи и оценявани по справедлива стойност, не се амортизират.

6. Към края на всеки отчетен период плододаващите трайни насаждения следва да се оценяват по справедлива стойност, определена към 31 декември, намалена с предварително оценените разходи по продажба. Разликата между отчетната стойност и справедливата стойност към тази дата се отчита в текущите приходи или разходи. Счетоводните статии биха били в зависимост от това дали разликата е положителна или отрицателна.

• При наличие на положителна разлика:

Д-т с/ка Плододаващи трайни насаждения

ан.с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

К-т с/ка Приходи от преоценки на плододаващи
трайни насаждения

ан.с/ка на съответните плододаващи трайни насаждения

• При наличие на отрицателна разлика:

Д-т с/ка Разходи от преоценки на плододаващи трайни насаждения

ан. с/ка на съответните плододаващи трайни насаждения

К-т с/ка Плододаващи трайни насаждения

ан. с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

Втори подход: отчитане на плододаващите трайни насаждения по себестойност, намалена с всяка натрупана амортизация и всички натрупани загуби от обезценка

1. Текущите разходи за трайните насаждения се отчитат чрез:

Д-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

К-т с/ка Доставчици, Каса, Материали и др.

2. За отнасяне на текущите разходи по направление:

Д-т с/ка Разходи за придобиване на ДМА - трайни насаждения

ан. с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

К-т с/ка от гр. Разходи по икономически елементи

3. При първоначалното признаване плододаващите трайни насаждения се признават по себестойност:

Д-т с/ка Плододаващи трайни насаждения

ан.с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

К-т с/ка Разходи за придобиване на ДМА - трайни насаждения

ан.с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

4. Плододаващите трайни насаждения, включени в състава на дълготрайните материални активи, които се оценяват по себестойност, се амортизират.

За начисляването на амортизация:

Д-т с/ка Разходи за амортизация на дълготрайни материални активи
(плододаващи трайни насаждения)

К-т с/ка Амортизация на дълготрайни материални активи

(плододаващи трайни насаждения)

5. Към края на всеки отчетен период плододаващите трайни насаждения, оценявани по себестойност, намалена с начислената амортизация, следва да се тестват за обезценка. Ако е налице разлика и балансовата им стойност е по-висока от възстановимата им стойност, следва да се направи обезценка.

Д-т с/ка Разходи от обезценки на плододаващи трайни насаждения

(с разликата)

ан.с/ка на съответните плододаващи трайни насаждения

К-т с/ка Плододаващи трайни насаждения

ан. с/ка по вид, сорт, възраст, МОЛ, качества и други

Забележка: Приключването на с/ка Разходи от обезценки на плододаващи трайни насаждения може да стане чрез сметка Разходи за продажби на продукция и др. общи разходи, която впоследствие се приключва чрез сметка Приходи от продажби на продукция от плододаващи трайни насаждения.

II. Счетоводни записвания във връзка с правителствени дарения, предоставени на земеделските производители

II. 1. Подходи за отчитане на биологични активи и за признаване на правителствени дарения, свързани с тях в зависимост от приложимата база за изготвяне на финансовите отчети

Правителствени дарения са дарения, които са определени в **СС 20 - Отчитане на правителствените дарения и оповестяване на правителствена помощ** (респективно МСС 20). Съществува обвързаност при признаването на приходите от правителствени дарения в зависимост от вида на дарението и оценката на съответния биологичен актив. Тази обвързаност е представена в следващата таблица:

Таблица 1

Биологичен актив	Правителствено дарение	Признаване на правителствени дарения според приложимата база за изготвяне на финансови отчети	
		НСФОМСП	МСФО
оценен по справедлива стойност	предоставено без условия	СС 41 признава се в периода на получаване на дарението	МСС 41 признава се когато стане възможно получаването на дарението
	предоставено с условия	СС 41 признава се в периода на изпълнение на условието	МСС 41 признава се когато се изпълни условието
оценен по себестойност	свързано с амортизируем актив	СС 20 признава се пропорционално на начислените за съответния период амортизации на актива придобит в резултат на дарението	МСС 20 I вариант: представят се като приходи за бъдещи периоди и се признават в печалбата или загубата на системна база през целия полезен живот на актива
	свързано с неамортизируем актив	СС 20 признава се през периодите, през които са отразени разходите за изпълнение на условията на дарението	II вариант: представят се чрез намаление на сумата на дарението до достигане на балансовата стойност на актива

II. 2. Отчитане на правителствени дарения за придобиване на биологични активи, които се отчитат по справедлива стойност

Биологичните активи, отчитани по справедлива стойност, се явяват неамортизируеми активи. За тези активи съгласно разпоредбите на т. 3.2,

б. "б" от СС 20 се признава приход за срок (не по-дълъг) от 20 г. на определена от предприятието база. Изборът ѝ следва да се изведе в писмен вид в счетоводната му политика и се определя съобразно условията на конкретното дарение.

- **За получените или подлежащите на получаване средства се съставя следната счетоводна статия:**

Д-т с/ка Парични средства или с/ка Вземания от финансираня
К-т с/ка Финансиране за дълготрайни биологични активи,
отчитани по справедлива стойност

- **За признаване на финансирането като приход според избраната от предприятието счетоводна политика:**

Д-т с/ка Финансиране за дълготрайни биологични активи,
отчитани по справедлива стойност
К-т с/ка Приходи от финансиране

II.3. Отчитане на правителствени дарения за придобиване на биологични активи, които се отчитат по себестойност

В случаите когато биологичният актив се отчита като амортизируем дълготраен материален актив, признаването на правителственото дарение съгласно СС 41 и МСС 41 би могло да се демонстрира със следния пример:

Пример: В едно предприятие е придобит биологичен актив, отчитан като амортизируем нетекущ актив с цена на придобиване 100 хил.лв., за придобиването на който е получено правителствено дарение (финансиране) в размер на 50 хил.лв. и е определен полезен живот - 10 години, т.е годишната амортизационна норма е 10%.

Счетоводни записвания при прилагане на първия подход по МСС 41 и съгласно единствения подход на СС 41:

- **за придобиване на актива:**

Д-т с/ка от гр. Дълготрайни материални активи	100 хил.лв.
К-т с/ка Доставчици или други сметки	100 хил.лв.

- **за отчитане на правителственото дарение:**

Д-т с/ка от гр. Парични средства	50 хил.лв.
К-т с/ка Приходи за бъдещи периоди/ Финансираня за ДМА	50 хил.лв.

II.5. Отчитане на правителствени дарения за финансиране на текущата дейност, свързани с краткотрайни активи

За даренията, свързани с краткотрайни активи, се отчита приход през периодите, през които са отразени разходите за изпълнение на условията по дарението:

- За отчитане на получените или подлежащите на получаване средства се съставя следната счетоводна статия:

Д-т с/ка Разплащателна или Доставчици при определени условия

К-т с/ка Финансиране за текущата дейност

- **За признаване на приход според начислените разходи:**

Д-т с/ка Финансиране за текущата дейност

К-т с/ка Приходи от финансиране

II.6. Отчитане на директни плащания и доплащания към земеделските стопани

Директните плащания на площ и националните доплащания към земеделските стопани **не представляват държавна помощ** по смисъла на чл. 108, ал. 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз, нито минимална помощ по смисъла на Регламент (ЕО) № 1535/2007 или финансова помощ по ПРСР. Тези плащания са предназначени за подкрепа на доходите на земеделските стопани, а не за финансиране на определени инвестиции.

Счетоводното третиране на преките помощи от ДФ „Земеделие”, базирано на разпоредбите на НСФОМСП, е, че получените преки помощи от ДФ „Земеделие” следва да **се признават за приход през годината на получаването им**. В този случай счетоводното записване би било:

Д-т с/ка Разплащателна

К-т с/ка Приходи от финансиране

III. Някои особености в отчетността на предприятията-земеделски производители

III.1. Счетоводно отчитане при рентване или наемане на земеделски земи

1. Рентата или наема трябва да се отчетат в текущите разходи:

Д-т с/ка от гр. Разходи по икономически

елементи - Други разходи - рента

К-т с/ка Други кредитори или др. сметка

ан. с/ка на съответните собственици на земя

2. За отнасяне на текущите разходи по направление:

Д-т с/ка Разходи за основна дейност - Растениевъдство

ан. с/ка съответн. зърнена култура - царевица, жито и др.

К-т с/ка от гр. Разходи по ик. елементи - Други разходи - рента

Забележка: Следва да се обърне внимание, отчитането на разходите за рента/наем да бъде за стопанската година, за която се отнася тази рента/наем.

3. При изплащане на рентата/наема в пари:

Д-т с/ка Други кредитори или др. сметка

К-т с/ка Разплащателна или Каса

III.2. Особености в отчитането на някои отсрочени данъци при земеделските стопани

В случаите когато е възможно надеждно определяне на справедливата стойност на биологичните активи и на земеделската продукция и същата бъде приложена, то за целите на корпоративното облагане с данък върху печалбата (респективно с данък върху дохода на едноличния търговец) е необходимо да се вземат под внимание разпоредбите на чл. 36 от ЗКПО. Съгласно тези разпоредби приходите и разходите от първоначалното признаване и последваща оценка на биологични активи (и земеделска продукция) не се признават за данъчни цели.

Превишението на приходите (печалбите) от първоначално признаване и последващата оценка на биологични активи (и земеделска продукция) над разходите, отчетени по повод на тези активи, не се признават за данъчни цели в годината на счетоводно отчитане на тези приходи и разходи (чл. 36, ал. 1 от ЗКПО). Ако приходите от първоначалната оценка и/или последващите оценка на биологични активи (и земеделска продукция) са повече от отчетените разходи, разликата следва да бъде посочена в намаление на счетоводния финансов резултат при трансформирането му в данъчен финансов резултат. Възниква данъчна облагаема временна разлика, водеща до признаване пасиви по отсрочени данъци, отчетани със статията:

Д-т с/ка Печалби и загуби от текущата година

К-т с/ка Пасиви по отсрочени данъци

Превишението на разходите, отчетени по повод на биологични активи (и земеделска продукция), над приходите (печалбата) от първоначално признаване и последваща оценка на тези активи не се признава за данъчни цели в годината на счетоводното отчитане на тези приходи и разходи

(чл. 36, ал. 2 от ЗКПО). Ако разходите от първоначалната оценка и/или последващите оценка на биологични активи (и земеделска продукция) са повече от отчетените приходи, разликата се посочва в увеличение на счетоводния финансов резултат за целите на облагане с данък върху печалбата. Възниква данъчна намаляема временна разлика, водеща до евентуално признаване на активи по отсрочени данъци, отчетани със статията:

Д-т с/ка Активи по отсрочени данъци

К-т с/ка Печалби и загуби от текущата година

Необходимо е да се извърши и коригиране на начислени в предходни години активи и пасиви по отсрочени данъци в резултат на възникнали тогава временни данъчни разлики. Това коригиране се извършва при наличието на следните ситуации:

- при счетоводно непризнаване на отсрочен данъчен актив/пасив или при коригиране на първоначално начислен отсрочен данъчен актив/пасив;
- при промяна в данъчната ставка, която е била приложена по отношение на вече начислени отсрочени данъчни активи или пасиви;
- при всякакви други случаи, в които се установи, че определен размер от начислена временна данъчна разлика не би могъл да има обратно проявление.

Тъй като се касае до корекции в приблизителни счетоводни оценки, във всички случаи, посочени по-горе, счетоводното им отчитане е за сметка на текущия финансов резултат, а не за сметка на финансовите резултати от предходни години.

Следва да се отчете и ефектът от обратното проявление в текущата година на активи/пасиви по отсрочени данъци, отчетени в предходни години от възникнали тогава данъчни временни разлики.

Счетоводните записвания и при коригирането, и при отчитането на обратното проявление в текущата година на активи/пасиви по отсрочени данъци, отчетени в предходни години, са идентични, а именно:

Д-т с/ка Печалби и загуби от текущата година

К-т с/ка Активи/Пасиви по отсрочени данъци

или

Д-т с/ка Активи/Пасиви по отсрочени данъци

К-т с/ка Печалби и загуби от текущата година

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯТА СЪГЛАСНО НОВИЯ ЗАКОН ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО

Димитър Желязков, регистриран одитор

I. Същност на инвентаризацията

Инвентаризацията е елемент на счетоводната методология, чрез който се установяват фактическите параметри на активите и пасивите на предприятието към определен момент с оглед обезпечаването на т.н. „вярна и честна картина“ по отношение на тяхното моментно състояние и представянето им във финансовия отчет.

Ако трябва да дадем дефиниция за инвентаризацията, то би следвало да акцентираме върху следното: „Инвентаризацията е счетоводен методологичен елемент, който в определен времеви момент се установяват фактическите параметри на активите и пасивите на предприятието чрез претегляне, измерване, лабораторни анализи и други приложими технически способности, „както и техния полезен живот“ и се определят евентуалните разлики между тези констатации и информацията в съответните счетоводни регистри.

Следователно чрез инвентаризацията се определят всички отклонения от отчетените в счетоводството на предприятието параметри на активите и пасивите в момента на нейното извършване.

Констатираните отклонения се анализират в причинно-следствен аспект при тяхното определяне, за да се отчетат правилно и законосъобразно в счетоводството на предприятието

В резултат на определянето на отклоненията те се систематизират в две групи:

- а) липси
- б) излишъци

Освен това трябва да се има предвид, че за констатираните липси и излишъци МОЛ могат да имат вина, а също така могат и да нямат вина като имаме предвид присъщото на различните материални форми свойство на т.н. естествени фири.

Освен това могат да се констатират липси на активи, за които нямат вина МОЛ при природни бедствия, военни действия и други феномени, оказващи влияние върху активите и пасивите на предприятието.

Обикновено през всеки отчетен период (В България 01.01. - 31.12.) се утвърждава план за инвентаризациите в зависимост от предмета на

дейност на предприятието, като задължително неговите активи и пасиви се инвентаризират в края на отчетния период с оглед обезпечаването на т.н. „вярна и честна картина“ за тяхното състояние при посочването му в годишния счетоводен отчет.

Какви видове инвентаризации е възможно да се реализират?

Тяхното систематизиране се базира на различни класификационни критерии като по-важните са следните:

В зависимост от това дали инвентаризацията е планирана или не те се подразделят на:

- а) планови инвентаризации;
- б) извънпланови инвентаризации.

В зависимост от обхвата на активите и пасивите, които се инвентаризират:

- а) пълни инвентаризации;
- б) частични инвентаризации.

Според начина на извършване на инвентаризациите:

- а) в натура (количествено и стойностно);
- б) по счетоводни документи.

Според времето на тяхното извършване в рамките на отчетния период (01.01.- 31.12.)

- а) междинни инвентаризации;
- б) годишни инвентаризации;

Според периодиката на тяхното извършване:

- а) периодични инвентаризации;
- б) непериодични инвентаризации.

Според инициатора за тяхното осъществяване:

- а) вътрешни инвентаризации;
- б) инвентаризации, провокирани от външни органи, оторизирани за това чрез приложомото законодателство.

Организацията, редът за извършване на инвентаризациите и счетоводното отчитане на резултатите от тях зависи до голяма степен от приложимото законодателство в сферата на счетоводството. Ето защо на следващо място ще се спрем на законовото регламентиране на инвентаризациите в България.

II. Законова регламентация на инвентаризациите в България

Съгласно новия Закон за счетоводството, регламентът за инвентаризациите се изчерпва със следното: глава трета “Финансови отчети”, раздел II “Инвентаризация” (чл. 28), глава осма “Бюджетни предприятия” (чл. 66) и глава първа “Общи приложения”, раздел V “Права и задължения на ръководителя на предприятието” (чл. 16, ал.1, т.7).

Разпоредбата на чл. 28 гласи:

- ✓ ал. 1 - Предприятията извършват инвентаризация на активите и пасивите най-малко веднъж годишно с цел достоверното им представяне във финансовите отчети.
- ✓ ал.2 - Предприятията, чиито нетни приходи от продажби не надвишават 200 000 лв. за текущия отчетен период, не извършват задължителна инвентаризация по ал. 1.
- ✓ ал. 3 - Инвентаризацията се извършва и по решение на ръководителя на предприятието, по искане на органите на съдебната власт и на други органи, когато това е предвидено в закон.

В чл. 66 е записано, че за бюджетните предприятия министърът на финансите може да определя срокове за извършване на инвентаризация, различни от посочените в този закон. Чл. 16, ал.1, т. 7 определя реда и начина за извършване на инвентаризация.

Според нас не е нормално с един член в една глава от Закона за счетоводството да се регламентира инвентаризацията, която може да окаже съществено влияние върху съдържанието на счетоводните отчети на предприятието.

Какво липсва в Закона за счетоводството? Основните важни моменти, които липсват, са:

- ✓ Определение за същността и целите на инвентаризацията;
- ✓ Организацията и документирането на инвентаризацията;
- ✓ Начинът на определянето на липсите и излишъците от инвентаризацията;
- ✓ Определянето на отговорността на МОЛ при извършването на инвентаризацията;
- ✓ Начинът на юридическата реализация на вината на МОЛ при констатиране на липси и недобро стопанисване на активите;
- ✓ Контролът при отчитането на резултатите от инвентаризацията, в т. ч. и по отношение на тяхната юридическа реализация;
- ✓ Връзката на инвентаризацията с БДС.

Това е съществен момент от нормативното регламентиране на инвентаризацията, тъй като за материалните активи на предприятието има определени БДС, в които има информация за влажност, естествени фири, режим на съхранение, експлоатационна годност(например за захар - БДС 390/1979).

Определено можем да твърдим, че поради подценяването на инвентаризацията много счетоводни отчети, в т.ч. годишни, са неверни, тъй като в Закона за счетоводството е налице формален, а не съдържателен регламент.

Преди да разгледаме организацията и осъществяването на инвентаризацията, трябва да разгледаме връзката на инвентаризацията със системата на счетоводните сметки. Както е известно, според степента на обобщаване на информацията за отчетаните обекти в счетоводството, сметките се класифицират на:

- а) главни синтетични сметки;
- б) синтетични подсметки;
- в) аналитични сметки.

Да припомним, че в аналитичните сметки се отчетат отделни активи и пасиви като индивидуалности, за разлика от главните синтетични сметки, където обединителните критерии са функционалност и предназначение.

За да стане по-ясно, ще си послужим със следния пример:

В счетоводството всички предмети на труда за еднократна употреба са т.н. материали. Всички материали се отчетат в главната синтетична сметка „Материали“.

Същевременно те имат различно функционално предназначение в производствения процес. Ако става въпрос за производството на определен готов продукт, една част от материалите определят неговата субстанция или това са т.н. „Основни материали“, отчетани в едноименната синтетична подсметка или придават определени качества и подпомагат производствения процес, или това са т.н. „Спомагателни материали“, отчетани в едноименната синтетична подсметка.

Както вече посочихме, в аналитичните сметки материалите ще бъдат като индивидуалности. Например материал „А“, „Б“, „В“ и т.н. (условно казано).

За да изясним връзката на материалите с инвентаризацията трябва да посочим, че отчетането им е систематизирано и по местонахождение (например склад 1,2,3) и по МОЛ чрез синтетични за целта подсметки и аналитични сметки.

За отчитането на резултати от инвентаризацията в индивидуалния сметкоплан на предприятието се предвиждат две специфични главни синтетични сметки, а именно „Разчети по липси и начети“ и „Разлики до пазарни (продажни) цени“.

III. Организация и осъществяване на инвентаризацията

Независимо от липсата на добър нормативен документ, регламентиращ инвентаризацията, счетоводната практика в нашата страна е обосновавала определена организация и начин на осъществяване на инвентаризацията. В случая отговорността на инвентаризациите в предприятието е на ръководителя и гл. счетоводител (съставител на финансови отчети). Те преценяват дали да се формира една или няколко инвентаризационни комисии, дали да има централна инвентаризационна комисия или не. По същество тази комисия контролира дейността на инвентаризационните комисии. Във всяка комисия е желателно да има счетоводител, а ако това е невъзможно - икономист, имащ компетенции в сферата на счетоводството. Освен това в комисииите се включват специалисти по отношение на инвентаризирувания обект. Например, ако са машини- машинен инженер или техник. Целта е да се установява и годността за употреба на инвентаризираните активи. Ако активи, които се инвентаризират, не са годни за употреба, те се бракуват и ликвидират.

На сформиранияте инвентаризационни комисии се представят необходимите документи и те се инструктират.

При откриването на инвентаризацията МОЛ трябва да попълни декларация, в която да декларира, че всички счетоводни документи са предадени в счетоводството или че при него има описателно непредадени счетоводни документи, наличие на пари на предприятието в него, наличие или не на чужди активи. Няма точно установен формуляр на такава декларация.

Ако става въпрос за инвентаризация на склад, от този момент той се заключава и влизането и излизането е едновременно, т.е. ключ има в МОЛ и инвентаризационната комисия.

При определянето на резултатите се имат предвид причинно-следствените връзки между липси и излишъци и предписанията на съответния БДС.

Установява се и дали МОЛ има вина за констатираните липси.

При наличие на вина се съставя акт за начет, като липсата се посочва по пазарна (продажна)цена, ако тя е по-висока от отчетната цена.

При доброволно плащане начинът на погасяването на вземането от виновното МОЛ се договаря, ако няма съгласие се завежда дело съгласно ГПК.

IV. Примерни документи във връзка с инвентаризацията

- ✓ Заповед за инвентаризация;
- ✓ Инвентаризационен опис;
- ✓ Протокол за инвентаризация на каса;
- ✓ Протокол за бракуване на дълготраен материален актив;
- ✓ Заповед за ликвидация на материален дълготраен актив;
- ✓ Протокол за бракуване на стоки;
- ✓ Заповед за ликвидация на бракувани стоки;
- ✓ Акт за начет на МОЛ;
- ✓ Сравнителна инвентаризационна ведомост;
- ✓ Протокол за утвърждаване на резултатите от инвентаризацията;
- ✓ Искова молба към съответния съд по реда на ГПК относно съставения акт за начет на виновното МОЛ.

В заключение искаме да изтъкнем следното:

- Не сме доволни от регламентирането на инвентаризацията в новия Закон за счетоводството, тъй като е ясно, че законодателят не е разбрал и осъзнал нейната значимост по отношение достоверното представяне на активите и пасивите на предприятието във финансовите отчети.
- Налице са определени затруднения при съдебното производство по реда на ГПК, относно реализацията на актовете за начет на виновните за липси МОЛ.
- Убедени сме, че на база изложеното в значителен брой годишни финансови отчети информацията за част от активите и пасивите не отговаря на т.н. „вярна и честна картина“ за тяхното състояние в края на отчетния период.

Единственият изход от тази ситуация е разширяване на регламента относно инвентаризацията в Закона за счетоводството.

СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

ПРОМЕНИ В НАРЕДБА Н-8/2005 Г. В СИЛА ОТ 1 ЯНУАРИ 2016 Г.

Зорница Димитрова, юрист по осигурително право

В брой 2 на Държавен вестник са обнародвани промени в Наредба № Н-8 от 29.12.2005 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица (Наредба Н-8/2005 г.). Промените касаят подаването на декларации обр. № 1 и № 6, отнасящи се за периоди след 1 януари 2016 г., поради което новите разпоредби ще бъдат приложени за първи път при подаването на декларации през месец февруари. Промените не са съществени, но засягат всички осигурители. Ето и най-важните от тях:

1. Текстът на чл. 2, ал. 3 е прецизиран, като изрично е посочено, че декларация обр. № 6 не се подава от задължените лица за периодите, през които се прилага схемата за централизирано разплащане на осигурителните вноски, **включително и за месеците, в които е започнало или е прекратено прилагането на схемата**. Бюджетните предприятия, които прилагат схемата за централизирано разплащане и досега не бяха задължени да подават декларации обр. № 6, но вече е ясно, че това облекчение се отнася винаги за цял месец, включително за месеците, в които е започнало или прекратено централизираното разплащане на осигурителните вноски.

2. В чл. 3, ал. 10 от наредбата е въведена важна промяна, свързана с отмяната на чл. 9, ал. 8 от КСО, съгласно която при осигуряване на няколко основания при определени условия можеше да бъде зачетен по-благоприятен за лицето осигурителен стаж в пропорция четири реално отработени години за пет години осигурителен стаж. Тъй като тази възможност отпадна, считано от 1 януари 2016 г., правилата в Наредба Н-8/2005 г., които определяха отчитането на осигурителния стаж по гореописания ред, също следва да отпаднат. По тази причина правилото на чл. 3, ал. 9 от наредбата, че за лицата, осигурени на повече от едно основание по чл. 4 КСО, се подават декларации обр. № 1 и в случаите, в които на едно от основанията осигурителните вноски са внесени върху

максималния месечен осигурителен доход, вече **не се прилага** по отношение на следните категории осигурени лица:

1. за лицата, получили възнаграждение за работа без трудово правоотношение за същия месец, или;
2. за самоосигуряващи се лица, упражняващи трудова дейност, които са избрали да се осигуряват само за инвалидност поради общо заболяване, за старост и за смърт.

Ако те се осигуряват на максималния размер на осигурителния доход на друго основание (трудов договор, договор за управление и контрол), за тях не е нужно да се подават декларации обр. №1 за работата им по граждански договор или за дейността им като самоосигуряващи се лица. Новото в тази разпоредба е текстът на точка 2, тъй като за лицата, работещи по граждански договор, осигурени на максималния размер на осигурителния доход на друго основание, задължението за подаване на декларация обр. № 1 с код за вид осигурен „14” отпадна от 1 януари 2014 г. От началото на тази година отпада задължението за подаване на декларация обр. №1 и за самоосигуряващите се лица. До сега те подаваха декларации с код за вид осигурен „23”. От първи януари 2016 г. разпоредбата на чл. 4, ал. 6 от наредбата, съответно код „23” са отменени, а декларации обр. №1 не следва да се подават. Важно е да се знае, че за самоосигуряващите се лица, избрали да се осигуряват за фонд „Общо заболяване и майчинство” и осигурени на друго основание върху максималния размер на осигурителния доход, задължението за подаване на декларация обр. №1 с код за вид осигурен „12” остава.

Примери: Съдружник в ООД работи по трудов договор в друго предприятие, в което е осигурен на максималния размер на осигурителния доход. Той е избрал да се осигурява само за фонд „Пенсии”. Считано от 1 януари 2016 г., той не следва да подава декларация обр. № 1 с кода за вид осигурен „23”. Последната такава декларация може да бъде подадена за месец декември 2015 г. до 25 януари 2016 г.

Ако същото лице избере през 2016 г. да се осигурява и за фонд „Общо заболяване и майчинство” за дейността си като самоосигуряващо се лице, той следва да подава декларация обр. № 1 с код за вид осигурен „12”.

С отмяната на чл. 9, ал. 8 от КСО е свързано и отпадането на код за вид осигурен „21” в декларация обр. №1, който се използваше за лица, работещи по допълнителен трудов договор, за които осигурителните вноски при основния работодател са внесени върху максималния осигурителен доход и осигурителният стаж се зачита на основание чл. 9, ал.

8 от КСО. При тях за разлика от самоосигуряващите се лица не отпада задължението за подаване на декларация, а само се променя кодът за вид осигурен. Понастоящем декларация обр. №1 за тях ще се подава с код за вид осигурен „04”.

Пример: Лице работи по основен и по допълнителен трудов договор за 4 часа дневно при един работодател, като по основния договор получава възнаграждение от 3000 лева. За лицето се подават две декларации обр. №1. В декларацията по основния трудов договор се вписва код за вид осигурен „01”. Декларация обр. №1 по допълнителния трудов договор за месец декември следва да се подаде до 25 януари с код за вид осигурен „21”, а декларация за месец януари следва да се подаде с код за вид осигурен „04” до 25 февруари.

Лицата, които не са изпълнили задължението си да подават декларации обр. №1 с кодове за вид осигурен „21” и „23” за периоди през 2015 г., могат да го направят, без да се нуждаят от задължителни предписания от НОИ до 30 април 2016 г. За периодите преди 2015 г. декларации обр. №1 с кодове за вид осигурен „21” и „23” могат да се подават само след задължителни предписания от НОИ.

3. Новата разпоредба на ал. 16 от чл. 3 на наредбата създава нова процедура за сътрудничество между НАП и НОИ за контрол при подаване и коригиране на декларация обр. №1. От 1 януари 2016 г. НОИ дава информация на НАП за издадените по чл. 108, ал. 1, т. 3 от КСО и влезли в сила задължителни предписания, когато предписанията са за подаване на декларации обр. №1, след 30 април на годината, следваща тази, за която се отнасят данните. Данните се подават по електронен път в тридневен срок от влизане в сила на предписанието, по ред, определен с инструкция по чл. 23 от Закона за Националната агенция за приходите.

Съответно на това задължение е новата разпоредба на чл. 8, ал. 4, съгласно която не се приемат декларация/и образец № 1 и № 5 в случаите, когато в НАП не са постъпили данни от НОИ за влязло в сила задължително предписание за подаването им.

4. Най-важната промяна за тази година е свързана с попълването на т. 18 от декларация обр. № 6. Когато се подава декларация обр. №6 за периоди след 1 януари 2016 г., **в т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” се вписва датата на последния календарен ден от месеца, в който възнагражденията са начислени и/или изплатени.** До миналата година в тези случаи в т. 18 се вписваше датата на изплащане/начисляване на възнагражденията.

За изчерпателност на изложението ще припомня останалите правила за попълване на т. 18 „Дата на изплащане/начисляване“:

- 25-о число на месеца, следващ месеца на полагане на труда, когато възнагражденията са *неначислени*;
- датата, на която са изплатени, съответно начислени възнагражденията за допълнителни доходи от трудова дейност, декларирани с код за вид плащане **6**;
- последният календарен ден от месеца, посочен в т. 9 - за целите на данъка по чл. 42 от ЗДДФЛ, включително в случаите по чл. 42, ал. 6 от същия закон;
- датата на последния календарен ден от месеца, в който е изплатено възнаграждението, когато в т. 8 е попълнен код 4 - за възнаграждения по договори за работа без трудово правоотношение, които са изплатени след 31 декември 2014 г.

Прилагането на тези разпоредби ще илюстрирам с няколко примера:

Пример 1. Подаване на декларация обр. №6 при изплащане на възнагражденията през месеца, за който се отнасят

Възнагражденията за месец януари 2016 г. са изплатени на 25 януари. Декларация обр. № 6 с дължимите осигурителни вноски върху тях следва да се подаде **до 25 февруари**, като се попълни по следния начин:

- т. 8 „Код за вид плащане” - 5;
- т. 9 „Месец и година” - 01.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - 31.01.2016.

Дължимият данък върху възнагражденията се декларира по следния начин в отделна колона на същата или с друга декларация, която следва да се подаде от 1 до 25 февруари:

- т. 8 „Код за вид плащане” - 8;
- т. 9 „Месец и година” - 01.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - 31.01.2016.

Пример 2. Изплащане на възнаграждения в месеца, следващ този за който се отнасят

Възнагражденията за месец януари 2016 г. са изплатени на 15 февруари. Декларация обр. № 6 с дължимите осигурителни вноски върху тях следва да се подаде **до 25 февруари**, като се попълни по следния начин:

- т. 8 „Код за вид плащане” - 5;
- т. 9 „Месец и година” - 01.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **29.02.2016**.

Дължимият данък върху възнагражденията се декларира по следния начин с друга декларация, която следва да се подаде от 1 до 25 март:

- т. 8 „Код за вид плащане” – 8;
- т. 9 „Месец и година” - 02.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **29.02.2016.**

Пример 3. Изплащане на аванс и основно възнаграждение.

Първи вариант: Предприятие изплаща аванс за месец януари 2016 г. на 15 януари и основно възнаграждение на 22 февруари. Декларация обр. № 6 с дължимите осигурителни вноски върху плащанията следва да се подаде до **25 февруари** като се попълнят две отделни колони по следния начин:

Първа колона:

- т. 8 „Код за вид плащане” - 5;
- т. 9 „Месец и година” - 01.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **31.01.2016.**

Втора колона:

- т. 8 „Код за вид плащане” - 5;
- т. 9 „Месец и година” - 01.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **29.02.2016.**

Втори вариант: Предприятие изплаща аванс за месец януари 2016 г. на 10 февруари и основно възнаграждение на 25 февруари. Декларация обр. № 6 с дължимите осигурителни вноски върху плащанията следва да се подаде до **25 февруари**, като се попълни една колона по следния начин:

- т. 8 „Код за вид плащане” - 5;
- т. 9 „Месец и година” - 01.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **29.02.2016.**

Дължимият данък се декларира по начина, указан в пример 2.

Пример 4. Изплащане на основно възнаграждение за предходния месец и допълнителни възнаграждения за минал период.

На 25 април 2016 г. предприятие изплаща едновременно възнагражденията за месец април и допълнителни възнаграждения за първото тримесечие на 2016 г. Декларация обр. № 6 с дължимите осигурителни вноски върху плащанията следва да се подаде до **25 май**, като се попълнят следните колони:

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ										1. Код на задълженото лице																										
ДЕКЛАРАЦИЯ																																				
образец № 6 - 2016 г.																																				
"Данни за дължими вноски и данък по чл. 42 от ЗДДФЛ"																																				
2. Наименование на задълженото лице										3. Член на осиг. каса																										
4. e-mail					5. Телефон					6. GSM																										
7.1. Код корекция		8.1. Вид плащане		7.2. Код корекция		8.2. Вид плащане		7.3. Код корекция		8.3. Вид плащане		7.4. Код корекция		8.4. Вид плащане																						
9. Месец и година																																				
10. Дължими вноски за ДОО	0	4	2	0	1	6	г.	5	0	3	2	0	1	6	г.	5	0	1	2	0	1	6	г.	6	0	2	2	0	1	6	г.	6				
11. Дължими вноски за УПФ																																				
12. Дълж.вноски за ДЗПО в УПФ и/или за ф.„Пенсии“ в разм. за УПФ.																																				
13. Дължими вноски за ДЗПО - Професионален пенсионен фонд																																				
14. Дължими вноски за ЗО																																				
15. Дължими вноски за фонд ГВРС																																				
16. Удържан данък по чл. 42 и чл. 49, ал. 5 от ЗДДФЛ																																				
17. Авансов данък по чл. 42, ал. 6 от ЗДДФЛ																																				
18. Дата на изплащане/начисляване	3	0	0	4	2	0	1	6	г.	3	0	0	4	2	0	1	6	г.	2	5	0	4	2	0	1	6	г.	2	5	0	4	2	0	1	6	г.
Подпис:, печат																																				

Дължимият данък върху възнаграденията се декларира с една колона в същата или в отделна декларация обр. № 6, която следва да се подаде от 1 до 25 май, по следния начин:

- Т. 8 „Код за вид плащане” - 8;
- Т. 9 „Месец и година” - 04.2016;
- Т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **30.04.2016.**

Пример 5. Преходен период

На 11 януари 2016 г. е изплатено възнаградението за месец декември 2015 г. и на 25 януари е изплатен аванс за месец януари. В случая дължимите осигурителни вноски върху плащанията следва да се отразят в две декларации обр. № 6, които се попълват по следния начин:

Вознаграждение за декември (срок за подаване 25 януари 2016 г.):

- т. 8 „Код за вид плащане” - 5;
- т. 9 „Месец и година” - 12.2015;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **11.01.2016.**

Аванс за януари (срок за подаване 25 февруари 2016 г.):

- т. 8 „Код за вид плащане” - 5;
- т. 9 „Месец и година” - 01.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **31.01.2016.**

Дължимият данък върху възнаграденията се декларира с една колона в декларация обр. № 6, която следва да се подаде от 1 до 25 февруари, по следния начин:

- т. 8 „Код за вид плащане” - 8;
- т. 9 „Месец и година” - 01.2016;
- т. 18 „Дата на изплащане/начисляване” - **31.01.2016.**

СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОКОНЧАТЕЛНИЯ РАЗМЕР НА ОСИГУРИТЕЛНИЯ ДОХОД НА САМООСИГУРЯВАЩИТЕ СЕ ЛИЦА ЗА 2015 Г.

Вержиния Заркова, н-к отдел в НОИ

Задължението за определяне на окончателен размер на осигурителния доход на самоосигуряващите се лица произтича от разпоредбата на чл. 6, ал. 9 от Кодекса за социално осигуряване.

Съгласно посочената разпоредба, окончателният размер на месечния осигурителен доход за лицата по ал. 8 се определя за периода, през който е упражнявана трудова дейност през предходната година въз основа на данните, декларирани в справка към годишната данъчна декларация по Закона за данъците върху доходите на физическите лица, и не може да бъде по-малък от минималния месечен осигурителен доход и по-голям от максималния месечен осигурителен доход. Окончателните осигурителни вноски се дължат от осигурените лица върху годишния осигурителен доход в размерите за фонд "Пенсии" и за допълнително задължително пенсионно осигуряване, и в размерите за фонд "Общо заболяване и майчинство" за самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват в този фонд, в срока за подаване на данъчната декларация. Годишният осигурителен доход се определя като разлика между декларирания или установения от органите по приходите при условията и по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс облагаем доход от упражняване на трудова дейност и сбора от доходите, върху които са внасяни авансово осигурителни вноски. Когато с данъчната декларация за предходната година са декларирани доходи, получени за извършена дейност през минали години, или е установен от органите по приходите при условията и по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс по-висок или по-нисък облагаем доход, лицето подава и коригираща справка за осигурителния доход за съответната година.

Основните моменти, които трябва да се знаят за правилното определяне на окончателния размер на осигурителния доход, са следните:

1. Окончателен размер на дохода определят самоосигуряващите се лица, тъй като те през годината внасят вноски върху авансово определен от тях доход.

2. Окончателен размер на дохода самоосигуряващите се определят само за периода, през който са упражнявали трудова дейност в това си качество. Ако те не са работили през цялата предходна година, определят окончателен размер само за тази част от годината, през която са работили.
3. За част от годината определят окончателен размер на осигурителния доход и самоосигуряващите се, които са били болни, били са неработоспособни поради бременност и раждане или са отглеждали деца до 2 годишна възраст. В тези случаи доходът, деклариран в данъчната декларация, се разпределя само за дните, през които самоосигуряващият се е работил. За времето на неработоспособност или отглеждане на малко дете стажът на осигурените за общо заболяване и майчинство се зачита, без да се дължат осигурителни вноски.
4. Окончателният размер на осигурителния доход не може да бъде по-малък от минималния осигурителен доход, определен за всяко самоосигуряващо се лице и по-голям от максималния месечен осигурителен доход, определен в бюджета на държавното обществено осигуряване за 2015 г. - 2600 лв.
5. Допустимо е окончателният размер на месечния осигурителен доход да е по-малък от определения за всеки самоосигуряващ се минимален месечен размер на осигурителния доход, само в случаите, в които те са осигурени на друго основание по чл. 4, ал. 1 от КСО и сборът от възнаграждението, върху което се дължат осигурителни вноски по това правоотношение и минималният осигурителен доход за самоосигуряващия се надхвърля 2600 лв. В тези случаи окончателният размер на осигурителния доход на самоосигуряващите се е равен на разликата между максималния месечен осигурителен доход и възнаграждението, върху което се дължат осигурителните вноски по чл. 4, ал. 1 от КСО.
6. Окончателен размер на осигурителния доход се определя за всеки месец от дейността на самоосигуряващите се поотделно.
7. Когато самоосигуряващите се извършват дейност като такива на повече от едно основание, те сумират доходите от всичките си дейности и ги включват в окончателния размер на осигурителния си доход
8. В окончателния размер на осигурителния доход се включват и възнагражденията по граждански договори, които са изплатени извън дейността, за която самоосигуряващите се са регистрирали. В случай, че осигурителните вноски по гражданските правоотно-

шения са внесени чрез осигурителя, те са внесени без нормативно основание и самоосигуряващият се трябва да преизчисли окончателния размер на осигурителния си доход, като внесе тези вноски за собствена сметка.

9. Когато облагаемият доход, реализиран от самоосигуряващия се, деклариран в годишната данъчна декларация, е по-висок от дохода, върху който авансово са внесени осигурителните вноски, самоосигуряващите се внасят допълнително вноски върху разликата от двата дохода. Тези от тях, които се осигуряват само за фонд "Пенсии", довносят вноски само за този фонд. Избралите да внасят вноски за фонд "Пенсии" и за фонд "Общо заболяване и майчинство" довносят вноски и за двата фонда. Този начин на довносяне на вноските се прилага за първи път за доходите от 2015 г.
10. Върху окончателния размер на осигурителния доход, определен за държавното обществено осигуряване, се дължат вноски и за допълнително задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд за лицата, родени след 31 декември 1959 г., и за здравно осигуряване.

Самоосигуряващите се лица дължат авансовете си вноски за всеки месец от дейността си върху избран от тях доход в размер между минималния месечен осигурителен доход, определен за всеки от тях и максималния месечен осигурителен доход, определен в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година (чл. 6, ал. 8 от КСО/.

Минималният месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица през 2015 г. се определя съобразно облагаемия им доход за 2013 г. като самоосигуряващи се лица и е както следва:

- а) до 5400 лв. - 420 лв.;
- б) от 5401,01 лв. до 6500 лв. - 450 лв.;
- в) от 6501,01 лв. до 7500 лв. - 500 лв.;
- г) над 7500,01 лв. - 550 лв.;

Самоосигуряващи се са лицата, изброени в чл. 4, ал.3, т. 1 и 2 от Кодекса за социално осигуряване - регистрирани като упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност, упражняващи трудова дейност като еднолични търговци, собственици или съдружници в търговски дружества и физическите лица - членове на неперсонифицирани дружества.

По смисъла на Кодекса за социално осигуряване регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводители също са самооси-

гуряващи се лица, но когато те извършват само земеделска дейност и произвеждат непреработена растителна и/или животинска продукция, не определят окончателен размер на осигурителния доход за тази дейност. Когато те упражняват и друга дейност като самоосигуряващи се лица, определят окончателен размер на осигурителния си доход само за другата дейност и не включват доходите, реализирани от земеделската дейност. Регистрираните земеделски производители, които произвеждат и продават преработена земеделска продукция, определят окончателен размер на осигурителния си доход.

Облагаемите доходи на самоосигуряващите се лица се определят съобразно разпоредбите на Закона за данъците върху доходите на физическите лица, като те са длъжни да попълнят Справка за окончателния размер на осигурителния доход.

Справката за определянето на окончателния размер на осигурителния доход се състои от две таблици и указания към тях. В Таблица 1 се определя окончателният размер на осигурителния доход за държавно обществено осигуряване и допълнително задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд. В Таблица 2 се определя окончателният размер на осигурителния доход за здравно осигуряване.

При попълването на Таблица 1 и Таблица 2 от Справката за окончателния размер на осигурителния доход се показват доходите върху които са внесени или дължими осигурителните вноски през 2015 год. и тези, върху които окончателно се дължат осигурителните вноски. Размерът на осигурителния доход, върху който се довносят осигурителни вноски, се изчислява като разлика между декларирания облагаем доход в данъчната декларация и дохода, върху който са внесени или дължими осигурителните вноски през годината. Когато тази разлика е положителна, върху нея се изчисляват и довносят осигурителни вноски. В случай, че разликата между двата дохода е отрицателна, осигурителни вноски не се довносят.

Обхватът на доходите, които се вземат предвид при определянето на окончателния размер на осигурителния доход от самоосигуряващите се лица, е определен в Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски, както следва:

1. за едноличните търговци, упражняващи трудова дейност; регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводители, произвеждащи преработена растителна и/или животинска продукция, чийто облагаем доход се формира по реда на чл. 26, ал. 1 от ЗДДФЛ - облагаемият доход по чл. 26, ал. 1 от ЗДДФЛ, без да се намалява с размера на задължителните и доброволните осигурителни вноски, размерът на пре-

несената данъчна загуба по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане и премии/вноски по договори за застраховки “Живот” и застраховки “Живот”, ако са свързани с инвестиционен фонд; при определяне на годишния осигурителен доход не се включват сумите, получени под формата на държавни помощи, субсидии и друго подпомагане от Европейския фонд за гарантиране на земеделието, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и от държавния бюджет.

Едноличните търговци попълват колона 5.1. от Таблица 1 на Справката за определяне на окончателния размер на осигурителния доход. Те формират годишния си осигурителен доход, като на ред 13, колона 5.1 от Таблица 1 вписват сбора от облагаемия доход, деклариран в Приложение 2, част III, ред 9.3 и сумата на ред 12, колона Б, шифър 8120.

Пример: *Едноличен търговец, осигурен за инвалидност поради общо заболяване, за старост и за смърт и общо заболяване и майчинство, роден след 31 декември 1959 г., е посочил в Приложението към годишната данъчна декларация осигурителен доход за 2015 г. - 3780 лв. През годината той редовно е внасял задължителните вноски за ДОО, ДЗПО и здравно осигуряване върху избран доход за всеки месец в размер на 450 лв., какъвто е определеният минимален месечен доход за него в бюджета на ДОО за годината. ЕТ работи от 1 март 2015 г. През месец май търговецът е бил болен и за това време е получил парично обезщетение от средствата на държавното обществено осигуряване.*

За месец май годишно изравняване не се извършва и този месец не се включва в Таблица 1 за определяне на окончателния размер на осигурителния доход на самоосигуряващия се, тъй като лицето през този месец не е работило.

ЕТ няма наети лица и сам осъществява дейността си като самоосигуряващо се лице, т.е. в случая, **когато той е болен, предприятието му не осъществява стопанска дейност.** Поради това декларираният облагаем доход в годишната данъчна декларация следва да се разпредели за месеците, през които лицето действително е упражнявало дейността си или това са само 9 месеца през 2015 г.

Определяне на допълнителните вноски за ДОО, ДЗПО и здравно осигуряване:

1. Действителен средномесечен осигурителен доход: 3780 лв. : 9 = 420 лв.
2. Избран осигурителен доход за месеците на годината по 450 лв.: 9 x 450 лв. = 4050 лв.

Разликата между действителния осигурителен доход - 3780 лв. и избрания такъв - 4050 лв. е отрицателна.

Паричното обезщетение, получено от лицето за месец май, няма да бъде преизчислено, тъй като в базата за изчисляване на паричното обезщетение е взет предвид авансовият доход, върху който са внесени осигурителните вноски и този доход не се променя.

С тези данни е попълнена Таблица 1 и Таблица 2.

Таблица 1

за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за 2015 г., върху който се дължат осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване и допълнителното задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд

Осигурителен доход										
№	Месеци	Осигурителен доход, върху който се дължат осигурителни вноски за упражняваната трудова дейност в честовото на лице по чл. 4, ал. 1 и ал. 10 и чл. 4а от КСО, или като наето лице в случаите по чл. 14в, б."б" от Регламент 1408/71	Осигурителен доход, върху който се дължат авансово осигурителни вноски от самоосигуряващи се лица	Месечен осигурителен доход от трудова дейност като:					Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски к.3+ к.4	Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски от максималния осигурителен доход к.3+/к.5.1 до к.5.5/
				Едноличен търговец	Собственик или съдружник в търговско и непersonифицирано дружество	Свободна професия и занаятчийска дейност	Лице, извършващо дейности по реда на ЗМДТ/патентни дейности/	Без трудови правоотношения /вкл. управление на ЮЛ с неистопанска цел на неизборна длъжност/ извън декларациите в колони от 5.1 до 5.4		
1	2	3	4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6	7
1.	Януари									
2.	Февруари									
3.	Март		450	420					450	420
4.	Април		450	420					450	420
5.	Май		-	-					-	-
6.	Юни		450	420					450	420
7.	Юли		450	420					450	420
8.	Август		450	420					450	420
9.	Септември		450	420					450	420
10.	Октомври		450	420					450	420
11.	Ноември		450	420					450	420
12.	Декември		450	420					450	420
13.	Общо:		4050	3780					4050	3780

1. Годишен осигурителен доход, върху който се внасят окончателни осигурителни вноски за фонд „Пенсии“ и фонд „Общо заболяване и майчинство“ за самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват за този фонд и ДЗПО в универсален пенсионен фонд /ред 13, колона 7 - ред 13, колона 6/ - _ _ лв.

2. Размер на окончателната осигурителна вноска за фонд „Пенсии“ - ____ лв. (виж т. 2 от Указанието)

3. Размер на окончателната осигурителна вноска за фонд „Пенсии“ и фонд „Общо заболяване и майчинство“ - _ _ лв. /виж т. 2 от Указанието/

4. Размер на окончателната осигурителна вноска за ДЗПО в универсален пенсио-

нен фонд и/или във фонд „Пенсии“ за лицата, направили избор по чл. 4б от Кодекса за социално осигуряване - _____ лв. /виж т. 2 от Указанието/

Забележка:1. Пренесете сумите **от точки 2, 3 и 4 под Таблица 1 в съответното Приложение от данъчната декларация, в което сте декларирали доходите си. Когато доходите, подлежащи на годишно изравняване, се декларират в различни приложения от декларацията, сумата се разпределя до изчерпването ѝ, като се вписва на съответните редове.**

Подпис:

За деклариране на неверни данни се носи наказателна отговорност по Наказателния кодекс.

Таблица 2

за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за 2015 г.,
върху който се дължат здравноосигурителни вноски

№	Месеци	Осигурителен доход		Месечен осигурителен доход от трудова дейност като:						Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски к.3+к.4	Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски, не по-голям от максималния осигурителен доход к.3+/к.5.1 до к.5.6/
		Осигурителен доход, върху който се дължат осигурителни вноски за упражняваната трудова дейност в качеството на лице по чл.4, ал. 1 и ал.10 и чл. 4а от КСО, или като наето лице в случаите по чл.14в, б."б" от Регламент 1408/71	Осигурителен доход, върху който се дължат авасово осигурителни вноски от самоосигуряващи се лица	Едноличен търговец	Собственик или съдружник в търговско или неперсонифицирано дружество	Свободна професия и занаятчийска дейност	Лице, извършващо дейности по реда на ЗМДТ /патентни дейности/	Доходи, получени за работа без трудови правоотношения извън декларирани в колони от 5.1 до 5.4	Други доходи от дейности, подлежащи на данъчно облагане		
1	2	3	4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	6	7
1	Януари										
2	Февруари										
3	Март		450	420						450	420
4	Април		450	420						450	420
5	Май	420	-	-						420	420
6	Юни		450	420						450	420
7	Юли		450	420						450	420
8	Август		450	420						450	420
9	Септември		450	420						450	420
10	Октомври		450	420						450	420
11	Ноември		450	420						450	420
12	Декември		450	420						450	420
13	Общо:	420	4050	3780						4470	4200

1. Годишен осигурителен доход, върху който се довносят осигурителни вноски /ред 13, колона 7 - ред 13, колона 6/ _____ - _____ лв.

2. Размер на осигурителната вноска за довносяне на осигуреното лице _____ лв. /виж т.8 от Указанието/.

Забележка: Пренесете сумата от точка 2 под Таблица 2 в съответното Приложение от данъчната декларация, в което сте декларирали доходите си. Когато доходите, подлежащи на годишно изравняване, се декларират в различни приложения от декларацията, сумата се разпределя до изчерпването ѝ на съответните редове.

Подпис:

За деклариране на неверни данни се носи наказателна отговорност по Наказателния кодекс.

При попълването на Таблица 2 трябва да се има предвид, че доходът, върху който се внасят здравноосигурителни вноски за периодите на временна неработоспособност, бременност и раждане, отглеждане на малко дете е равен на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, съответно за регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводители в размер на 420 лв.

Въпреки че окончателният осигурителен доход на едноличния търговец е по-малък от дохода, върху който са внесени вноските през годината, не следва да се възстановяват суми. Това е така поради обстоятелството, че самоосигуряващият се е внасял вноските през годината върху определения за него минимален месечен осигурителен доход, който в случая е 450 лв.

2. За физическите лица, упражняващи трудова дейност като собственици или съдружници в търговски дружества или като членове на неперсонифицирани дружества - възнагражденията, изплащани от дружествата, без получените дивиденди;

Съдружниците формират годишния си осигурителен доход за тази дейност, като на ред 13, колона 5.2 от Таблица 1 и Таблица 2 от Справката за определяне на окончателния размер на осигурителния доход, вписват съответната част от облагаемия доход, получен от извършването на услуги с личен труд само в тези дружества, декларирани в Приложение 1, част I, ред 1, колона 4 с код 102, както и в случай, че за лицето се прилага българското законодателство съгласно Регламент 1408/71 или Регламент 883/2004).

Пример: Самоосигуряващ се съдружник, роден преди 1 януари 1960 г., е посочил в съответното приложение към годишната данъчна декларация осигурителен доход за 2015 г. - 15 600 лв. През годината той редовно е внасял задължителните си вноски за фонд „Пенсии“ и за фонд “Общо заболяване и майчинство” върху минималния размер на месечния осигурителен доход, определен за него - 420 лв. Съдружникът няма други доходи за годината и е упражнявал дейността си през цялата година.

1. Действителен средномесечен осигурителен доход: 15 600 лв.: 12 = 1300 лв.

2. Избран осигурителен доход за месеците на годината по 420 лв.: 12 месеца x 420 лв. = 5040,00 лв.

✓ Общо за годината: 5040,00 лв.

3. Разликата между действителния осигурителен доход и избрания такъв - общо за годината:

✓ 15 600,00 - 5040,00 = 10 560,00 лв.

✓ сума за довносяне на осигурителните вноски за годината за фонд

“Пенсии” и за фонд “Общо заболяване и майчинство”: 10 560,00 лв. x 21,3% (17,8% + 3,5%) = 2249,28 лв.;

✓ сума за довносяне на здравноосигурителните вноски за годината: 10 560,00 лв. x 8% = 844,80 лв.;

С тези данни са попълнени Таблица 1 и Таблица 2 на Справка за окончателния размер на осигурителния доход.

Таблица 1

за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за 2015 г., върху който се дължат осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване и допълнителното задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд

Осигурителен доход										
№	Месеци	Осигурителен доход, върху който се дължат осигурителни вноски за упражняваната трудова дейност в качеството на лице по чл. 4, ал. 1 и ал. 10 и чл. 4а от КСО, или като наето лице в случаите по чл. 14в, б. "б" от Регламент 1408/71	Осигурителен доход, върху който се дължат авансово осигурителни вноски от самоосигуряващи се лица	Месечен осигурителен доход от трудова дейност като:					Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски по к.3+к.4	Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски, не по-голям от максималния осигурителен доход к.3+/к.5.1 до к.5/5
				Едноличен търговец	Собственик или съдружник в търговско и непersonифицирано дружество	Свободна професия и занаятчийска дейност	Лице, извършващо дейности по реда на ЗМДТ (патентни дейности)	Лице, извършващо дейности по реда на ЗМДТ (патентни дейности)		
1	2	3	4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6	7
1.	Януари		420		1300				420	1300
2.	Февруари		420		1300				420	1300
3.	Март		420		1300				420	1300
4.	Април		420		1300				420	1300
5.	Май		420		1300				420	1300
6.	Юни		420		1300				420	1300
7.	Юли		420		1300				420	1300
8.	Август		420		1300				420	1300
9.	Септември		420		1300				420	1300
10.	Октомври		420		1300				420	1300
11.	Ноември		420		1300				420	1300
12.	Декември		420		1300				420	1300
13.	Общо:		5040		15 600				5040	15 600

1. *Годишен осигурителен доход, върху който се внасят окончателни осигурителни вноски за фонд „Пенсии“ и фонд „Общо заболяване и майчинство“ за самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват за този фонд и ДЗПО в универсален пенсионен фонд (ред 13, колона 7 - ред 13, колона 6) - 10 560 лв.*

2. *Размер на окончателната осигурителна вноска за фонд “Пенсии” - лв. (виж т. 2 от Указанието)*

3. *Размер на окончателната осигурителна вноска за фонд “Пенсии” и фонд „Общо заболяване и майчинство“ - 2249,28 лв. (виж т. 2 от Указанието)*

4. *Размер на окончателната осигурителна вноска за ДЗПО в универсален пенсионен фонд и/или във фонд „Пенсии“ за лицата, направили избор по чл. 4б от Кодекса за социално осигуряване - _____ лв. (виж т. 2 от Указанието)*

Забележка: 1. Пренесете сумите от точки 2, 3 и 4 под Таблица 1 в съответното Приложение от данъчната декларация, в което сте декларирали доходите си. Когато доходите, подлежащи на годишно изравняване, се декларират в различни приложения от декларацията, сумата се разпределя до изчерпването ѝ, като се вписва на съответните редове.

Таблица 2 в примера се попълва по аналогичен начин.

3. За самоосигуряващите се лица, регистрирани като упражняващи свободна професия или занаятчийска дейност; регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводители, произвеждащи преработена растителна и/или животинска продукция, на които облагаемият доход се определя по реда на чл. 29 от ЗДДФЛ - облагаемият доход по чл. 29 от ЗДДФЛ, получен от упражняване на трудовата дейност; при определяне на годишния осигурителен доход не се включват сумите, получени под формата на държавни помощи, субсидии и друго подпомагане от Европейския фонд за гарантиране на земеделието, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и от държавния бюджет.

Посочените лица формират годишния си осигурителен доход, като на ред 13, колона 5.3 от Таблица 1 вписват облагаемия доход, деклариран в Приложение 3, част I, ред 4 (само частта от облагаемия доход от продажба на преработените продукти с код 302), както и облагаемия доход, деклариран с код 305 и 306, както и в случай, че за лицето се прилага българското законодателство съгласно Регламент 1408/71 и/или Регламент 883/2004.

Пример: Самоосигуряващо се лице, родено след 31 декември 1959 г., е посочило в съответното приложение към годишната данъчна декларация осигурителен доход за 2015 г. - 11 000 лв. През годината той редовно е внасял задължителните си вноски за фонд „Пенсии“ и за фонд “Общо заболяване и майчинство” върху минималния размер на месечния осигурителен доход, определен за него - 420 лв. Самоосигуряващият се има и доходи по граждански договори извън дейността, за която е регистриран за годината, в размер по 1000 лв. през месец октомври и месец ноември. През месец септември лицето е било във временна неработоспособност и е получило парично обезщетение от средствата на държавното обществено осигуряване.

1. Действителен средномесечен осигурителен доход: $11\ 000 : 11 = 1000$ лв.

2. Избран осигурителен доход за месеците на годината по 420 лв.: 11 месеца \times 420 лв. = 4620,00 лв.

3. Доход за месеците октомври и ноември 1000 лв. \times 2 = 2000 лв.

✓ Общо за годината доход, върху който са внесени вноските: 4620 лв.

✓ Общ облагаем доход за годината $11\ 000$ лв. + 2000 лв. = 13 000 лв.

4. Разликата между действителния осигурителен доход и избрания такъв - общо за годината: $13\ 000,00 - 4620,00 = 8380,00$ лв.

✓ сума за довносяне на осигурителните вноски за годината за фонд “Пенсии” и за фонд “Общо заболяване и майчинство”: 8380,00 лв. x 16,3% (12,8% + 3,5%) = 1365,94 лв.;

✓ сума за довносяне на здравноосигурителните вноски за годината: 8380,00 лв. x 8% = 670,40 лв.;

Сума за довносяне на вноски за универсален пенсионен фонд за годината: 8380,00 лв. x 5 % = 419,00 лв.;

Таблица 1

за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за 2015 г., върху който се дължат осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване и допълнителното задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд

Осигурителен доход										
№	Месеци	Осигурителен доход, върху който се дължат осигурителни вноски за упражняваната трудова дейност в качеството на лице по чл. 4, ал. 1 и ал. 10 и чл. 4а от КСО, или като наето лице в случаите по чл.14в, б.”б” от Регламент 1408/711408/71	Осигурителен доход, върху който се дължат авансово осигурителни вноски от самоосигуряващи се лица	Месечен осигурителен доход от трудова дейност като:					Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски к.3+к.4	Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски, не по-голям от максималния осигурителен доход к.3+к.5.1 до к.5.5/
				Едноличен търговец	Собственик или съдружник в търговско и неперсонифицирано дружество	Свободна професия и занаятчийска дейност	Лице, извършващо дейности по реда на ЗМДТ (патентни дейности)	Без трудови правоотношения /вкл. управление на ЮЛ с нестопанска цел на неизборна длъжност (извън декларациите в колони от 5.1 до 5.4)		
1	2	3	4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6	7
1.	Януари		420			1000			420	1000
2.	Февруари		420			1000			420	1000
3.	Март		420			1000			420	1000
4.	Април		420			1000			420	1000
5.	Май		420			1000			420	1000
6.	Юни		420			1000			420	1000
7.	Юли		420			1000			420	1000
8.	Август		420			1000			420	1000
9.	Септември		-			-			-	-
10.	Октомври		420			1000		1000	420	2000
11.	Ноември		420			1000		1000	420	2000
12.	Декември		420			1000			420	1000
13.	Общо:		4620			11000		2000	4620	13 000

1. Годишен осигурителен доход, върху който се внасят окончателни осигурителни вноски за фонд „Пенсии“ и фонд „Общо заболяване и майчинство“ за самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват за този фонд и ДЗПО в универсален пенсионен фонд (ред 13, колона 7 - ред 13, колона 6) - 8380,00 лв.

2. Размер на окончателната осигурителна вноска за фонд “Пенсии” - ____ (виж т. 2 от Указанието)

3. Размер на окончателната осигурителна вноска за фонд “Пенсии” и фонд „Общо заболяване и майчинство“ - 1365,94 лв. (виж т. 2 от Указанието)

4. Размер на окончателната осигурителна вноска за ДЗПО в универсален пенсионен фонд и/или във фонд „Пенсии“ за лицата, направили избор по чл. 4б от Кодекса за социално осигуряване - 419_лв. (виж т. 2 от Указанието)

Забележка:1. Пренесете сумите от точки 2, 3 и 4 под Таблица 1 в съответното Приложение от данъчната декларация, в което сте декларирали доходите си. Когато доходите, подлежащи на годишно изравняване, се декларират в различни приложения от декларацията, сумата се разпределя до изчерпването ѝ, като се вписва на съответните редове.

В примера самоосигуряващото се лице е получило парично обезщетение от средствата на ДОО за месец септември 2016 г. В базата за изчисляване на паричното обезщетение за месеците от януари до август 2015 г. доходът за изчисляване на обезщетението е бил в размер на 420 лв., защото върху този доход са внесени осигурителните вноски за общо заболяване и майчинство. Самоосигуряващото се лице е реализирало по-висок осигурителен доход и ще довнесе осигурителни вноски и за базовите месеци върху 1000 лв. за всеки месец. До 30 юни 2016 г. паричното обезщетение на лицето ще бъде преизчислено, като ще се вземе предвид по-високият окончателен размер на осигурителния доход и обезщетението ще бъде доплатено до новия по-висок размер.

В обратния случай, когато авансовите осигурителни вноски от самоосигуряващо се лице са внесени върху месечен осигурителен доход по-висок от окончателния месечен осигурителен доход, изплатените в по-висок от дължимия размер обезщетения се възстановяват от самоосигуряващите се лица. Нормативното основание за това е чл. 54м, ал. 2 от КСО.

4. За самоосигуряващите се лица, подлежащи на облагане с окончателен годишен (патентен) данък по реда на Закона за местните данъци и такси - еднолични търговци или регистрирани като упражняващи свободна професия, или занаятчийска дейност - доходът, получен от упражняването на съответната дейност, определен по условията на т. 1 и 3.

Тези самоосигуряващи се лица формират годишния си осигурителен доход, като на ред 13, колона 5.4 от Таблица 1 вписват облагаемия доход, деклариран в Приложение 7, част II, ред 3, колони 4, 6, 8 и 10 на данъчната декларация, според начина на упражняване на дейността.

Месечният осигурителен доход в колони от 5.1 до 5.4 се определя, като сумата в ред 13 на тези колони се разделя на броя на месеците, през които е упражнявана дейността.

Когато самоосигуряващите се лица извършват дейност като такива в повече от едно качество, те образуват окончателния размер на осигурителния си доход, като включват в него декларираните доходи от всички приложения, които са попълнили в данъчната си декларация.

Пример: Общопрактикуващ лекар осъществява практиката и осигуряването си през 2015 г. чрез ЕТ - върху избран осигурителен доход в размер на 450 лв. Облагаемата печалба от тази дейност е 12 000 лв. От

1 август 2015 г. лицето започва да упражнява и дейност като съдружник в търговско дружество, като декларира облагаем доход, получен от дружеството в размер на 5000 лв. Самоосигуряващият се е осигурен само за фонд «Пенсии» и е роден преди 1 януари 1960 г.

Месечният осигурителен доход в колона 5.1 ще се получи, като облагаемият доход от стопанска дейност като едноличен търговец, пренесен от съответния ред на приложението от данъчната декларация, се раздели на броя на месеците, през които е упражнявана дейността като общопрактикуващ лекар - ЕТ.

Месечният осигурителен доход в колона 5.2 ще се получи като облагаемият доход от дейността като съдружник в търговско дружество, пренесен от съответното приложение на данъчната декларация се раздели на броя на месеците, през които е упражнявана дейността като съдружник.

Таблица 1 от Справката за определяне на окончателния размер на осигурителния доход в примера се попълва по следния начин:

Таблица 1

за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за 2015 г., върху който се дължат осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване и допълнително задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд

Осигурителен доход										
№	Месеци	Осигурителен доход, върху който се дължат осигурителни вноски за упражняваната трудова дейност в качеството на лице по чл. 4, ал. 1 и ал. 10 и чл. 4а от КСО, или като наето лице в случаите по чл.14в, б."б" от Регламент 1408/71	Осигурителен доход, върху който се дължат авансово осигурителни вноски от самоосигуряващи се лица	Месечен осигурителен доход от трудова дейност като:					Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски к.3+к.4	Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски, не по-голям от максималния осигурителен доход к.3+/к.5.1 до к.5.5/
				Едноличен търговец	Собственик или съдружник в търговско и непериодизирано дружество	Свободна професия и занаятчийска дейност	Лице, извършващо дейности по реда на ЗМДТ /патентни дейности/	Без трудови правоотношения /вкл. управление на ЮЛ с нестопанска цел на длъжност извън декларираните в колони от 5.1 до 5.4		
1	2	3	4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6	7
1.	Януари		450	1000					450	1000
2.	Февруари		450	1000					450	1000
3.	Март		450	1000					450	1000
4.	Април		450	1000					450	1000
5.	Май		450	1000					450	1000
6.	Юни		450	1000					450	1000
7.	Юли		450	1000					450	1000
8.	Август		450	1000	1000				450	2000
9.	Септември		450	1000	1000				450	2000
10.	Октомври		450	1000	1000				450	2000
11.	Ноември		450	1000	1000				450	2000
12.	Декември		450	1000	1000				450	2000
13.	Общо:		5400	12000	5000				5400	17000

1. Годишен осигурителен доход, върху който се внасят окончателни осигурителни вноски за фонд „Пенсии“ и фонд „Общо заболяване и майчинство“ за самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват за този фонд и ДЗПО в универсален пенсионен фонд (ред 13, колона 7 - ред 13, колона 6) - 11 600 лв.

2. Размер на окончателната осигурителна вноска за фонд „Пенсии“ - 2064.80 лв. (виж т. 2 от Указанието)

3. Размер на окончателната осигурителна вноска за фонд „Пенсии“ и фонд „Общо заболяване и майчинство“ - _____ лв. /виж т. 2 от Указанието/

4. Размер на окончателната осигурителна вноска за ДЗПО в универсален пенсионен фонд и/или във фонд „Пенсии“ за лицата, направили избор по чл. 4б от Кодекса за социално осигуряване - _____ лв. /виж т. 2 от Указанието/

Забележка:1. Пренесете сумите **от точки 2, 3 и 4 под Таблица 1** в съответното Приложение от данъчната декларация, в което сте декларирали доходите си. Когато доходите, подлежащи на годишно изравняване, се декларират в различни приложения от декларацията, сумата се разпределя до изчерпването ѝ, като се вписва на съответните редове.

Подпис:

За деклариране на неверни данни се носи наказателна отговорност по Наказателния кодекс.

При попълването на таблиците от Справката за определяне на окончателния размер на осигурителния си доход самоосигуряващите се лица трябва да имат предвид следните особености:

Колона 3 от Таблица 1 и Таблица 2 се попълва от самоосигуряващите се лица само в случаите, в които те са получавали възнаграждения по трудови или служебни правоотношения, по договори за управление и контрол на търговски дружества, на еднолични търговци, на непersonифицирани дружества и по други правоотношения, осигуряването на които се провежда по реда на чл. 4, ал. 1 от КСО. При определянето на окончателния размер на осигурителния доход за 2015 г. в колона 3 от Таблица 1 не се вписва доходът, от който е изчислено паричното обезщетение на лицата по тези правоотношения за периодите, през които те са получавали такива обезщетения от средствата на държавното обществено осигуряване. Самоосигуряващите се пенсионери вписват размера на получаваните от тях пенсии само в колона 3 на Таблица 2, в която се определя окончателният размер на здравноосигурителния доход.

Избраният месечен доход, върху който самоосигуряващите се са внасяли авансово вноските си през годината, се вписва в колона 4 на таблиците.

Когато самоосигуряващите се лица имат доход, деклариран в съответните приложения на данъчната декларация, предназначени за попълване от местни физически лица, които не са търговци по смисъла на Търговския закон и са придобили доходи от стопанска дейност от източници в чужбина, те включват в осигурителния си доход за годината и тези доходи, за да определят окончателния размер на осигурителния си доход като самоосигуряващи се.

Не определят окончателен размер на осигурителния доход получаващите доходи само от трудови и приравнени на тях правоотношения и тези, които получават възнаграждения за работа без трудови правоотношения, но не са регистрирани като самоосигуряващи се.

Лицата, които получават пенсии, когато работят като самоосигуряващи се, внасят вноски за държавното обществено осигуряване само по свое желание. Когато тези лица са избрали да не внасят такива вноски те не попълват Таблица 1 от Справката за определянето на окончателния размер на осигурителния доход. Това не се отнася за внасянето на вноските по Закона за здравното осигуряване, поради което самоосигуряващите се пенсионери следва да попълват Таблица 2 от Справката за окончателния размер на осигурителния доход и да извършват довносяне на здравноосигурителните си вноски в съответствие с разпоредбите на закона.

Самоосигуряващите се лица внасят осигурителни вноски върху доходите от работа без трудово правоотношение, когато определят окончателен размер на осигурителния си доход (чл. 11 от Наредбата за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица). В тази връзка се попълва колона 5.5 в Таблица 1 от Справката за окончателния размер на осигурителния доход за 2015 г. В колона 5.5 от Таблица 1 получилите суми за работа без трудово правоотношение, извън работата си като самоосигуряващи се, върху които не са внесени осигурителни вноски от възложителя, вписват тези възнаграждения само за месеците, за които се отнасят. По аналогичен начин се попълва колона 5.5 от Таблица 2.

Годишният размер на осигурителния доход, върху който се довносят осигурителни вноски, се изчислява като разлика между сумите, върху които през 2015 г. са внесени или дължими осигурителни вноски (колона 7 от таблиците) и тези, върху които се дължат вноски (колона 6 от таблиците). Когато разликата е положителна, върху нея се изчисляват и довносят осигурителни вноски.

Когато разликата между посочените доходи е отрицателна, това означава, че вноските са надвнесени. Надвнесените осигурителни вноски могат да бъдат възстановени, при поискване от осигурените лица. За целта те следва да се обърнат към компетентната териториална дирекция на Националната агенция за приходите.

Вноските за довносяне за държавното обществено осигуряване се изчисляват в размера, определен за фонд "Пенсии" за 2015 год., за тези които се осигуряват само в този фонд, който е следният:

- за родените преди 1 януари 1960 г. - 17,8 % за фонд “Пенсии”;
- за родените след 31 декември 1959 г. - 12,8 % за фонд “Пенсии” и 5 % за ДЗПО в универсален пенсионен фонд;

Вноските за довносяне за държавното обществено осигуряване се изчисляват в размера, определен за фонд “Пенсии” и фонд “Общо заболяване и майчинство” за 2015 год. за самоосигуряващите се, които са избрали да внасят вноски и за двата фонда, който е следният:

- за родените преди 1 януари 1960 г. – 21,3 % за фонд “Пенсии”;
- за родените след 31 декември 1959 г. – 16,3 % за фонд “Пенсии” и фонд “Общо заболяване и майчинство” и 5 % за ДЗПО в универсален пенсионен фонд;

Размерът на здравноосигурителните вноски за довносяне е 8 на сто.

Справката за определяне на окончателния размер на осигурителния доход се попълва и подава едновременно с годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ. Данните от Таблица 1 от справката постъпват по служебен път в ТП на НОИ. Само след внасянето на дължимите осигурителни вноски върху окончателния размер на осигурителния си доход на самоосигуряващите се може да бъде зачетен осигурителен стаж и доход.

Окончателен размер на осигурителните си вноски по Закона за здравното осигуряване определят и лицата, които сами внасят здравноосигурителните си вноски по реда на чл. 40, ал. 5 от ЗЗО. През годината те се осигуряват върху осигурителен доход не по-малък от половината от минималния размер на осигурителния доход за самоосигуряващи се лица, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване и извършват годишно изравняване на осигурителния доход съгласно данните от данъчната декларация, ако са задължени да подават такава декларация.

В случаите, в които лицето в съответните приложения на данъчната декларация декларира и доходи, получени за извършена дейност през минали години или по реда на данъчно-осигурителния процесуален кодекс е определен по-висок или по-нисък облагаем доход за минали години, подава и коригираща справка за окончателния размер на осигурителния доход за съответната година. Дължимите осигурителни вноски за довносяне в тези случаи се изчисляват в размера, определен за фонд “Пенсии”, фонд “Общо заболяване и майчинство” и ДЗПО в универсален пенсионен фонд за съответните години

В сила от 15 август 2015 г. на основание новия чл. 4б, ал. 1 от КСО, осигурените в универсален пенсионен фонд лица имат право да изберат да променят осигуряването си от универсален пенсионен фонд във фонд “Пенсии”, съответно във фонд “Пенсии за лицата по чл. 69”, с увеличена осигурителна вноска в размера на осигурителната вноска за универсален пенсионен фонд не по-късно от 5 години преди възрастта по чл. 68, ал. 1 от кодекса и ако не им е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Тези от самоосигуряващите се лица, които са променили осигуряването си и вместо в универсален пенсионен фонд внасят осигурителни вноски само във фонд “Пенсии” на държавното обществено осигуряване, попълват таблица 1 от Справката за окончателния размер на осигурителния си доход така, както и досега. За времето, за което те се осигуряват само във фонд “Пенсии”, вноската в размер на 5% се трансферира служебно по сметката на държавното обществено осигуряване. Това се извършва въз основа на заявлението, подадено от лицата до Националната агенция за приходите.

По-особени са случаите, когато през календарната година самоосигуряващите се не са отработили всички работни дни от определени месеци. Тогава се изчислява среднодневен окончателен размер на осигурителния доход в зависимост от броя на отработените дни. Месечният осигурителен доход в колони от 5.1 до 5.5 се получава, като среднодневният осигурителен доход се умножи по броя на работните дни за всеки месец от периода на дейността.

Пример: Лице, родено след 31 декември 1959 г., работи по трудово правоотношение през 2015 г. и получава брутно трудово възнаграждение в размер на 1100 лв. месечно (при пълен месец). Лицето упражнява и трудова дейност като едноличен търговец, като внася авансови осигурителни вноски върху минималния за него месечен осигурителен доход в размер на 550 лв. за фонд “Общо заболяване и майчинство” и за фонд “Пенсии”. Търговецът декларира на ред 13, колона 5.1 от Таблица 1 от Справката за определяне на окончателния размер на осигурителния доход сумата от 35200 лв. Лицето не е работило в периода от 2.02.2015 г. до 13.02.2015 г. вкл. (10 раб. дни) и в периода от 01.09.2014 г. до 12.10.2014 г. вкл. (21+8 раб. дни), поради временна неработоспособност. В колона 3 от Таблица 1 лицето вписва полученото брутно трудово възнаграждение за отработените от него дни и възнаграждението по чл. 40, ал. 5 от КСО. Осигурителният доход за месец февруари е сбор от

трудовете възнаграждение за отработените дни и възнаграждението, изплатено на основание чл. 40, ал. 5 от КСО, а за месец септември само възнаграждението по чл. 40, ал. 5 от кодекса.

В колона 4 лицето попълва за м. февруари 288,10 лв. (работи само 11 дни), за м. септември попълва 0 (не упражнява дейност), за м. октомври попълва 300,00 лв. (работи 12 дни), за всички останали месеци попълва по 550 лв.

В примера среднодневният облагаем доход се определя по следния начин: От 252 работни дни през годината лицето не упражнява дейност през 39 дни, т. е. упражнява дейност през 213 дни. Декларираният облагаем доход от 35200 лв. се разделя на 213 дни и се получава среднодневният размер на дохода $165,258 \approx 165,26$ лв. За всеки от месеците в колона 5.1 лицето умножава дневния размер на дохода по броя на отработените дни през месеца.

Януари $165,26 \text{ лв.} \times 21 \text{ дни} = 3470,46 \text{ лв.}$
Февруари $165,26 \text{ лв.} \times 10 \text{ дни} = 1652,60 \text{ лв.}$
Март $165,26 \text{ лв.} \times 22 \text{ дни} = 3635,72 \text{ лв.}$
Април $165,26 \text{ лв.} \times 20 \text{ дни} = 3305,20 \text{ лв.}$
Май $165,26 \text{ лв.} \times 19 \text{ дни} = 3139,94 \text{ лв.}$
Юни $165,26 \text{ лв.} \times 22 \text{ дни} = 3635,72 \text{ лв.}$
Юли $165,26 \text{ лв.} \times 23 \text{ дни} = 3800,98 \text{ лв.}$
Август $165,26 \text{ лв.} \times 21 \text{ дни} = 3470,46 \text{ лв.}$
Септември - 0 отработени дни
Октомври $165,26 \text{ лв.} \times 12 \text{ дни} = 1983,12 \text{ лв.}$
Ноември $165,26 \text{ лв.} \times 21 \text{ дни} = 3470,46 \text{ лв.}$
Декември $165,26 \text{ лв.} \times 21 \text{ дни} = 3470,46 \text{ лв.}$

При попълването на колона 7 (колона 3 + /колони от 5.1 до 5.5/) лицето следи осигурителния доход, вписан в редовете на колона 7, да не надвишава максималния размер на осигурителния доход за съответния месец. В месеците, в които сборът от колона 3 и колони от 5.1 до 5.5 надвишава максималния месечен размер на осигурителния доход, той се ограничава до този размер, включително и за месеците, за които отработените дни са по-малко от работните дни по календар.

Таблица 1

за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за 2015 г., върху който се дължат осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване и допълнителното задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд

Осигурителен доход										
№	Месеци	Осигурителен доход, върху който се дължат осигурителни вноски за упражняваната трудова дейност в качеството на лице по чл. 4, ал. 1 и ал. 10 и чл. 4а от КСО, или като наето лице в случаите по чл.14в, б."б" от Регламент 1408/71	Осигурителен доход, върху който се дължат авансово осигурителни вноски от самоосигуряващи се лица	Месечен осигурителен доход от трудова дейност като:					Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски к.3+к.4	Осигурителен доход за месеца, върху който се дължат осигурителни вноски, не по-голям от максималния осигурителен доход к.3+к.5.1 до к.5.5/
				Едноличен търговец	Собственик или съдружник в търговско и непersonифицирано дружество	Свободна професия и занаятчийска дейност	Лице, извършващо дейности по реда на ЗМДТ/патентни дейности	Без трудово-правотношения /вкл. управление на ЮЛ с нестопанска цел на неизборна длъжност/ извън декларациите в колони от 5.1 до 5.4		
1	2	3	4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	6	7
1.	Януари	1100	550	3470,46					1650	2600
2.	Февруари	665,50	288,10	1652,60					953,60	2318,10
3.	Март	1100	550	3635,72					1650	2600
4.	Април	1100	550	3305,20					1650	2600
5.	Май	1100	550	3139,94					1650	2600
6.	Юни	1100	550	3635,72					1650	2600
7.	Юли	1100	550	3800,98					1650	2600
8.	Август	1100	550	3470,46					1650	2600
9.	Септември	110	-	-					-	-
10.	Октомври	717,50	300	1983,12					1017,50	2600
11.	Ноември	1100	550	3470,46					1650	2600
12.	Декември	1100	550	3470,46					1650	2600
13.	Общо:	11393	5538,10	35200					16821,10	28318,10

1. Годишен осигурителен доход, върху който се внасят окончателни осигурителни вноски за фонд „Пенсии“ и фонд „Общо заболяване и майчинство“ за самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват за този фонд и ДЗПО в универсален пенсионен фонд (ред 13, колона 7 - ред 13, колона 6) - 11 497 лв.

2. Размер на окончателната осигурителната вношка за фонд „Пенсии“ - _____ лв. (виж т. 2 от Указанието)

3. Размер на окончателната осигурителна вношка за фонд „Пенсии“ и фонд „Общо заболяване и майчинство“ - 1874,01 лв. (виж т. 2 от Указанието)

4. Размер на окончателната осигурителна вношка за ДЗПО в универсален пенсионен фонд и/или във фонд „Пенсии“ за лицата, направили избор по чл. 4б от КСО - 574,85 лв. (виж т. 2 от Указанието)

Забележка:1. Пренесете сумите **от точки 2, 3 и 4 под Таблица 1 в съответното Приложение от данъчната декларация, в което сте декларирали доходите си. Когато доходите, подлежащи на годишно изравняване, се декларират в различни приложения от декларацията, сумата се разпределя до изчерпването ѝ, като се вписва на съответните редове.**

В примера паричното обезщетение на самоосигуряващото се лице ще бъде преизчислено, като за месеците януари и от март до август в базата за изчисляване на обезщетението ще се вземе предвид максималният размер на месечния осигурителен доход, върху който са внесени осигурителните вноски. Разликата до пълния действителен размер на паричното обезщетение на осигуреното лице ще се доплати в срок **до 30 юни 2016 г.**

Минимален осигурителен доход по основни икономически дейности и квалификационни групи професии - 2016 г.

Пореден номер	Икономически дейности (ном. НКИД) А31	Икономическа дейност	Ръководители	Техници и помощни административен персонал	Квалифицирани работници в селското, горското, ловното и рибното стопанство	Квалифицирани работници в селското, горското, ловното и рибното стопанство	Машинни оператори и монтажници	Професии, неквалифициращи специализация			
а	б	в	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	01, 03 без 1, 49	Растениевъдство, животновъдство и лов, спомагателни дейности; Рибно стопанство	995	750	680	630	460	519	595	662	421
2	02	Горско стопанство	900	620	530	480	450	420	520	500	420
3	1, 49	Отглеждане на други животни /пчеларство/	727	682	648	570	458	458	536	458	420
4	05	Добив на въглища	867	710	673	484	420	420	673	611	450
5	06	Добив на нефт и природен газ	833	668	650	435	435	420	600	552	435
6	07	Добив на метални руди	891	741	656	471	420	420	649	560	420
7	08.11	Добив на строителни материали	679	534	485	500	500	420	580	534	500
8	08.11	Добив на декоративни скални материали	652	514	466	420	420	420	558	514	420
9	08.11	Добив на веровик, суров гипс, креда, доломит и шисти	682	537	488	423	423	420	584	537	423
10	08.12	Добив на трошен камък, чакъл и пясък	857	712	615	452	421	420	565	565	421
11	08.12	Добив на глина и кволин	882	732	632	465	431	420	581	581	431
12	08.9 и 09	Добив на други неметални материали и суровини; Спомагателни дейности в добива	685	540	490	425	425	420	587	540	425
13	10.1 без 10.12, 10.2	Производство и преработка на месо; производство на месни продукти, без готови ястия; Преработка и консервиране на риба и други водни животни, без готови ястия	1430	945	755	572	427	420	612	511	420
14	10.12	Производство и преработка на месо от домашни птици	1180	980	850	600	420	450	470	620	430
15	10.3	Преработка и консервиране на плодове и зеленчуци, без готови ястия	870	700	590	470	420	420	540	541	420
16	10.4	Производство на растителни и животински масла и мазнини	945	850	620	510	460	420	470	470	422
17	10.5	Производство на мляко и млечни продукти	1017	671	541	550	480	422	480	480	430
18	10.6	Производство на мелничарски продукти, нишесте и нишестени продукти	1200	1000	950	560	440	420	650	800	450
19	10.7 и 10.8 без 10.81 и 10.82	Производство на хлябни и тестени изделия; Производство на други хранителни продукти	800	565	560	445	420	420	455	510	425

а	б	в	г	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	С	10.81 и 10.82	Производство на захар, изделия	1100	905	840	600	422	422	590	620	422
21	С	10.9	Производство на готови храни за животни	1080	950	860	630	422	440	650	650	430
22	С	11 без 11.05, 11.06 и 11.07	Производство на напитки	836	650	558	420	420	420	420	441	420
23	С	11.05 и 11.06	Производство на пиво и малц	790	670	615	433	423	420	510	490	422
24	С	11.07	Производство на безалкохолни напитки, минерални и други бутилирани води	900	760	690	485	420	420	480	492	420
25	С	12	Производство на топаневи изделия	995	970	679	535	438	420	460	535	420
26	С	13	Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло	950	648	620	498	420	420	420	420	420
27	С	14 без 14.3	Производство на облекло	890	650	600	480	420	420	440	425	420
28	С	14.3	Производство на други трикотажни изделия	960	690	650	550	420	420	450	445	425
29	С	15	Обработка на кожи, производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм	872	592	576	475	420	420	420	420	420
30	С	16	Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели, производство на изделия от слама и материали за плетене	580	470	460	420	420	420	440	440	420
31	С	17	Производство на хартия, картон и изделия от хартия и картон	820	610	550	430	420	420	510	470	420
32	С, J	18, 58 и 59	Печатна дейност и възпроизвеждане на записани носители /Издателска дейност; Производство на филми и телевизионни предавания, звукозаписване и издаване на музика	485	438	420	420	420	420	420	420	420
33	С	19	Производство на кокс и рафинирани нефтопродукти	1697	1261	995	728	849	420	922	931	535
34	С	20	Производство на химични продукти	837	654	478	420	420	420	471	455	420
35	С	21	Производство на лекарствени вещества и продукти	837	654	478	420	420	420	471	455	420
36	С	22	Производство на изделия от каучук и пластмаса	591	420	420	420	420	420	420	420	420
37	С	23	Производство на изделия от други неметални минерални суровини	796	645	602	420	420	420	581	581	420
38	С	24 без 24.5	Производство на основни метали	780	540	500	420	420	420	460	460	420
39	С	24.5	Левене на метали	740	540	520	420	420	420	440	440	420
40	С	25 без 25.4	Производство на метални изделия, без машини и оборудване	740	500	470	420	420	420	435	435	420
41	С	26	Производство на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти.	760	660	580	420	420	420	560	540	420
42	С	27	Производство на електрически съоръжения	760	660	580	420	420	420	560	540	420

а	б	в	г	1	2	3	4	5	6	7	8	9
43	С	28 без 28.11; 25.4	Производство на машини и оборудване с общо и специално предназначение. Производство на въоръжение и боеприпаси	830	570	510	420	420	420	480	470	420
44	С	28.11	Производство на турбини и двигатели, без авиационни, автомобилни и мотоциклетни	950	600	600	490	420	420	520	510	420
45	С	29, 30	Производство на автомобили, ремаркета и полуремаркета. Производство на превозни средства, без автомобили	980	650	570	420	420	420	580	460	420
46	С	31	Производство на мебели	600	475	450	420	420	420	440	440	420
47	С	32 без 32.5, 33	Производство, неспецифицирано другаде; Ремонт и инсталиране на машини и оборудване	679	460	438	420	420	420	420	420	420
48	С	32.5	Производство на медицински и зъболекарски инструменти и средства (Дейности в зъботехнически лаборатории)	894	671	420	420	420	420	447	503	420
49	Д	35.1	Производство, пренос и разпределение на електрическа енергия	950	750	710	440	420	420	620	590	420
50	Д	35.2; 49.5	Производство и разпределение на газообразни горива по газоразпределителните мрежи; Тръбопроводен транспорт	1406	970	922	559	485	420	674	743	485
51	Д	35.3	Производство и разпределение на топлинна енергия	840	645	615	430	420	420	490	540	420
52	Е	36, 37	Събиране, пречистване и доставяне на води; Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води	780	700	630	460	430	420	530	460	420
53	Е	38 без 38.12 и 38.22; 39	Събиране и обезвреждане на отпадъци; рециклиране на материали; Възстановяване и други услуги по управление на отпадъци	801	485	471	420	420	420	426	420	420
54	Е	38.12 и 38.22	Събиране на опасни отпадъци; Обработване и обезвреждане на опасни отпадъци	975	810	730	600	575	420	640	600	585
55	Ф	41, 42 без 42.11 и 42.22, 43	Строителство на сгради; Строителство на съоръжения; Специализирани строителни дейности	760	620	600	420	420	420	580	580	420
56	Ф	42.11	Строителство на автомагистрали, пъща и самолетни писти	845	670	610	445	420	420	610	610	420
57	Ф	42.22	Строителство на преносни и разпределителни електрически и далекосъобщителни мрежи	670	545	515	425	420	420	420	460	420
58	Г	45, 46, 47 без 46.46; 47.73, 47.74	Търговия на едро и дребно с автомобили и мотоциклети, техническо обслужване и ремонт; Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети; Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети	1250	1030	910	640	545	440	600	590	470
59	Г	46.46, 47.73, 47.74	Търговия на едро с фармацевтични стоки, медицинска техника и апаратура; Търговия на дребно с лекарства и други фармацевтични стоки; Търговия на дребно с медицински и ортопедични стоки	888	563	471	420	420	420	420	440	420
60	І	55, 56, 79	Хотелиерство; Ресторантьорство; Туристическа агенция и операторска дейност; други дейности, свързани с пътувания и резервации	930	800	625	505	450	420	550	560	420
61	Н	49.1, 49.2, 52 - само за желе- зопътен транспорт	Пътнически железопътен транспорт, междуселшен; Товарен железопътен транспорт; Складване на товари и спомагателни дейности в железопътен транспорт	892	791	650	436	436	420	458	541	436

а	б	в	г	1	2	3	4	5	6	7	8	9
62	Н	49.3, 49.4	Друг пътнически сухопътен транспорт; Товарен автомобилен транспорт и услуги по преместване	813	626	555	420	420	420	463	463	420
63	Н	50	Воден транспорт	973	889	759	483	427	420	492	547	427
64	Н	51	Въздушен транспорт	1156	1062	866	539	551	420	561	624	488
65	Н	52, без железопътен транспорт	Складирване на товари и спомогателни дейности в транспорта (без железопътен транспорт)	999	936	731	446	446	420	516	446	446
66	Н	53	Пощенски и куриерски дейности	500	490	420	420	420	420	420	420	420
67	Ј	60, 61	Радио- и телевизионна дейност; Далекокообщения	898	786	674	516	516	420	563	563	448
68	К	64, 65, 66	ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	1529	970	728	535	420	420	438	559	420
69	Ј, Л, М, N	62, 63, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 77, 78, 81, 82	Дейности в областта на информационните технологии; Информационни услуги; ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ; ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ; АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМОГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	970	631	508	420	420	420	420	420	420
70	N	80	Дейности по охрана и разследване	816	570	470	420	420	420	420	420	420
71	M	72	Научноизследователска и развойна дейност	648	465	420	420	420	420	420	420	420
72	O	84	ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ	478	420	420	420	420	420	420	420	420
73	P	85	ОБРАЗОВАНИЕ	660	555	465	420	420	420	420	420	420
74	Q	86 без 86.1, 75	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА (без медицинска сестра, акушерка, рехабилитатор, фелдшер и лаборант, включително главните и старшите); Ветеринарномедицинска дейност	1006	643	420	420	420	447	420	420	420
75	Q	86.1	Дейност на болници (без нечалник клиника/отделение, медицинска сестра, акушерка, рехабилитатор, фелдшер и лаборант, включително главните и старшите)	1286	950	626	503	420	470	481	481	420
76	Q	87, 88	Медико-социални грижи с настаняване; Социална работа без настаняване	420	420	420	420	420	420	420	420	420
77	R	90, 91, 92, 93	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ /за 93,12 Дейност на спортни клубове - без професионален спортист във футболен клуб/	634	438	420	420	420	420	420	420	420
78	S, T	95, 96, 97	Ремонт на компютърна техника, на лични и домашни вещи; Други персонални услуги; ДЕЙНОСТИ НА ДОМАКИНСТВА КАТО РАБОТОДАТЕЛИ;	480	460	420	420	420	420	420	420	420
79	S, U	94 без 94.91, 99	Дейности на организации с нестопанска цел (без дейност на религиозни организации); Дейности на екстериторилни организации и служби	862	606	448	420	420	420	420	420	420
80	R	93,12	Дейност на спортни клубове (само за професионален спортист във футболен клуб)			568						
81			Централен кооперативен съюз	640	560	500	420	420	420	420	420	420
82	Q	86 без 86.1	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА (само за медицинска сестра, акушерка, рехабилитатор, фелдшер и лаборант)	671	514	425						
83	Q	86.1	Дейност на болници (само за нечалник клиника/отделение /	1062								

а	б	в	г	1	2	3	4	5	6	7	8	9
84	Q	86.1	Деятност на болници (само за медицинска сестра, акушерка, рехабилитатор, Фелдшер и лаборант)	737	682	671						
85	S	94.91	Деятност на религиозни организации		420							

Забележки:

1. Минималният осигурителен доход за работниците и служителите, които съгласно условията на трудовия договор работят при непълно работно време или непълнен месец, се определя пропорционално на законоустановеното работно време, съответно на пълния брой на работните дни през месеца.
2. Минималният осигурителен доход за работниците и служителите, които работят в специализирани предприятия, трудово-лечебните бази и кооперациите на хората с увреждания, съгласно Закона за интеграция на хората с увреждания, се определя в размер 50 на сто от минималния осигурителен доход за съответната икономическа дейност и квалификационна група професия.
3. Осигурителят определя основната икономическа дейност съобразно преобладаващия брой заети лица по трудови правоотношения. Определянето на групата професии се извършва по структурата на Националната класификация на професиите и длъжностите - Приложение 2 към Заповед №РД01-931 от 27.12.2010 г. на министъра на труда и социалната политика.
Когато осигурителят осъществява две или повече икономически дейности, основната му икономическа дейност се определя от дейността, в която са заети най-голям брой лица, работещи по трудово правоотношение. В този случай при определянето ѝ не се вземат предвид работниците и служителите, които са общофункционално свързани с всички дейности на осигурителя. При равен брой работещи по трудови правоотношения в отделните дейности основната икономическа дейност на осигурителя се определя по негов избор.
4. Минималният осигурителен доход не се прилага за общинските съветници, работниците и служителите в бюджетните предприятия по смисъла на § 1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за счетоводството и за избраните управители, контролор, касиер и членовете на управителния и контролния съвет на етажната собственост по Закона за управление на етажната собственост.
5. Ред 80 се отнася само за професионалните футболисти, като минималният осигурителен доход за професионалните футболисти от група А и група Б се определя сред квалификационна група 3 - техници и приложни специалисти.

Уважаеми абонати на списание "Наръчник на икономиста",

Не пропускайте възможността да изпращате въпроси до редакцията, на които бихте искали да получите отговор:

1. По закона за данък върху добавената стойност

.....
.....

2. По закона за корпоративното подоходно облагане

.....
.....

3. По закона за корпоративното подоходно облагане

.....
.....

4. По закона за облагане доходите на физическите лица

.....
.....

5. По закона за акцизите и данъчните складове

.....
.....

5. По данъчно-осигурителния процесуален кодекс

.....
.....

6. Счетоводно законодателство

.....
.....

7. Социално осигуряване

.....
.....

9. Трудово законодателство

.....
.....

10. По Закона за обществените поръчки

.....

На въпросите на абонатите отговаряме безплатно

Продължава абонаментът за списание

“Наръчник на икономиста”

за 2016 г.

Цена - 240 лв. с ДДС

Доверете се на опита!

*Издателство “Плутон-1” - 4017 Пловдив, ул. Арх. К. Петков № 1а
тел: 032/628-912, 628-443, 628-442, факс: 032/630-781*

*Юробанк България АД - клон Пловдив
IBAN: BG09BPBI 79241092321201; BIC код: BPBIBGSF*

*Банка Пиреос България АД - клон Пловдив
IBAN: BG83PIRB 8076 1604 1852 51; BIC код: PIRBBGSF
ЕТ “Плутон 1”*

www.pluton1.com, e-mail: pluton1@abv.bg

Печат: “Жанет 45” ООД - Пловдив